

CULTUURRAAD

VOOR DE

NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

Zitting 1974-1975

Nr. 14

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 20 mei 1975

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 370

VERSLAGEN

Indiening, blz. 370

ONTWERP VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 370

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 370

VRAGEN (R.v.O. art. 52)

1. van Mevrouw N. **Maes** tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over het herhaaldelijk verhuizen van sommige diensten van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, blz. 370
2. van de heer **G. Van In** tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de feestelijke viering in 1977 van de 675e verjaardag van de **Guldensporen**-slag, blz. 372

ONTWERP VAN DECREET houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 97 (1974-1975) — nrs. 1 tot 7.

VOORSTEL VAN DECREET van de heer **J. Van Elewyck** houdende de toelageregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 27 (B.Z. 1974) — nrs. 1 (omslag) en 2 — 27 (1971-1972) — nrs. 1 en 2.

Algemene bespreking

Sprekers : de heren **H. Adriaensens**, verslaggever; **J. Van Elewyck**; **E. Flamant**; **G. Van In**; **R. D'Haeyer**; **G. Verhaegen**; mevrouw **R. De Backer-Van Ocken**, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden; de heer **V. Anciaux**; mevrouw **R. De Backer-Van Ocken**, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, blz. 372

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 384

MEDEDELING VAN DE REGERING

Vernieuwd secundair onderwijs. Verslag ingediend door de heer **H. De Croo**, Minister van Nationale Opvoeding — 115 (1974-1975) — Nr. 1.

Voortzetting van het debat

Spreker: de heer **H. De Croo**, Minister van Nationale Opvoeding, blz. 384

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 387

ONTWERP VAN DECREET houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 97 (1974-1975) — nrs. 1 tot 7.

VOORSTEL VAN DECREET van de heer **J. Van Elewyck** houdende de toelageregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 27 (B.Z. 1974) — nrs. 1 (omslag) en 2 — 27 (1971-1972) — nrs. 1 en 2.

Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

Sprekers: de heren **J. Van Elewyck**, **Leo Vanackere**, **G. Van In**, **J. De Seranno**, mevrouw **R. De Backer-Van Ocken**, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, de heren **Leo Vanackere**, **J. Van Elewyck**, mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, blz. 387

Naamstemming over het gehele ontwerp van decreet, blz. 390

MEDEDELING VAN DE REGERING

Vernieuwd secundair onderwijs. Verslag ingediend door de heer **H. De Croo**, Minister van Nationale Opvoeding — 115 (1974-1975) — nr. 1.

Voortzetting en sluiting van het debat

Sprekers: de heren **H. De Croo**, Minister van Nationale Opvoeding, **J. Vandemeulebroucke**, **W. Mesotten**, **G. Monard**, **R. Bonnel**, mevrouw **N. Maes**, de heren **W. Kuijpers**, **F. De Bondt**, **M. Vanhaegendoren**, **H. De Croo**, Minister van Nationale Opvoeding, blz. 395

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 425

VRAGEN (R.v.O. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden, blz. 425 ■

VOORZITTER :De heer **J. BASCOUR**.

De heren **B. Van Hoorick** en **D. Coens**, Secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14.10 uur.

De Voorzitter : Dames en Heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

De Voorzitter: Dames en Heren, ik deel aan de Raad mee dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

M. Dewulf, gezondheidsredenen ;

F. Tanghe, buitenslands (**W.E.U.**);

B. Cools, **R. Gijs**, **J. Mangelschots**, **M. Olivier**, **L. Van Geyt**, buitenslands ;

D. Claeys, **L. Delepierre**, **L. Kickx**, **A. Verspeeten**, **L. Waltniel**, **J. Wyninckx**, **E. Cuvelier**, ambtsverplichtingen;

C. Van Elsen, familieverplichtingen.

VERSLAGEN**Indiening**

De Voorzitter: De volgende verslagen werden ingediend :

— door de heer **H. Adriaensens** namens de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium over het ontwerp van decreet houdende subsidieregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 97 (1974-1975) — nr. 7.

— door de heer **H. Adriaensens** namens de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium over het voorstel van decreet van de heer **J. Van Elewyck** houdende de **toelage**-regeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 27 (**B.Z.** 1974) — nr. 2.

— door de heer **O. De Mey** namens de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium over de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1975 — Sector Nederlandse Cultuur — 4-1 (1974-1975) — nr. **3-A**.

ONTWERP VAN DECREET**Indiening en verzending**

De Voorzitter: Het volgende ontwerp van decreet werd ingediend en naar de bevoegde Commissie verzonden :

— Ontwerp van decreet houdende oprichting van een Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw — 119 (1974-1975) — nr. 1.

Verzonden naar de Commissie voor **jeugdbeleid**, permanente vorming en sport.

VOORSTEL VAN DECREET**Indiening en verzending**

De Voorzitter: Het volgende voorstel van decreet werd ingediend en naar de bevoegde Commissie verzonden :

— Voorstel van decreet van de heer **J. De Seranno** houdende wijziging van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet — 120 (1974-1975) — nr. 1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

VRAGEN (R.v.O. art. 52)

1. **Vraag van mevrouw Nelly Maes, lid van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over het herhaaldelijk verhuizen van sommige diensten van het Ministerie van Nederlandse Cultuur.**

De Voorzitter : Dames en Heren, aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw **N. Maes** tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over het herhaaldelijk verhuizen van sommige diensten van het Ministerie van Nederlandse Cultuur.
Mevrouw **Maes** heeft het woord.

Mevrouw N. Maes (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, mijnheer de Minister, Dames en Heren, sedert een paar jaar waren bepaalde diensten van het Ministerie van Nederlandse Cultuur overgebracht van de **Kortenberglaan** naar de **Saintelettesquare 13** te Brussel. Het betreft het Bestuur Jeugdvorming en de Dienst Volksontwikkeling en Openbare Lectuervoorziening.
Het gebouw op de **Saintelettesquare** werd gehuurd voor een periode van 9 jaar (3 - 6 - 9) en

volledig in orde gebracht voor de dienst. Dit impliceerde het aanbrengen van tussenschotten, restaurant, keuken, tapijten enz.

Mag ik van de Minister vernemen hoeveel deze aanpassingwerken hebben gekost en over welke periode zij afgeschreven dienen te worden ?

Meent de Minister dat er afdoende redenen zijn om dit gebouw opnieuw te verlaten en de circa 150 betrokken personeelsleden van de genoemde diensten opnieuw te laten verhuizen, met name naar het gebouw van de Bank van Parijs en de Nederlanden in de drukke buurt van het Centraal Station ?

Aangezien het hier geen nieuw gebouw betreft, valt te vrezen dat opnieuw aanzienlijke uitgaven voor aanpassing zouden moeten gebeuren. Werd deze kostenraming reeds gedaan? Hoeveel bedraagt deze raming? Welke diensten komen nog in aanmerking voor verhuizing naar het gebouw van de Bank van Parijs en de Nederlanden?

Aangezien het kabinet ook in dit gebouw zou worden gehuisvest, stellen wij ons de vraag of de fraaie inrichting van het huidige kabinet is afgeschreven of anderszins zal worden verhaald.

Welke kosten zal de nieuwe huisvesting van het kabinet meebrengen ? Waarom kan het kabinet, indien verhuizing noodzakelijk werd geacht, niet naar het 7 verdiepingen tellende gebouw op de Saintelettesquare worden overgebracht ?

Voor hoeveel jaar wordt het pand van de Bank van Parijs en de Nederlanden gehuurd?

Aangezien herhaaldelijk wordt gesproken over decentralisatie en ontvetting van Brussel ten voordele van Mechelen en andere steden, vernemen wij ook graag of hiertoe reeds concrete maatregelen werden getroffen en of met die mogelijke verhuizing rekening wordt gehouden bij de huidige verhuizing.

De Voorzitter: Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, als antwoord op de vraag van Mevrouw Maes kan ik mededelen dat de Regie van de gebouwen op ons verzoek kantoren heeft aangekocht ter behoeve van de diensten van Nederlandse Cultuur.

Sinds enkele jaren doen zich voor de diensten van Nederlandse Cultuur huisvestigingsmoeilijkheden voor. Iedereen die in contact komt met de administratie van Nederlandse Cultuur, weet welke de nadelige gevolgen zijn van een versnippering van deze diensten over de gehele Brusselse agglomeratie. Vooral op sociaal gebied was de situatie zeer onbevredigend. De meeste gebouwen bevinden zich op grote afstand van de stations. Sommige

beschikken niet over een eigen mess. Andere, zoals de gebouwen van het Bloso, waren bouwvallig.

Dossiers die via de hiërarchische weg naar bepaalde diensten moesten worden verzonden, reisden tientallen kilometers doorheen de Brusselse agglomeratie alvorens zij ter bestemming kwamen ; na behandeling ging de reis in de tegenovergestelde richting.

Dit was zo onder meer het geval voor de dossiers van de Rijksdienst voor Monumenten en Landschappen en voor de antwoorden op parlementaire vragen.

Sinds vele jaren dringt de **Administrateur-Generaal** aan op een passende huisvesting. Deze gelegenheid deed zich voor toen de Bank van Parijs en de Nederlanden haar kantoorgebouwen aan de Koloniestraat te koop aanbod. Zij bieden voor de diensten van Nederlandse Cultuur zeer vele voordelen. In de eerste plaats is er voldoende ruimte om alle diensten in één gebouw onder te brengen: Algemene directie voor de Kunsten voor de **Volksontwikkeling**, voor de Jeugd, voor de Sport en voor de Internationale Culturele betrekkingen.

Het betekent een grote tijdswinst én voor het personeel én voor het interne verkeer van het administratieve dossier.

De ambtenaren bevinden zich op enkele minuten van het Centraal Station. In het gebouw zelf bevindt zich een keuken en een mess voor circa 500 personen.

Het gebouw bevat **archiefruimten** en een grote ruimte beneden, die zou worden ingericht als gespecialiseerde culturele bibliotheek en als tentoonstellingsruimte. Het is niet uitgesloten dat er ook een openbare bibliotheekfiliale kan in worden ondergebracht. En heel het gebouw telt bovendien verschillende goed uitgeruste vergader ruimten voor conferenties, vergaderingen en ontvangsten. Het gebouw verkeert in een uitstekende staat ; zeer weinig veranderingswerken moeten worden uitgevoerd.

Op deze centrale ligging in het hartje van de hoofdstad zullen de nieuwe kantoren van Nederlandse Cultuur de Nederlandstalige infrastructuur gevoelig verbeteren. Zij zullen door hun centrale ligging gemakkelijker bereikbaar zijn en een uitstraling betekenen voor het Vlaamse leven te Brussel.

Het is inderdaad juist dat een viertal jaren geleden een deel van de diensten noodgedwongen moest verhuizen. Binnen het korte tijdsbestek was het ons niet mogelijk de kostprijs voor aanpassing en verhuizing te verkrijgen. Deze zal schriftelijk aan het geachte lid worden meegedeeld.

Het ministeriële kabinet zal niet worden overgeplaatst en zal de huidige kantoren in de Jozef-11 straat blijven bezetten. De afstand echter met de nieuwe administratieve zetel zal veel korter zijn dan de vroegere huisvesting.

Tenslotte doet het samenbrengen van de diensten

van Nederlandse Cultuur geen afbreuk van de beginselen van decentralisatie.

Op dit ogenblik is een studie aan de gang om in alle provincies provinciale culturele directies te vestigen.

De Staat bezit in de hoofdstad betrekkelijk weinig gebouwen. Bij latere overplaatsing van sommige diensten van Nederlandse Cultuur naar de provincie kan het nieuwe gebouw steeds worden benut. Maar of het juist de diensten van Nederlandse Cultuur moeten zijn die het eerst de hoofdstad verlaten, is een vraag waar in Vlaamse rangen nog eens ernstig moet worden over nagedacht.

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

2. Vraag van de heer G. Van In tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de feestelijke viering in 1977 van de 675e verjaardag van de Guldensporenslag.

De Voorzitter : Dames en Heren, aan de orde is de mondelinge vraag van de heer G. Van In tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de feestelijke viering in 1977 van de 675e verjaardag van de Guldensporenslag.

De heer Van In heeft het woord.

De heer G. Van In (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren, nu reeds wordt van particuliere zijde de mogelijkheid overwogen om omstreeks 11 juli 1977 de 675e herdenking van de Guldensporenslag op een bijzondere manier te vieren.

Aldus blijkt men het voornemen te koesteren om de communicatie-media en alle vormen van Zuid-nederlands artistiek en cultureel leven bij deze herdenking te betrekken.

Vermits initiatieven met een dergelijke omvang nooit te vroeg kunnen starten en vermits wordt verwacht dat zowel vanwege de Vlaamse provincies en steden als van staatswege belangstelling en medewerking zou worden opgebracht, ware het nuttig van de bewindsvrouw te kunnen vernemen of het departement van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden bij machte is de desiderata van de initiatiefnemers zodanig op te vangen dat zowel de uitzendingen voor radio en televisie als de diverse door het rijk gesubsidieerde organen en gezelschappen op een gecoördineerde manier tot bedoelde herdenking kunnen bijdragen?

De Voorzitter: Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter,

Dames en Heren, rekening houdend met ons feestvierend volkskarakter spreekt het vanzelf dat zelfs een 675e verjaardag van de Guldensporenslag niet onopgemerkt zal kunnen voorbijgaan. Dit is vooral het geval nu de Cultuurraad 11 juli tot nationale feestdag heeft geproclameerd.

Wij zullen graag te gepasten tijde de nodige contacten leggen, zowel met openbare als particuliere instellingen, om de nodige initiatieven te bundelen en te inspireren, onder andere wat radio en televisie betreft.

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET houdende de subsidieregeling voor de nederlandstalige dramatische kunst — 97 (1974-1975) — nrs. 1 tot 7.

VOORSTEL VAN DECREET van de heer J. Van Elewycck houdende de toelageregeling voor de nederlandstalige dramatische kunst — 27 (B.Z. 1974) — nrs. 1 (omslag) en 2 — 27 (1971-1972) — nrs. 1 en 2.

Algemene bespreking

De Voorzitter : Dames en Heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Adriaensens, verslaggever, heeft het woord.

De heer H. Adriaensens, Verslaggever (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister,, Dames en Heren, het ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige toneelkunst, dat over weinige ogenblikken aan uw goedkeuring wordt onderworpen, is één van de belangrijke decreten voor de regeling, de subsidiëring en de aanmoediging van de professionele dramatische kunst in Vlaanderen.

Het toneel behoort tot de levende elementen van de cultuur en het spreekt dan ook vanzelf dat de overheid in het kader van een goed georganiseerd cultuurbeleid al het mogelijke moet doen om te komen tot een volwaardige ontplooiing van de dramatische kunst in al zijn vormen. De laatste jaren werden diverse nieuwe initiatieven genomen, die getuigen dat de behoefte van een professionele dramatische kunst op hoog niveau sterk wordt gevoeld.

De leefbaarheid van dit professioneel toneel hing in grote mate af van de subsidies die werden uitgekeerd door sommige gemeenten en steden, door enkele provincies en door het Rijk.

De subsidiëring door het departement van Nederlandse Cultuur was geregeld door het koninklijk besluit van 15 februari 1964, dat evenwel slechts

enkele algemene principes voor subsidiëring had vastgelegd. De toelagen bleven facultatief, wat steeds een ernstig nadeel was, zowel voor de bestaan zekerheid van de acteurs als voor de verdere evolutie van beroepstoneel.

Ten einde deze toelageregeling op een behoorlijke wijze te organiseren, werd op 24 maart 1972 door de heren J. Van Elewyck, F. Grootjans en H. Schiltz een voorstel van decreet ingediend.

Dit voorstel, vervallen ingevolge de ontbinding van de Kamer en de Cultuurraden op 31 januari 1974, werd op 21 mei 1974 opnieuw aanhangig gemaakt bij de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap.

Ondertussen had de Minister voor Nederlandse Cultuur een ontwerp voorbereid dat op 13 december 1974 door de Regering werd ingediend.

De Commissie voor Culturele Promotie en het Cultureel Patrimonium, onder de kundige leiding van haar voorzitter J. Van Elewyck heeft het vraagstuk van de subsidieregeling voor de Nederlandse toneelkunst gedurende 10 vergaderingen grondig besproken.

Eén van deze vergaderingen, namelijk die van dinsdag 21 januari 1975, was gewijd aan een hoorzitting waarop evenveel afgevaardigden werden uitgenodigd om de Raad van Advies voor de Nederlandstalige dramatische kunst als om de Vereniging voor Theaterdirecteurs te vertegenwoordigen.

Tijdens de besprekingen in de Commissie werd getracht het ontwerp van de Regering en het voorstel van de heren Van Elewyck en **consoorten** zoveel mogelijk te verzoenen.

Ik geloof dat gezegd mag worden dat de Minister van Nederlandse Cultuur begrip heeft gehad voor de meeste standpunten die in het voorstel van decreet werden vooropgesteld en dat slechts op enkele punten geen eenstemmigheid werd bereikt.

Het past hier, geloof ik, te wijzen op de zeer constructieve manier waarop de besprekingen hebben plaatsgehad en de positieve inbreng van al de leden van deze Commissie. Zonder aan **personen**-cultus te willen doen, mag ik toch onderstrepen dat, dank zij de deskundigheid van voorzitter Van Elewyck, de besprekingen een vlot verloop hebben gekend :

Tevens wens ik een hartelijk woord van dank te richten tot de secretaris van onze Commissie, die op voorbeeldige wijze de pen heeft gehouden.

Voor de gelijktijdige behandeling van het ontwerp en het voorstel heeft uw Commissie negen **werk**-vergaderingen gehouden.

Door de Regering en door verschillende leden van de Commissie werden amendementen ingediend, die na grondige bespreking aanleiding gaven tot het ontstaan van een nieuwe voorlopige tekst, die als basisdocument voor een laatste artikelsgewijze bespreking werd gebruikt.

De voorlopige tekst vindt u in het verslag van blz. 30 tot blz. 33.

Bij deze definitieve bespreking in de tiende zitting van de Commissie dus, werd op de meeste punten een algemeen akkoord bereikt.

Deze eenstemmigheid werd niet bereikt in een 4-tal gevallen.

1. Artikel 1, waar sommige leden wensten de term „binnen de perken van de goedgekeurde kredieten” weg te laten.
2. Artikel 2, waar sommige leden zich verzet hebben tegen het weren van politieke mandatarissen uit de adviesorganen.
3. Artikel 3, waar sommige leden zich verzetten tegen de numerus **clausus**, die volgens hen de toneelkunst zou kunnen afremmen.
4. Artikel 4, waar sommige leden een minimum aantal betrekkingen voor elk der soorten gezelschappen in het decreet zelf wensten.

De definitieve tekst van dit ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige toneelkunst, zoals die door de Commissie aan uw goedkeuring wordt onderworpen, vindt u op blz. 38 tot 41 van het verslag.

Dit decreet omvat 3 hoofdstukken:

Hoofdstuk 1 handelt over de erkenning van de instellingen voor toneelkunst.

Hoofdstuk II handelt over de subsidiëring ervan, terwijl Hoofdstuk III handelt over de oprichting en samenstelling van de Raad van Advies voor de Toneelkunst.

De toneelgezelschappen worden ingedeeld in 4 grote groepen :

1. repertoiregezelschappen ;
2. spreidingsgezelschappen ;
3. kamergezelschappen ;
4. gezelschappen voor experimenteel toneel of vormingstoneel.

In artikel 3 worden de voorwaarden opgesomd, waaraan moet voldaan worden om als één van deze 4 soorten erkend te worden.

Artikel 6 handelt dan over de subsidiëring zelf. Deze bestaat uit weddetoelagen en werkingstoelagen.

Het aantal betrekkingen dat voor weddesubsidies in aanmerking komt, wordt door de Koning bepaald.

Voor de repertoiregezelschappen, de **spreidings**gezelschappen en de kamergezelschappen, bedragen de werkingstoelagen respectievelijk ten hoogste 20, 25 en 35 procent van de voor het vorige seizoen toegekende weddetoelagen. Zij worden slechts uitgekeerd na afloop van het seizoen, na voorlegging van een door een beëdigd accountant opgesteld boekhoudkundig rapport.

Ook voor de gezelschappen voor experimenteel toneel of vormingstoneel, wordt in werkingstoelagen voorzien, maar volgens andere normen.

Laat mij tot slot wijzen op het feit dat **maande**-

lijkse voorschotten op de subsidies uitbetaald zullen worden.

In een derde en laatste hoofdstuk handelt dit ontwerp van decreet over de oprichting en de samenstelling van de Raad van Advies voor de Toneelkunst.

Ziedaar, Dames en Heren, kort samengevat, het ontwerp van decreet houdende de subsidiëring voor de Nederlandstalige toneelkunst, dat aan uw goedkeuring wordt onderworpen.

Ik ben ervan overtuigd dat dit decreet niet alleen door de beroepsacteurs en de artistieke medewerkers, maar ook door de openbare besturen of de verenigingen met rechtspersoonlijkheid tot wier bevoegdheid deze toneelgezelschappen behoren, met voldoening zal begroet worden. (*Applaus bij de Socialistische partij*)

De Voorzitter: De heer Van Elewyck heeft het woord.

De heer. J. Van Elewyck (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's. Toen wij méér dan drie jaar geleden — om precies te zijn op 24 maart 1972 — een door de achtbare heren Grootjans en Schiltz mede-ondertekend „voorstel van theaterdecreet” indienden, beoogden wij én aan de gerechtvaardigde sociale verzuchtingen van het artistiek personeel te kunnen voldoen, én de ontplooiing van de toneelkunst te verzekeren, via het organiseren van geëigende structuren.

Vandaag wordt aan de Cultuurraad een tekst voorgelegd, die in belangrijke mate beantwoordt aan wat we in 1972 voorstelden.

Het is duidelijk, dat er tussen voorstel en ontwerp vele fazen liggen, die lang niet allemaal vastliggen in officiële teksten; zo hebben zeer uiteenlopende versies van „voorontwerpen” gedurende geruime tijd beroering verwekt in officiële middens. Er was een staking nodig van het artistiek personeel van de schouwburgen, om in een protocol data te kunnen doen vastleggen. Iedereen heeft zich, vanaf dat ogenblik ingespannen om deze data te respecteren; na de goedkeuring van dit decreet zal de Minister in dit verband nog een reeks belangrijke maatregelen moeten treffen.

Het verheugt ons bijzonder, dat de bespreking van de voorliggende teksten in de commissie zeer vlot verlopen is. Dit heeft het mogelijk gemaakt zoals de verslaggever het daareven heeft onderstreept — om, uitgaand van zeer uiteenlopende opties, een brede consensus te bereiken — behalve voor wat enkele principiële aangelegenheden betreft.

Het uitstekende verslag van de heer Adriaensens zal dan ook een voor de toepassing van dit decreet onontbeerlijk document blijven.

Wie de tekst, zoals hij door uw commissie werd aangenomen wil vergelijken met het in 1972 ingediende voorstel zal talrijke punten van overeenstemming ontdekken:

- de indeling van de gezelschappen in vier categorieën, elk met eigen **erkenningvoorwaarden**; daarbij dient te worden onderstreept dat beroepstheater voor de jeugd als volledig gelijkwaardig toneel wordt beschouwd;
- het jaarlijks bepalen door de Minister, van het aantal subsidieerbare functies per gezelschap — wat zowel de uitbouw van het toneellevens als de evolutie binnen elk van de gezelschappen mogelijk maakt;
- het principe gelijk loon voor gelijkwaardig werk ligt in de teksten begrepen; de toegezegde gelijkgeschakeling van de salarisschalen van de acteurs met die van het dramatisch gezelschap van de BRT zal nu doorgevoerd kunnen worden;
- de leden van het artistiek personeel weten voortaan met grotere zekerheid dat ze maandelijks hun wedde uitbetaald zullen krijgen;
- de mobiliteit van de beroepsacteurs wordt in de hand gewerkt;
- de artistieke vrijheid van de directeurs wordt gewaarborgd, zoals trouwens door artikel 17 van de Cultuurpactwet wordt voorgeschreven.

De opsomming van deze vergelijkingspunten maakt meteen het belang duidelijk van het decreet, waarover onze Cultuurraad zich zo dadelijk zal moeten uitspreken.

Betekent dit dat wij allen gelukkig zijn met de tekst, zoals die ons nu wordt voorgesteld? Bepaald niet; daarom trouwens hebben wij twee amendementen opnieuw ingediend; we zullen ze voor de stemmingen bij de artikelsgewijze bespreking toelichten.

Het laatste artikel van dit decreet verleent de Minister voor het seizoen 1975-76 belangrijke bevoegdheden. Er staat echter bij: „de Raad gehoord”. En die nieuwe Raad voor Advies moet nog worden opgericht! Vermits er, tot onze spijt, steeds enorm veel tijd verloopt tussen de goedkeuring van een decreet in de Cultuurraad en de publicatie in het Staatsblad zouden we van de Minister willen vernemen of alle maatregelen getroffen zijn — of zullen worden — om de overgang naar het nieuwe stelsel vlot te laten verlopen. Zal zij, vóór 1 augustus, de nieuwe Raad hebben geïnstalleerd, met de vakbonden over de salarisschalen hebben onderhandeld, van de inrichtende machten alle nuttige inlichtingen verkregen hebben om de indeling van de gezelschappen mogelijk te maken? Zal zij — vanaf 1 augustus — de uitkering van de wedden kunnen verzekeren? Hoeveel is de voorbereiding van de uitvoeringsmaatregelen eigenlijk gevorderd?

We zouden hierop graag duidelijke antwoorden krijgen.

Wijlen Herman Teirlinck heeft enkele merkwaardige uitspraken over het toneel op zijn naam staan. In „Pointering 1948” schreef hij het volgende:

„Het toneel is uiteraard (gelijk stedenbouw) een monumentale, zegge een sociale kunst. Het heeft — schoon in geheel andere sferen van het cultuurleven — dezelfde zending als een volkshogeschool, en het mag wel in dezen tijd verbazing wekken dat er in de beschaafde wereld nog landen zijn die wel universiteiten onderhouden, maar totaal onverschillig staan tegenover het toneel. Dit kan aanleiding zijn tot een gemis van evenwicht in de geestelijke ontwikkeling van een volk. De geschiedenis der volkeren wijst voldoende aan dat het peil van hun toneel steeds een maatstaf van beschaving is geweest, eer wetenschap naar de **kultuurhegemonie** heeft gedongen. Al moest zelf (wat ik niet volmondig zou toejuichen) die bijzondere hegemonie op een dag gevestigd worden, dan nog zou het toneel zijn maatschappelijke opdracht niet verminderd zien. De Staat moet het toneel kordaat inschakelen bij de erkenning van deze hoogste geestelijke noden. Toneel is daarom een nationale zaak. En de Staat is ten overstaan van de Natie en uit hoofde van zeer kostbare waarden die de eenheid van het nationaal leven mede met de **homogeneïteit** van het nationaal idee versterken, verplicht een staatspolitiek van het toneel te voeren.” Heeft dit „Theaterdecreet” iets te maken met een „staatspolitiek van het toneel”? Ons inziens alleen maar in zoverre dat de onontbeerlijke logistieke steun wordt verleend aan de inrichtende machten én aan de directies. Toneel, goed toneel dat het grote publiek aantrekt en in geestdrift brengt, wordt gebracht door de directies en het artistiek personeel van de toneelgezelschappen. Zij zullen nu met hun vakbekwaamheid, hun talent en hun liefde voor het toneel moeten bewijzen dat betere materiële levensvoorwaarden ook beter „theater” betekenen. (*Applaus bij de leden van B.S.P. en bij sommigen van de meerderheid*)

De **Voorzitter**: De heer Flamant heeft het woord.

De heer E. Flamant (op de tribune): Mijnheer de, Voorzitter, mevrouw de Minister, waarde Collega's. Ik zou in de eerste plaats hulde willen brengen aan het uitstekend verslag van de heer **Adriaenssens**, dat zodanig is opgesteld dat het voor minder ingewijden de meer specifiek technische problemen gemakkelijker toegankelijk maakt. Ongetwijfeld bevat dit ontwerp een reeks van positieve aspecten, die onder meer tot uiting komen in de bedoeling een definitieve vorm van subsidiëring te bewerkstelligen.

Dit ontwerp vormt dan ook de aanloop tot het waarborgen van meer bestaanszekerheid voor de theaters en met hen deze van de toneelpractici, wat dan ook betekent dat dit decreet een sociale inslag heeft.

Wij durven dan ook de hoop koesteren dat met de goedkeuring van dit decreet de voorwaarden vervuld zullen worden om het theater toe te laten zijn

culturele, educatieve en esthetische opdracht tot een goed einde te brengen.

Hoge verwachtingen komen inderdaad als gerechtvaardigd voor, te meer daar het theater vanwege de gemeenschap belangrijke toelagen verwacht.

Het is in deze optiek dat wij ons kunnen aansluiten bij de beperking van het aantal gezelschappen om te voorkomen dat door een onbeperkte wildgroei de leefbaarheid en de kwaliteit van het bestaande aangetast worden en ook om de eenvoudige reden dat noch het goede **spelerspotentieel** noch de geldmiddelen oneindig opdeelbaar zijn.

Het komt ons bovendien voor, dat, wat betreft het aantal gezelschappen, een saturatiepunt in het vooruitzicht ligt ook qua behoeften.

Van essentieel belang komt het ons voor dat instellingen voor toneelkunst, die voor erkenning in aanmerking komen, door de diversiteit, de verschillende taken die men van het theater mag verwachten zouden aankunnen.

Deze taken zou ik als volgt willen omschrijven: ten eerste, de klassieke theaterdistributie te verzorgen, zodanig dat onze gemeenschap toegang krijgt tot alle erkende waarden uit de internationale theaterproductie, op een -kwalitatief verantwoorde wijze en binnen een geografische bereikbaarheid; ten tweede, het in of buiten schoolverband initieren van de jeugd in het theaterrepertorium; alsmede ten behoeve van de volwassenvorming met geselecteerde repertoires naar deze groepen trekken; ten derde, onze gemeenschap laten kennis maken met het nieuwe toneel en het programmeren van marginale stukken die niet aan bod komen in de klassieke theaterdistributie; ten vierde, het uittesten van nieuwe technieken en aldus school vormen en **labo** zijn voor alle facetten van het theaterleven.

Wij geven er ons natuurlijk rekenschap van dat het gaat om een zeer subjectieve beoordeling. Nochtans moet ook in het grootse opzet van de voortdurende vorming het theater een rol blijven spelen.

Mijn bijzondere aandacht gaat evenwel naar de kleine gezelschappen die niet enkel bij ons, maar overal in de wereld, een zeer belangrijke en **onmisbaar** hebben gespeeld en het beeld van het hedendaagse theater hebben bepaald. Zij zijn trouwens geroepen om door hun risicodragend experimenteel werk het theater van de toekomst uit te bouwen.

Het komt mij dan ook voor dat, indien wij het theater als levend cultuurelement wensen in stand te houden, wij het bestaan van deze kleine theaters moeten beschermen, hun zoeken naar nieuwe vormen moeten aanmoedigen en hun **betrachting** om de communicatie met het publiek te intensifiëren moeten mogelijk maken.

Door de diversiteit van hun programmatie, **speelstijl** en maatschappelijke functie, zullen de kleine

gezelschappen verhinderen dat het theater een groot museum wordt.

Ik had het dan ook beter gevonden had men voor de kamergezelschappen in deskundige leiding of begeleiding voorzien. Misschien is het mogelijk te verantwoorden dat men voor een klein gezelschap de functie van directeur zowel in de **erkenning**-voorwaarden als bij weddetoelagen vastlegt, doch het is ons weerlegbaar dat de artistieke kwaliteit en **een** goed beheer beter kunnen worden gewaarborgd door een voltijdse begeleiding van het gezelschap.

Staan wij hier trouwens niet voor een zekere contradictie, want daar waar men in andere sectoren van het cultureel leven aanstuurt op **professionalisering**, lijkt mij, wat de kamergezelschappen betreft, het gevaar niet denkbeeldig dat men opnieuw de weg opent voor amateurisme, door een onvoldoende educatieve en artistieke begeleiding.

Wat uiteindelijk de werkingstoelagen betreft, beantwoordt de graduatie in percentages aan een noodzakelijkheid en dient men er zich over te verheugen.

Voor bepaalde gezelschappen — ik denk bijvoorbeeld aan de spreidingsgezelschappen — zou de toekomst evenwel kunnen uitwijzen dat deze graduatie onvoldoende aan de werkelijke verhouding werkingskosten-weddetoelagen tegemoetkomt. Ingevolge de reis- en investeringskosten, liggen de werkingskosten van deze gezelschappen inderdaad normaal hoger dan die van gezelschappen die zich hoofdzakelijk kunnen toelagen op het geven van voorstellingen in eigen schouwburg.

Meer dan waarschijnlijk zullen zich derhalve in de toekomst bepaalde wijzigingen opdringen, wat niet wegneemt dat inmiddels voor dit decreet het licht op groen moet worden gezet om in een algemene consensus toe te laten de toneelkunst in betere voorwaarden haar rol te laten spelen. (*Applaus bij de leden van de P. V. V.*)

De Voorzitter: De heer Van In heeft het woord.

De heer G. Van In (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren. Wanneer in Vlaanderen het gerucht de ronde deed dat voor de Cultuurraad een — populair gezegd — theaterdecreet zou worden besproken, dan dacht men oorspronkelijk dat de heren dragers van de Vlaamse cultuur een decreet voor zichzelf zouden uitvaardigen. Maar zoals uit de besprekingen in de schoot van de Commissie is gebleken en zoals het naar ik hoop vandaag ook zal blijken, zou dat helemaal niet het geval zijn. Inderdaad, het minste wat wij over de voorliggende teksten kunnen zeggen is dat zij tot stand zijn gekomen uit een breed overleg, een consensus tussen al de leden van de Commissie. Dat doet niets af

aan de woorden van lof die daarnet aan de **commissievoorzitter** werden toegezwaaid.

Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren. Hoe dan ook staan wij, ten opzichte van dit decreet dat betrekking heeft op het toneelleven in Vlaanderen, toch niet onverdeeld gunstig en dit om verschillende redenen, die naar mijn bescheiden mening — en ik kom daar later op terug — trouwens samen te vatten zijn met de zienswijze dat het theaterleven van elke dag niet tot dode teksten terug te brengen is.

Eén van de bezwaren die wij vandaag moeten naar voren brengen — en ik hoop dat mevrouw de Minister mij niet zal tegenspreken — is dat wij in feite te doen hebben met een kaderdecreet. Het is een tekst die moet worden aangevuld door **een** aantal koninklijke en ministeriële besluiten. Ik heb de moeite niet getroost punt voor punt op te zoeken hoeveel besluiten nog uit te vaardigen zijn. U kunt mij gerust geloven wanneer ik het getal 10 vooropzet. Niet de minste van deze nog uit te vaardigen besluiten hebben betrekking op een zo delicate materie als bij voorbeeld de wedderegeling en de niveaubepaling van het artistiek personeel en het hulppersoneel in de theaterwereld.

Ik neem aan dat met een beetje goede wil en door het spoedig oprichten van de hoge raad, het uitvaardigen van deze besluiten niet langer dan nodig zal uitblijven. Dit neemt echter niet weg dat er in het toneelgebeuren in Vlaanderen andere moeilijkheden zijn dan degene die in teksten kunnen worden opgevangen.

Iedereen van ons herinnert zich de tijd dat het toneelgebeuren in Vlaanderen op het stuk van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd avantgardistisch was, dat het vooruitliep en dat het de weg wees. Misschien mag de vraag worden gesteld in hoeverre momenteel het toneelleven in Vlaanderen aansluit bij het volkse, het Europese of het wereldgebeuren en in welke mate men met geestdrift en desnoods, mevrouw de Minister, zonder subsidies bij machte is om „den volke nieuwe idealen uit te dragen”. We staan stil bij het fameuze artikel 6 dat de beperking **van cumulatatie** regelt. Het cumulatiegegeven vinden we niet alleen terug in het politieke leven maar het heeft klaarblijkelijk ook zijn sporen nagelaten in andere kringen. Het decreet heeft het nodig geacht deze cumulatatie op een bepaalde manier te regelen. U wordt verondersteld te weten wat de tekst zegt. Ik citeer: „De beroepsacteurs en de artistieke medewerkers voor wie weddetoelagen worden toegekend mogen per speelseizoen ten hoogste één gastrol vervullen in andere dan door het Rijk gesubsidieerde instellingen en één leeropdracht van maximum 6 uur per week in een **rijks-** of gesubsidieerde onderwijsinstelling.”

De bedoeling is zonder twijfel goed. Enerzijds kunnen we deze bedoeling onderschrijven doch anderzijds mag de vraag gesteld of, met de moeilijkheden die zonder twijfel op het vlak van het gebrek

aan doorstroming en van het gebrek aan uitlenen van talent zullen rijzen, de inteelt of een vorm van officialisering van het toneel niet voor de deur staat. Precies hieraan moet de nodige aandacht worden besteed. We moeten, dat is ook gebleken uit het verslag, aannemen dat een actrice of een acteur in geen geval kan worden beschouwd als het zoveelste lid van het staatspersoneel of van een gemeentelijke of provinciale instelling. Wij moeten in elk geval uitgaan van de overweging dat in die persoon ook enthousiasme aanwezig is. De vrees is groot dat geen enkele tekst bij machte zal zijn dit te creëren.

Ik meen dat het in zekere zin jammer is dat de termen van het koninklijk besluit van 5 juni 1969 dat destijds door Minister Van Mechelen werd uitgevaardigd en dat betrekking heeft op de bescherming van de titel van beroepstoneelspeler en van beroepsregisseur, niet in het geheel van het decreet zijn verwerkt.

Op die manier hadden wij misschien een betere poging kunnen doen om het theatergebeuren op een concrete en opbouwende wijze te benaderen. Nu moeten wij helaas wachten — en ik hoop dat onze bewindsvrouwe ons straks zal antwoorden — op ministeriële of koninklijke besluiten over de materies als: bepaling van het niveau, **weddetoeslagen**, wedderegelingen enzovoort om te weten hoe men precies zal opvangen de mogelijkheid, die toch voor elke acteur moet blijven bestaan, om zonder aan cumulatie te doen in verschillende gezelschappen op te treden.

Ik ben geen voorstander van cumulatie. Ik heb hier echter reeds gezegd dat het eerste wat wij van een toneelacteur of -actrice verwachten is hun enthousiasme om, zittend in hun tweede huid, aan de toeschouwers een andere wereld te tonen dan de wereld van elke dag.

Ik wens even dieper in te gaan op bepaalde detailproblemen. Het eerste detailprobleem en niet het geringste voor de vele Limburgers die hier hopelijk aanwezig zijn, is de toekomst van het Groot Limburgs Toneel. Misschien past het niet helemaal in het kader van deze **algemeen** bespreking, maar ik meen deze gelegenheid niet te mogen laten voorbijgaan om op de moeilijkheden van dit gezelschap te wijzen. Op de begroting 1975 is van staatswege een bedrag ingeschreven van **9,9 miljoen** om aan de noodwendigheden van het Groot Limburgs Toneel 1 en II tegemoet te komen. Nu zou ik graag van mevrouw de Minister vernemen dat ze — naar wij hopen zeer vlug — tot overleg zal komen niet alleen met haar collega van C.R.M. in Nederland maar ook met de twee bestendige deputaties, **weze** dit dan in Nederland de Gedeputeerde Staten, om een sluitende regeling voor dit beroepsgezelschap te vinden.

Wat baat het dat wij vandaag teksten aannemen en aanwendingen inschrijven in de begroting wanneer ten gevolge van andere oorzaken een

toneelgezelschap als het Groot Limburgs Toneel zou verdwijnen.

Een tweede moeilijkheid vormt het verschil tussen de staatssubsidie en de bijdragen van steden en provincies. Men heeft in dit decreet de moeilijkheid handig opgevangen. Degenen die hiermee vertrouwd zijn weten dat men de staatssubsidie afhankelijk heeft gesteld van een verbintenis uitgaande van gemeente of provincie om een **toelager**egeling in te schrijven. U weet dat volgens de huidige wetgeving het niet mogelijk is per decreet aan provincies, gemeenten, agglomeraties, federaties of welke instelling ook, bepaalde financiële verplichtingen op te leggen. Men heeft hier een „**kneepje**” naar voren gebracht om voor het theaterleven deze moeilijkheid te omzeilen.

Ik kan me alleen maar baseren op de gegevens die ik ken. Concreet is aldus het uitbatingcijfer voor **K.N.S.-Antwerpen** voor het seizoen 1973-1974. Voor dit seizoen heeft de Stad Antwerpen aan deze schouwburg **31,3 miljoen** besteed. De subsidie van de Staat bedroeg **11,7 miljoen** en de toelage van de provincie **0,4 miljoen**. Wanneer ik deze moeilijkheden vermenigvuldig voor de diverse schouwburgen in Vlaanderen, vraag ik me af hoe de verbin-tenis er zal uitzien die vooraf en in ieder geval vóór 1 januari 1976 zal moeten worden afgesloten om de toepassing van het decreet, met de toepassing van de besluiten waarover reeds sprake was, mogelijk te maken.

Hoe dan ook, ik houd mij nog altijd aan de richtlijn dat zo spoedig mogelijk bij wet deze Cultuurraad de macht moet krijgen om de steden en gemeenten ook financiële verplichtingen op te leggen, desnoods om financiële wisselwerkingen mogelijk te maken. Zo lang deze wet er niet is, zullen wij altijd met foefjes gepaaid worden.

De heer J. Van Elewycck: Ons wetsvoorstel is rondgedeeld.

De heer G. Van In: Ik betwijfel dat niet, Mijnheer Van Elewycck, maar wij delen zoveel wetsvoorstellen rond en jammer genoeg blijft het daarbij.

De heer J. Van Elewycck: Bij ons blijft het daar niet bij; wij vragen de behandeling.

De heer G. Van In: Tenslotte, mevrouw de Minister, Dames en Heren, blijkt cijfermatig dat voor de grote gezelschappen die in dit land bestaan en die ik hier wel niet allemaal moet opdreunen, in de begroting voor 1975 een bedrag van **68,2 miljoen** frank is ingeschreven. Ik heb er het Groot Limburgs Toneel bijgeteld, mevrouw de Minister. Gesplitst zien de cijfers er uit als volgt: **58,3 miljoen** voor de grote gezelschappen, **9,9 miljoen** voor het Groot Limburgs Toneel, samen het reeds geciteerde bedrag van **68,2 miljoen** frank. Voor diverse subsidies is in de begroting ook nog **30,9 miljoen**

frank ingeschreven of een totaal van, voor het geheel van het theaterbeleid in 1975, 99,1 miljoen frank. Op het eerste gezicht is dit bedrag niet onaanzienlijk. Als wij het echter vergelijken met wat de stad Antwerpen aan zijn schouwburg, de K.N.S., spendeert, is het toch wel vrij miniem. Voor het speelseizoen 1973- 1974 werd voor de K.N.S., een bedrag van : 31,3 miljoen uitgegeven, dat wil zeggen dat de K.N.S. bijna één derde van de totale begroting voor heel het theatergebeuren in Vlaanderen heeft gekost.

Het zal dus gemakkelijk zijn een decreet ter zake goed te keuren. De enen zullen dat doen met enthousiasme, de anderen noodgedwongen. Veel moeilijker zal het zijn om aan de hand van cijfers na te gaan hoe de weddetoelagen onder de diverse gezelschappen zullen worden verdeeld, bij zover dat iedereen aan zijn trekken komt en dat het weinige leven dat wij nu zien groeien niet wordt versmacht.

Een laatste opmerking heeft betrekking op de numerus clausus. De beperking van de opdrachten is in zekere zin tweevoudig. Het staat buiten twiffel dat de begrotingskredieten op zichzelf reeds een drempel zijn om nieuw leven af te remmen. Maar de tekst zoals hij voorligt, voorziet op de koop toe in het beperken van het aantal gezelschappen. Vermits men toch altijd beperkt is in de uitgaven door het budget zoals het is aangenomen ware het veel beter, mevrouw de Minister, dat de ongelukkige tekst van artikel één waarin wordt bepaald dat men moet blijven binnen de perken van de goedgekeurde kredieten, zou wegvallen.

Ten aanzien van de tweede drempel, namelijk de beperking van het aantal gezelschappen volgens de verschillende modaliteiten die in het decreet zijn ingeschreven, staan wij voorzichtig positief. Wij menen dat de cijfers die in het decreet zijn opgenomen en die trouwens geciteerd worden in een bijlage **waarin** de activiteiten op het vlak van het theatergebeuren in Vlaanderen de laatste jaren worden opgesomd, nog een marge laten om nieuw leven te laten groeien.

Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren. Ik kom tot mijn besluit.

Ik heb aangekondigd dat onze fractie voorzichtig positief ten aanzien van dit decreet staat. Ik heb gepoogd u duidelijk te maken waarom wij deze houding aannemen.

Zoals ik daarstraks heb gezegd, is een acteur of een actrice iets anders dan een gewoonweg geëngageerde bediende of ambtenaar. Wij moeten alle mensen die van ver of van nabij met het theaterleven te maken hebben, bepaalde waarborgen geven voor de toekomst.

In dit verband grijp ik even terug naar een rapport dat werd opgesteld over de opleiding in voordrachtskunst en voor toneel. Over de opleiding en de mogelijkheden na het doorlopen van het Conservatorium wordt in dit rapport over de acteurs en

de actrices zeer laconiek gezegd „dat hun beginjaren bijzonder moeilijk zijn”. In dit rapport worden ook de resultaten opgenomen geboekt door het Hoger Rijkstechnisch Instituut voor Toneel- en Cultuurspreiding. Dat is een instelling die op hoger secundair technisch vlak diploma's uitreikt in de branche die wij vandaag bespreken. Het verslag besluit met een al even laconieke zinsnede, namelijk „voor een deel zijn de mogelijkheden nog onzeker”.

Wanneer wij met dit decreet enigszins de onzekerheid wegnemen voor degenen die een grote inspanning leveren om kwalitatief en kwantitatief tot grote prestaties te komen zoals dit op het podium vereist is, achten wij reeds een mooi resultaat bereikt. Wanneer wij vandaag daartoe een bijdrage kunnen leveren, dan sluit dat niet uit dat de acteurs, actrices, regisseurs en al degenen die bij het theatergebeuren betrokken zijn nog veel geestdrift, enthousiasme, volksgebondenheid, een vooruitziende blik, maar ook geduld, zullen moeten opbrengen om uiteindelijk appreciatie, goedkeuring en applaus te oogsten. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De heer D'Haeyer heeft het woord.

De heer R. D'Haeyer (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, mijnheer de Staatssecretaris, Dames en Heren. De PVV-vertegenwoordigers hebben in de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium het ontwerp van decreet — om de nieuwe en meer duidelijke titel te gebruiken — het ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige toneelkunst, goedgekeurd.

De PVV zal ook hier in openbare vergadering, dit decreet, compromis van de verschillende belangengroepen, goedkeuren.

Wij menen immers dat dit ontwerp van decreet beantwoordt aan een reële behoefte die het gevolg is van de professionele ontplooiing van onze Nederlandstalige toneelkunst. Dit theaterdecreet houdt in feite grotendeels de institutionalisering in van een bestaande toestand, die thans met juridische waarborgen wordt aangevuld. Voorheen bestond er een facultatieve subsidiëring op basis van een koninklijk besluit van 1964, dat slechts enkele algemene principes stelde. Hoeft het gezegd dat een facultatieve subsidiëring steeds een ernstig gevaar voor de bestaanszekerheid van het artistiek en ander personeel van de toneelgezelschappen inhoudt? Deze subsidiëring is thans dringend en verplicht geworden.

Ik zou er hier ook onmiddellijk willen aan toevoegen dat het niet alleen om een zeer nuttige subsidiëring gaat, maar ook om een billijke en sociaal verantwoorde verdeling van de kredieten over de verschillende gezelschappen. De eenheid in de subsidiëring leidt immers ook tot de rechtszeker-

heid van de toneelgezelschappen enerzijds en zijn artistiek en ander personeel anderzijds.

Dit decreet is dus in zeer belangrijke mate een sociaal decreet, dat uiteraard ook aansluit bij de educatieve en ontspanningssector. De vraag zou dus kunnen worden gesteld of het artistiek-kwalitatief aspect dus niet aan bod komt? Door de samenwerking van subsidiëring en kwaliteit schijnt dit probleem ons toch wel grotendeels opgevangen. Wij zijn ervan overtuigd dat de subsidiëeringswijze het kader zal vormen dat het artistiek gehalte zal opvoeren. Ten slotte kan toch ook het publiek zelf, zo nodig, voor de sancties zorgen.

Een belangrijk discussiepunt in Commissie was het al of niet weren van politici in de door artikel 2 voorziene Commissie van advies. Hierover zou ik de volgende beschouwing willen maken.

Terecht zou men principieel kunnen stellen dat het cultuurbeleid van zodra en voor zover men op de overheid een beroep doet, een politieke materie is zoals een andere. Het zou dan ook gemakkelijk zijn hier in ons milieu te verkondigen dat het niet opgaat dat politici — want die soort ambtenaren heeft men toch eigenlijk bedoeld wanneer men de oorspronkelijke door artikel 2, nummer 3 bedoelde onverenigbaarheid van de politici, wat de Commissie van advies betreft, heeft uitgebreid tot personen die een overheidsfunctie bekleden — evenwaardige en waardevolle pluralistische vertegenwoordigers zouden zijn. En nochtans meen ik dat het uiteindelijk aangenomen stanpunt het juiste was. Waarom? Niet alleen omdat, mijns inziens, de geest van de Cultuurpactwet niet zou geëerbiedigd worden, maar ook en vooral misschien omdat de vrijheid van de cultuur zou kunnen worden bedreigd. In deze context is men voortdurend rechter en partij zodanig dat wij menen dat men ook langs andere dan culturele invalshoeken interesse voor de scène kan opbrengen.

Een ander belangrijk probleem was de verhouding tussen de Commissie van advies en de artistieke vrijheid van de directeur in zijn beleid. Uit het verslag en de in commissie aangenomen tekst is voldoende duidelijk gebleken dat de Cultuurpactwet van toepassing is en de adviescommissie dus in de eerste plaats de link tussen gebruiker en gezelschap uitmaakt. Ik maak dan ook van de gelegenheid gebruik om mijn grote voldoening uit te drukken over het feit dat de geest van het Cultuurpact levendig aanwezig is.

De hoofdschotel bij de bespreking in commissie was het al of niet instellen van een numerus clausus voor de toneelgezelschappen. Ik zal mij niet laten verleiden om alle pro en contra argumenten van dit delicate probleem te herhalen. Als liberalen huldigen wij enerzijds het democratisch principe dat alle gezelschappen gelijke kansen moeten krijgen. Van de andere kant moeten wij ook stellen dat het ook de bedoeling is via financieel-economische maatregelen maatschappij-ordenend op te tre-

den, zodanig dat elke wildgroei kan worden opgevangen.

Kortom, wij menen dat een numerus clausus die op dit ogenblik nog heel wat ruimte openlaat, in feite voor het juiste evenwicht zorgt. Denken wij bijvoorbeeld maar aan de repertoiregezelschappen waar niets belet dat de provincies West-Vlaanderen en Limburg toch nog aan bod kunnen komen. Het is in feite een numerus clausus in futurum, zodanig dat ik mij oprecht de vraag stel of wij niet met het fenomeen van een schijnprobleem te doen hebben.

Positief schijnt mij te zijn de aandacht die werd besteed aan het kamertoneel en vooral aan het experimenteel toneel. De institutionalisering van het experimenteel toneel is een waarborg voor de verdere geestelijke ontplooiing van het Vlaamse volk. Vrije, experimentele, avant-garde-gezelschappen, gezelschappen die een nieuwe lente en een nieuw geluid kunnen laten horen zullen wars van alle geestesdwang de vrije volkskracht tot ontbolstering laten komen.

Om even terug te komen op onze numerus clausus in futurum zou ik er mevrouw de Minister willen op wijzen dat de provinciale staten van Nederlands-Limburg zópas besloten hebben aan het Groot Limburgs Toneel voor volgend speelstizoen geen toelagen meer toe te kennen. Hiermee is dan ook het einde ingeluid van het Nederlands-Belgisch gezelschap en zouden heelwat mensen zonder werk vallen. Ik ben dan ook zo vrij te suggereren dat de overgebleven ruimten aldus gedeeltelijk zouden worden opgevuld zodanig dat een jonge, dynamische provincie die trouwens over de aangepaste infrastructuur beschikt, aan bod zouden komen.

Ten slotte zou ik mevrouw de Minister willen vragen het specifiek en delicaat probleem van de Brusselse KVS van dichtbij te blijven volgen opdat op een bepaald ogenblik deze Koninklijke Vlaamse Schouwburg die ook door een bepaald franstalig Brussels theaterpubliek wordt gewaardeerd, niet door onverantwoordelijke fransdolle gemeentepolitici in de grond zou worden geboord. (**Applaus op de banken van de meerderheid**)

De Voorzitter: De heer G. Verhaegen heeft het woord.

De heer Guido Verhaegen (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister. Bij de bespreking van dit decreet wijs ik allereerst, zoals andere Collega's reeds deden, op de positieve sfeer waarin de werkzaamheden zijn verlopen. De sfeer was positief aangezien verschillende hoorzittingen werden gehouden door de Commissie, waar ook een constructieve gedachtenwisseling plaatsvond, maar vooral positief door de wil een goede tekst te maken wat belangrijk is om op termijn moeilijkheden te vermijden.

Dit decreet is ook belangrijk omdat het wellicht de moeilijkheden kan verhelpen die de laatste maanden in de theaterwereld heersten.

Uit naam van mijn fractie feliciteer ik mevrouw de Minister en de Voorzitter van deze Commissie voor de wijze waarop dit alles tot stand is gekomen.

Ook namens mijn fractie wil ik enkele bedenkingen maken. De structuur van het decreet is zeer duidelijk terug te vinden in de tekst, en in de commentaar in het verslag van collega Adriaensens. Ik zal dan ook niet zozeer ingaan op de tekst zelf.

Een eerste bedenking gaat over de beperktheid van de kredieten. Ook vanmorgen maakten wij dit nog mee in de Commissie voor het Cultureel Patrimonium, waar wij ook nog andere initiatieven hebben besproken. Alle initiatieven op cultureel gebied vragen meer en meer grote financiële inspanningen. Alle collega's die erbij betrokken zijn, en normaal heeft ieder van ons op één of andere manier iets te maken met sport, toneel, muziek of wat dan ook, ervaren zeer duidelijk hoe zwaar het voor eenieder welke instelling wordt om het hoofd te bieden voor de van jaar tot jaar groeiende financiële problemen. Op een bepaald ogenblik heeft men in de Commissie voor het Cultureel Patrimonium de vrees geuit dat het decreet gevaar inhield voor een numerus clausus, voor beperking van initiatieven inzake theaterbeleven. Wij moeten een duidelijke keuze doen ten eerste, inzake het professionele karakter van de culturele manifestaties en ten tweede inzake het beoefenen van de kunst door amateurs.

Iedereen weet dat men onmogelijk cultuurbeleven op professioneel niveau kan bereiken als men niet voorziet in de nodige financiële middelen.

Anderzijds dient ook de kunstenaar — en dat is duidelijk de bedoeling geweest in dit decreet — een bestaanszekerheid te hebben waardoor hij zijn beroep op een werkelijk professionele manier kan uitoefenen. Meer bepaald in dit „theaterdecreet”, laten we het zo maar noemen, hebben wij ervaren hoezeer heel wat van onze bekwame auteurs zorgen hadden over deze bestaanszekerheid, niet alleen op het juridische vlak — daarover hebben we ook in de Commissie gesproken, vooral wat de arbeidsverhoudingen betreft — maar in de eerste plaats over het statuut, de financiële mogelijkheden die hen geboden worden voor gelijk welk niveau van het theatergebeuren.

De financiële middelen zijn uiteraard beperkt, de Minister heeft dat zeer duidelijk gezegd in de commissie. Maar wanneer reeds de verschillende in het decreet bedoelde categorieën zullen opgevuld zijn — verontschuldig mij voor dit woord — dan geloof ik dat elke toneelliefhebber in zijn eigen streek een keuze zal hebben voor het beleven van een theateropvoering welke hij verkiest en die daarenboven op een hoogstaand artistiek peil kan gebeuren. De keuze is duidelijk, wij wensen te opteren voor een

professioneel niveau. Wij weten zeer goed welke onze financiële middelen zijn en wij zullen de verschillende categorieën uitbouwen zodat de toneelgezelschappen die opgenomen worden in dit decreet, de nodige bestaanszekerheid kunnen verlenen aan hun acteurs.

Mijn tweede opmerking is dat het een zeer zware vergissing zou zijn het liefhebberstoneel te verwaarlozen. Heel wat toneelliefhebbers zijn langs het liefhebberstoneel of het semi-professioneel gekomen tot het bijwonen van hetgeen men noemt het beroepstoneel. Hier verwijs ik naar het sociologische onderzoek waarvan de verslaggever ook melding heeft gemaakt in zijn verslag en dat alleszins de moeite waard is om even van naderbij te worden bekeken. Ik citeer:

„Bij de studie van dit theaterpubliek is gebleken dat deze groep een kleine kern van getrouwen vormt met hoge theaterfrequentie, gemiddeld vijfmaal per jaar. De samenstelling varieerde uiteraard volgens de schouwburg.

Globaal genomen waren de bezoekers jong, meer dan de helft jonger dan 35 jaar, en hadden — in vergelijking met analoge buitenlandse studies — een opvallend hoge scholingsgraad. De kring van herkomst was eng. De invloed van de school, en van de ouders, was doorslaggevend voor het eerste theaterbezoek.”

Ik zou dit ten eerste willen onderstrepen omdat, ondanks de tekst, de financiële mogelijkheden, de structuur die nu blijkt uit dit decreet, onze taak helemaal niet af is en omdat het een belangrijke opdracht is voor elkeen die bekommerd is om het theaterleven, maar ook om alle andere culturele initiatieven, het sensibiliseren van een potentieel publiek dat werkelijk naar de belangrijkste opvoeringen kan komen.

Wij moeten in elk geval het amateurtoneel blijven stimuleren. Ik zou het erg vinden indien wij alleen maar belangstelling zouden hebben voor het professionele toneel, met verwaarlozing van heel wat interessante initiatieven, zelfs in de kleinste gemeenten, zelfs indien de opvoeringen niet op een hoog peil staan. In elk geval is er dan creativiteit en worden er initiatieven genomen om zich ook op het gebied van toneel uit te leven in eigen dorp, in zijn eigen leefgemeenschap.

Een kleine opmerking nog over het sensibiliseren van het publiek door de opleiding en de diverse schoolniveaus. Men kan zich de vraag stellen of dit op een voldoende manier gebeurt en op welke manier. Legt men vooral de nadruk op de klassieke stukken, of maakt men de jonge mensen ook gevoelig voor het hedendaagse theatergebeuren?

Ten tweede; een aangepaste publiciteit, weg — en ik verontschuldig mij voor het woord — uit het „getto”, uit het selecte gezelschap waarin men traditioneel al zijn toeschouwers haalt.

Ten derde, de creatieve initiatieven buiten de gevestigde schouwburgen; dat men — eens buiten

komt en ook naar de dorpen en gemeenten gaat om te bewijzen wat men op het vlak van het toneel kan doen. Dat vraagt inderdaad een bijkomende inspanning en een creativiteit van de acteurs zelf. Maar voor hen is het ook een uitdaging of zij hun functie als kunstenaar werkelijk ook maatschappelijk en sociaal kunnen beleven.

Mevrouw de Minister, ik hoop — en ik wil dit ten overvloede nog eens onderstrepen — dat de gewone liefhebber, de gewone man die ook eens toneel wenst te spelen en ook ergens bij de kunst wenst betrokken te zijn, uw bestendige aandacht zal mogen blijven genieten.

Wij zijn blij dat dit decreet tot stand is gekomen en wij zullen het dan ook met veel aandrang stemmen. Mevrouw de Minister, wij hopen dat U zult rekening houden met enkele van de door ons gemaakte bemerkingsen. (*Applaus bij de leden van de meerderheidspartijen*)

De Voorzitter: Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren. De goedkeuring van dit ontwerp van decreet, dat reeds met eenparigheid van stemmen in de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium werd goedgekeurd — is van groot belang voor het toneelleven in Vlaanderen. Dat hebben alle voorgaande sprekers gezegd. Bij het indienen van dit ontwerp van decreet hadden wij hetzelfde doel als de indieners van het voorstel van decreet, namelijk, enerzijds, te pogen de instellingen voor toneelkunst meer mogelijkheden te geven en, anderzijds, te trachten aan de acteurs een beter sociaal statuut te waarborgen. De jongste jaren heeft de professionele toneelkunst in Vlaanderen sterke uitbreiding genomen. Diverse nieuwe initiatieven hebben aangetoond dat de behoefte aan professionele toneelkunst op hoog niveau zeer sterk werd gevoeld.

Deze initiatieven bleken dikwijls slechts mogelijk dank zij ruime financiële steun van de provincies, de steden en het Rijk. Wat de subsidiëring door het Rijk betreft, deze gebeurde tot nog toe op basis van het koninklijk besluit van 1964. De subsidies die op basis van dit besluit werden toegekend waren evenwel facultatieve toelagen. Dit houdt in dat bij de jaarlijkse verhoging van de rijkssubsidie weinig of geen rekening kan worden gehouden met de stijgende financiële lasten van de gezelschappen en dat alleszins weinig financiële ruimte werd geboden aan de gezelschappen om nieuwe initiatieven te nemen.

Bij het opstellen van dit ontwerp van decreet hebben wij getracht aan de gezelschappen, die volgens de opdracht die zij vervullen ingedeeld worden in

categorieën, de nodige garantie te bieden, zowel wat subsidiëring van de wedden als wat subsidiëring van de werking betreft. Dit geldt zeker voor de repertoiregezelschappen, de spreidingsgezelschappen en de kamergezelschappen.

Daarnaast werd voor de vormings- experimentele en/of tijdelijke gezelschappen een soepele subsidiëeringswijze vastgesteld, die aangepast is aan het doel dat het gezelschap zich stelt, maar die anderzijds voldoende waarborgen biedt opdat het gezelschap zijn opdracht zou kunnen vervullen.

Uit het decreet moet duidelijk blijken dat het geenszins onze bedoeling is een traditionele kunstuiting in stand te houden, maar wel dat aan deze kunstuiting de mogelijkheden zou geboden worden zich voortdurend te verjongen en te vernieuwen.

Tweede doelstelling was het verbeteren van het sociaal statuut van de acteurs zelf. Via het verlenen van weddetoelagen door het Rijk, hebben wij de gelijkschakeling van de weddeschalen van de acteurs willen realiseren, ongeacht het feit of de acteurs verbonden zijn aan een gesubsidieerd gezelschap of een parastatale instelling.

Dit decreet is het eerste van een reeks decreten die in de verschillende sectoren van de kunsten het sociaal statuut van de kunstenaars moet verbeteren.

Wij hebben doelbewust in dit decreet het accent gelegd op de verbetering van het sociaal statuut van de acteurs. Ik meen dat de leden van de Commissie van de Cultuurraad, die dit decreet hebben besproken, dit ook zo hebben gevoeld. De tijd is gelukkig voorbij dat men dacht dat een kunstenaar alleen dan tot grootste prestaties in staat was, wanneer „vrouwe Armoe” zijn trouwe gezellin was.

De gelijkschakeling van de weddeschalen tussen de acteurs verbonden aan gesubsidieerde gezelschappen en semi-officiële instellingen is niet alleen sociaal rechtvaardig, maar zal ook een grotere mobiliteit van de acteurs van de verschillende instellingen in de hand werken en aldus een regelmatige vernieuwing van de gezelschappen bevorderen.

Ik meen mij, na de voorlezing van het verslag, te kunnen beperken tot deze toelichting wat het ontwerp van decreet betreft.

Het **we** mij toegelaten in het bijzonder de verslaggever, de heer Adriaenssens, te danken voor zijn uitstekend en klaar verslag. Zijn opdracht was zeker niet eenvoudig, gezien de werkwijze die door de Commissie voor de culturele promotie en het cultureel patrimonium werd gevolgd. Inderdaad, de voorzitter en de leden van deze Commissie hebben het gelukkige initiatief genomen om vooraf een aantal werkvergaderingen te besteden aan dit decreet.

Het ontwerp van decreet dat voorligt is dan ook het resultaat van een vruchtbare samenwerking,

die tijdens deze werkvergaderingen gegroeid is tussen de leden van de Commissie.

Ik zou dan nog op enkele opmerkingen willen antwoorden die in de loop van de bespreking gevallen zijn, en in de eerste plaats en vooral op hetgeen de heer Van Elewyck heeft gezegd over de voorbereiding van de uitvoeringsmaatregelen.

Het is duidelijk dat — zoals ook de heer Van In heeft gezegd — dat deze uitvoeringsmaatregelen niet tot in den treure moeten blijven hangen, integendeel.

De heer Van Elewyck weet dat wij reeds met talrijke werk- en studievergaderingen bezig zijn en evenals contacten leggen om deze zaken zo soepel en zo snel mogelijk te laten verlopen.

Het is anderzijds duidelijk dat wij voor 1 augustus eerstkomend niet klaar kunnen zijn met alle uitvoeringsmaatregelen. Daarom hebben wij tijdens de bespreking het amendement dat ertoe strekt het decreet op 1 augustus vankracht te laten worden, niet aanvaard.

Het decreet bepaalt dat de Minister overgangsmaatregelen mag toepassen voor het seizoen 1975-1976. Er wordt trouwens in allerlei onderhandelingen voorzien, waarvan de heer Van Elewyck ook weet heeft dat die moeten worden hervat voor 31 juli eerstkomend, zoals was afgesproken.

Om al deze redenen denken wij dat wij zeer hard zullen moeten werken, maar toch zullen moeten klaarkomen om vanaf 1 januari de zaken tot een goed einde te brengen.

De heer J. Van Elewyck: Mevrouw de Minister, betekent dit in concreto dat u vreest de weddetoe-lagen niet te zullen kunnen uitbetalen vanaf 1 augustus ?

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken: Wij hebben gezegd dat vanaf 1 augustus bepaalde besluiten of overgangsmaatregelen kunnen worden genomen door de Minister. Wij zullen dan zien wat er uit de onderhandelingen die moeten hervat worden gekomen is en wat er allemaal kan worden geregeld vanaf 1 augustus tot de inwerkingtreding van het decreet.

De heer J. Van Elewyck: De conventie vervalt op 31 juli.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken : Inderdaad en daarnaar verwijst ik de heer Van Elewyck.

De heer J. Van Elewyck: Ja dat heb ik gehoord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken: Op de vragen van de heer Van In, in verband met de cumulatierегeling wil ik het volgende antwoorden.

Het staat een theater nog altijd vrij om acteurs aan te werven die meer ambten cumuleren dan werd bedoeld in het decreet, met dien verstande dat

hiervoor door het Rijk geen weddetoe-lagen worden toegekend.

Wat wij wilden beletten was niet dat er bepaalde activiteiten zouden worden gestremd, maar integendeel dat bepaalde acteurs alles tot zich zouden trekken en er aldus een onevenwicht tussen de verschillende acteurs, die werkzaam zijn in de verschillende gezelschappen, zou ontstaan.

Dan heeft de heer Van In ook gezegd dat dit een kaderwet is. Inderdaad, het is een kaderwet, en er moeten dus heel wat besluiten worden genomen. Dat is duidelijk. Ik meen dat de heer Van In het met ons eens is dat het onbegonnen werk is in een wet of decreet al die zaken in te schrijven. Aldus zou de soepelheid van de toepassing in het gedrang komen.

Over G.L.T. werd door de heer Van In en de heer D'Haeyer gesproken.

Wij zijn ons bewust van de moeilijkheden die zich op dit ogenblik met het G.L.T. voordoen. Wij hebben hierover onderhandelingen met collega Van Doren uit Nederland. Wij zullen eveneens onderhandelen met twee Bestendige Deputaties. Ik zal niet zo pessimistisch zijn als de heer D'Haeyer die meent dat het G.L.T. ten dode zou zijn opgeschreven. Er zijn onderhandelingen nodig om te zien op welke wijze er in de toekomst in dit verband een regeling kan worden getroffen.

Nu kom ik tot de bijdrage van de gedecentraliseerde besturen. De wet kennende, weet de heer Van In dat deze oplossing de enige haalbare en mogelijke is. Dit wil niet zeggen dat in de toekomst geen andere mogelijkheden in het verschiep liggen.

Er werd ook gesproken over de numerus clausus, onder andere door de heren Van Elewyck en Van In en ook, maar in een andere zin, door de heren D'Haeyer en Verhaegen. Ik denk dat het inderdaad noodzakelijk is bepaalde remmen in te bouwen. Het aantal instellingen dat nu bestaat benadert op verre na niet het aantal instellingen waarvan de erkenning mogelijk wordt. Het aantal instellingen dat wordt bedoeld biedt ruimschoots de mogelijkheid aan provincies die tot nog toe op toneelgebied weinig aan bod kwamen, nieuwe initiatieven te nemen.

Wij zouden ons illusies maken indien er vandaag of morgen voldoende professionele acteurs zouden te vinden zijn om meteen het bedoelde aantal gezelschappen op te richten. Ik sluit de mogelijkheid niet uit dat na enkele jaren dit decreet zal moeten worden aangepast. Voorlopig echter wensen wij deze numerus clausus te handhaven.

Ik wens nog enkele woorden te zeggen in verband met de opmerkingen van collega Verhaegen. Wij zijn het volkomen met hem eens dat het amateur-toneel niet in de kou mag blijven staan maar wij zijn ook van oordeel dat juist de wisselwerking tussen het professioneel toneel en amateur-toneel zeer bevruchtend kan werken en dat onze verschil-

lende instellingen naar de provincies zouden moeten gaan om alle mensen in de mogelijkheid te stellen goed toneel te zien. Wij zijn er evenwel van overtuigd dat dit decreet juist de mogelijkheid schept om deze zaken zoveel mogelijk te **verwezenlijken**.

Er werden ook opmerkingen gemaakt over de afwezigheid van bepaalde politieke mandatarissen. Ik zal hier evenwel uitvoeriger op ingaan bij de behandeling van het amendement van de heer Van Elewyck dat het tegenovergestelde bedoelt van wat wij beogen.

Van de verslaggever hebt u gehoord dat in de Commissie dit decreet met eenparigheid van stemmen werd goedgekeurd en wij hopen, gezien het vele goeds dat U gehoord hebt van de vorige sprekers, dat deze Cultuurraad dit eveneens zal doen. **(Applaus bij de meerderheid)**

De Voorzitter: De heer Anciaux heeft het woord.

De heer V. Anciaux (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren, na de repliek gehoord te hebben van de Minister wens ik nog enkele vragen te stellen.

Een eerste woord wil ik zeggen over het probleem van de zogenaamde cumulatie, waarbij ik mij wil beperken tot het probleem van het spelen van één gastrol. Ik begrijp dat een aantal betrokkenen hier een moeilijkheid in zien. Het lijkt mij nodig de toneelkunstenaars anders te beoordelen dan, zoals reeds werd gezegd, ambtenaren en ook anders dan bedienden of werknemers in het algemeen.

Het is duidelijk dat, wanneer hier sprake is van het sociaal statuut, dit een groot woord is. Het bij dit decreet geregelde sociaal statuut bepaalt dat de wedden en de inkomsten voor één jaar vaststaan. In het artistieke leven is het onmogelijk deze vast te leggen voor een langere termijn, dat kan door geen enkel decreet dat het artistieke leven bepaalt en het artistieke peil moet hooghouden.

Het spreekt vanzelf dat een acteur of actrice die, hetzij om fysische hetzij om mentale redenen, niet meer in staat blijkt te zijn een voldoende artistiek peil te leveren, niet kan geëngageerd worden als deel uitmakend van het gezelschap, wat immers voor gevolg zou hebben dat hij of zij toch belast zou worden met het vervullen van een rol in een productie. Het is duidelijk dat dit in een sociaal statuut niet kan worden geregeld, en anders moet worden opgevangen.

Maar, in dezelfde zin voortdenkend, lijkt het mij van artistiek belang te zijn dat aan deze mensen voldoende mogelijkheid tot expansie wordt gegeven.

Zij hebben een impuls nodig om zich voortdurend te kunnen inzetten, omdat zij inderdaad ook onder andere voorwaarden leven dan een normale werknemer. Zij hebben die impuls nodig en het lijkt mij toch niet goed de openingen tot stimulatie

af te remmen, dicht te sluiten. De bepaling van één gastrol, ook al zie ik het principe goed in en kan ik er mij principieel akkoord mee verklaren, dat de cumulatie moet worden tegengewerkt lijkt mij dit een gevaar te zijn voor artistieke en professionele afremming.

Nu verneem ik van u, mevrouw de Minister, dat een theater, een instelling, wel vrij is acteurs te engageren die reeds één gastrol hebben vervuld, maar dan niet met gebruik van de weddetoelagen, maar van de werkingstoelagen.

De heer J. Van Elewyck: Of van eigen middelen.

De heer V. Anciaux: Of van andere inkomsten, hoe ook.

Dit zou dus beduiden dat de acteurs een gastrol kunnen krijgen dank zij de weddetoelagen (maar die instelling mag hieraan niet meer dan 10% van de weddetoelagen besteden) en dat een acteur nog verscheidene gastrollen kan vervullen maar dan een „*honorarium*” daarvoor krijgt dat die instelling zelf betaalt. Is het werkelijk zo dat ik mag begrijpen hetgeen wat u gezegd heeft? Het antwoord op deze vraag zou ik wel duidelijk willen kennen, want het is inderdaad een probleem.

Een tweede vraag in ditzelfde verband en waarop ik nog nooit een antwoord heb gekregen, is of die 10% waarvan sprake inclusief het totaal van de weddetoelage is ofwel exclusief. U zegt dat de instelling niet meer dan 10% van de vastgelegde weddetoelagen mag uitbetalen voor gastacteurs of gastregisseurs. Ik vraag mij dan ook af of die 10% inclusief is in dat totaal, of exclusief. Het is een vraag die bepaalde theaterinstellingen zich op dit ogenblik stellen.

Mag ik U dan verder nog zeggen, mevrouw de Minister, dat ik ook een zorg heb in verband met het sociale aspect van de artistieke medewerkers. U weet dat de artistieke medewerkers in de bestaande theaters eigenlijk verworven rechten hebben, die contractueel vastliggen, dus een aantal contractuele rechten. Welnu, in dit decreet is er sprake van de artistieke medewerkers, maar zij worden niet gespecificeerd. Het kan hier gaan over een hele reeks artistiek-technische medewerkers, regisseurs, regie-assistenten, de kapster, de kleedster, de decorbouwer enz. Worden al dezen gerekend bij de artistieke medewerkers? Worden hun verworven sociale rechten gerespecteerd, ook na de toepassing van dit decreet? Deze vraag wordt gesteld. Er zijn ook nog andere medewerkers die in het artistieke gebeuren medespelen, maar die zuiver manueel-technisch zijn, zo bijvoorbeeld de elektriciens, en die zijn waarschijnlijk niet bedoeld. Trouwens, momenteel is de toestand zo dat dit verschilt naar gelang van de schouwburgen. In Antwerpen is dit stadspersoneel. In Brussel is dit door de schouwburg zelf geëngageerd personeel.

De heer J. Van Elewyck: Het zijn wel artiesten, maar daarom geen artistieke medewerkers.

De heer V. Anciaux : In het geheel van de schouwburg zijn ze onontbeerlijk.

De heer J. Van Elewyck: Het publiek ook.

De heer V. Anciaux: Dat is allemaal niet duidelijk. Dit zijn vragen waarop ik graag een duidelijk antwoord zou bekomen.

Mevrouw de Minister, ik heb dan nog een kleine vraag, meer specifiek voor Brussel. De exploitatie van de K.V.S. is in concessie gegeven, er is een concessiehouder, dat moet nu gewijzigd worden. Wie neemt het initiatief tot deze wijziging? Is het de stad Brussel? Is het de concessiehouder die het initiatief moet nemen? Is er samenspraak tussen de twee? Komt het Kijk daarbij te pas? Dit zijn vragen die ik me stel en waarop ik een antwoord zou wensen. (*Applaus bij de leden van de Volksunie*)

De Voorzitter : Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden: Aan de heer Anciaux zou ik willen antwoorden dat wat zijn vraag over de cumulatie betreft, het niet degenen zijn die weddetoelagen krijgen die eigenlijk op de werkingskosten vergoed moeten worden, maar wel de anderen die kunnen worden aangeworven.

Het is dus niet zo dat een acteur voor wie een bepaalde weddetoelage verleend wordt nog elders kan optreden en dat dus eigenlijk kan vergoed krijgen, tenzij dit elders optreden beperkt blijft tot één gastrol.

Wat de artistieke medewerkers betreft is het niet omdat bepaalde zaken niet in het decreet staan dat ze niet gedaan worden. Bepaalde rechten zijn inderdaad niet in het decreet vastgesteld, maar de artistieke medewerkers blijven natuurlijk andere rechten behouden volgens het stramien waarin ze zitten. Want het statuut van de artistieke en technische medewerkers is, zoals ik zegde, zeer verschillend: sommige medewerkers zijn afhankelijk van een stadsbestuur, anderen daarentegen zijn afhankelijk van een andere instantie. Het is evident dat zij hun rechten behouden in het echelon waarin ze zijn geplaatst.

Met de 10% , waarvan sprake in artikel 3, § 1, 3e, § 2, 3e, wordt bedoeld dat slechts 10% van het totaal der uitgaven voor de wedden van de op contract aangeworven beroepsacteurs en -regisseurs mag bestemd worden voor gastacteurs en -regisseurs.

In dit totaal zitten zowel de uitgaven voor de wedden van het aantal acteurs als regisseurs, waarvoor

weddetoelagen worden toegekend, als de uitgaven voor de wedden van de acteurs en de regisseurs die daarbuiten nog bij jaarcontract zijn aangegenomen.

Wat de KVS betreft, kan ik de heer Anciaux mededelen dat wij regelmatig contacten hebben gehad met de provincie Brabant en de stad Brussel in verband met de weddeaanpassing van de acteurs van de erkende toneelgezelschappen. Wij zullen opnieuw contact opnemen met de stad Brussel en de provincie Brabant teneinde het probleem van de KVS, die thans in concessie wordt gegeven, maar als dusdanig niet kan erkend worden op te lossen.

De Voorzitter: Aangezien niemand meer het woord vraagt, verklaar ik de algemene bespreking voor gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter: De artikelsgewijze bespreking en de naamstemming over het gehele ontwerp zullen om 16 uur worden gehouden.

MEDEDELING VAN DE REGERING

Vernieuwd secundair onderwijs. Verslag ingediend door de heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding — 115(1974-1975)nr. 1.

Voortzetting van het debat.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's. Sta mij toe nu reeds te antwoorden op de tussenkomsten van de drie gemandateerde sprekers die, veertien dagen geleden, hier het woord hebben gevoerd.

Ik zal dan opnieuw, na de tussenkomst van de andere Collega's, op het einde van de vergadering, als we zover geraken, antwoorden.

De drie sprekers, die namens de C.V.P., de Volksunie en de P.V.V. het woord hebben gevoerd, hebben in grote lijnen de algemene principes van het VSO onderschreven en hun medewerking toegezegd aan een omzichtige verwezenlijking van dit zeer grootse opzet.

Laat mij toe de algemene principes van het VSO kort in herinnering te brengen.

Door middel van nieuwe structuren die in de wet van 1971 werden ingeschreven, en door meer aan onze tijd aangepaste onderwijsmethodes en begeleidingsmechanismen, willen we aan alle leerlingen de gelegenheid bieden zich overeenkomstig de eigen mogelijkheden en geschiktheiden te ontplooiën en zover mogelijk te geraken.

In „een slop leidende” onderwijsvormen worden hierbij afgeschaft, onomkeerbare studiekeuzen

worden zo lang mogelijk uitgesteld. De gemiddelde basisvorming wordt verruimd om het **aanpassingsvermogen** van de leerlingen te vergroten, en bij het onderwijzen wordt de nadruk gelegd op de ontwikkeling van een geheel van intellectuele en karakteriële eigenschappen, zoals kritische zin, begripsvermogen, weetgierigheid (spontaan en verstandig opzoeken van informatie), zin voor vervolmaking, **aanpassingsvermogen**, **verantwoordelijkheidszin**, het vermogen zich doelen te stellen en deze op systematische wijze na te streven, openheid van geest, zin voor dialoog, verdraagzaamheid, scheppingsvermogen enz.

Het spreekt vanzelf dat de geachte sprekers ook heel wat vraagtekens hebben moeten plaatsen en met betrekking tot de uitvoering van de wet en de omzetting van de mooie principes in dagelijkse realiteit niet weinig tekorten hebben onderkend. In mijn verslag heb ik zelf onomwonden de **onvolmaaktheden** van het systeem, zoals het thans werkt, toegegeven en uitvoerig opgesomd. In de bijlagen wordt op dit gebied zelfs tot in kleine details getreden.

De belangrijkste bezwaren waarop ook de geachte sprekers hebben gezinspeeld, gelden de omstandigheden waarin de vernieuwing sedert 1971 werd ingevoerd. De geachte sprekers hebben terecht gewezen op alles wat voor en tijdens deze invoering had moeten gebeuren, maar, tot schade van alle betrokkenen, werd nagelaten. Ook ik heb, in hoofdstuk III, van mijn verslag gehandeld.

Zonder kleinzielig te willen peuteren naar wie wat, wanneer en hoe heeft gedaan, wil ik toch even in herinnering brengen dat ik de toestand, zoals hij in mijn verslag beschreven staat en door de geachte sprekers aangeklaagd wordt, bij mijn ambtsaanvaarding als Minister van Nationale Opvoeding, van mijn verschillende achtbare voorgangers heb overgeërfd; en dat ik de progressieve invoering van het **VSO** gedurende een jaar heb afgeremd, precies om het rijksonderwijs even op adem te laten komen en zich enigszins van sommige ongelukkige gevolgen van een mijns inziens roekeloze inrijperiode te herstellen.

Ik heb de talloze gunstige en ongunstige verslagen, op- en aanmerkingen in verband met de stand van het **VSO**-experiment grondig bestudeerd. Ik heb ook tientallen getuigen (inspecteurs, directeurs, leraren) geraadpleegd en gehoord. Dit heeft mij, stilaan, maar zeker, tot de overtuiging gebracht dat het **VSO** een zeer waardevolle vernieuwing is die verdient, mits enkele wijzigingen, aanpassingen en verbeteringen, op ruime schaal te worden doorgevoerd.

Ik wil niet verhehlen dat de positieve houding die ook de andere onderwijsnetten ten opzichte van het **VSO** in toenemende mate zijn gaan innemen, mij hierbij een steun in de rug zijn geweest.

De veralgemeende invoering van het **VSO** in de rijkscholen blijf ik, nochtans als een experiment

beschouwen. Veralgemening kan immers niet betekenen: verstarring of bevrozing. Ik ga akkoord met de heer Daniël Coens, wanneer hij zegt dat wij ons niet gebonden kunnen achten door welk systeem ook, maar bereid moeten blijven naar bestendige vernieuwing te streven in functie van de betrokken mensen en van de samenleving in haar geheel.

Trouwens wanneer de Kamer en de Senaat en de vergadering hier op 9 juli 1971 de Kaderwet hebben gestemd, was er ruimte genoeg gegeven om op soepele en ononderbroken wijze bij te sturen wat op een verkeerd spoor zou zijn terechtgekomen. Overigens zal de veralgemening van het **VSO** zeker de zo noodzakelijke en door iedereen gewenste vereenvoudiging, coördinatie en eenvormigheid in ons secundair onderwijs ten goede komen, al was het maar door het niet meer naast elkaar zien bestaan — in het Rijksonderwijs althans — van het **VSO** aan de ene zijde en het niet **VSO**-stelsel aan de andere zijde.

Ik kom nu, waarde Collega's, tot het antwoord op enkele specifiek gestelde vragen. Het te betreuren beklag van de heren Coens, Coppieters en **Kempinaire** is geweest dat speciaal artikel 10 van de wet van 19 juli 1971, met betrekking tot de overleg- en verbeteringscommissies, die binnen de zes maand na de afkondiging van de wet moesten opgericht zijn, nog niet tot stand zijn gekomen.

Ik betreur evenzeer als de geachte sprekers dat de bewuste Commissie er nog niet is, hoewel ik de vraag moeilijk kan onderdrukken, in hoeverre overleg en wederzijdse inspraak nuttig kunnen zijn wanneer niet alle onderwijsnetten in zeer ruime mate aan de vernieuwing meewerken.

Ik wens niettemin tot de samenstelling van de Commissie over te gaan, in de dubbele verwachting:

1. dat ook het gesubsidieerd onderwijs het **VSO** progressief zal invoeren;
2. dat de **VSO**-structuren van de verschillende netten aldus dichter naar elkaar zullen worden toegehaald.

Het heeft mij genoeg gedaan van de heer Coens te vernemen dat de C.V.P. op het wetgevend vlak initiatieven wenst te nemen of te stimuleren die de verwezenlijking van een verantwoorde **vernieuwing** van ons onderwijs ten goede moeten komen. Met hem ben ik van mening dat er een wettelijke basis voor het realiseren van experimenten gevonden moet worden. Op dit ogenblik staat mij nochtans nog niet duidelijk voor de geest in welke vorm dit alles gegoten moet worden.

Ik heb hier voor mij de Nederlandse wet van 9 juli 1970, houdende vaststelling van de **experimentenwet** — zoals deze wet in haar artikel 8 wordt genoemd — en ik lees hier twee artikelen ter inleiding: „Indien het bevoegd gezag, bij wijze van experiment onderwijs wenst te geven dat valt buiten het kader van de afzonderlijke **onderwijsnet-**

ten, kan onze Minister — die van onderwijs dus — de onderwijsraad gehoord, beslissen dat dit onderwijs uit de openbare kas wordt bezoldigd. Een beslissing als bedoeld in het eerste lid wordt slechts gegeven voor een tijdsvak van ten hoogste tien jaar. Onze Minister kan — de onderwijsraad gehoord — deze termijn eenmaal ten hoogste met vijf jaar verlengen. ”

Dit is een zeer korte kaderwet waarbij men zegt dat, als men niet het onderwijs geeft dat men gewoonlijk geeft, men dit mag betoelagen. Wanneer dit georganiseerd wordt door andere netten kan dit ook betoelaagd worden onder vormen vast te leggen door de Koningin — omdat het Nederland betreft — en men mag het ook doen voor onderwijs van korte duur, onderwijs voor gehandicapten of bijzonder onderwijs.

Ik moet u zeggen dat men in Nederland na vier jaar met dit experiment niet zo gelukkig is, wat ons insgelijks met bezorgdheid treft. U weet dat er regelmatig contacten zijn tussen de onderwijsministers van deze beide buurlanden, zodat de verwittiging van wat laten wij zeggen daar experimenteel tot stand gekomen is, voor ons inderdaad een verwittiging moet zijn, voor wat bij ons ook nog moet gebeuren.

De heer Coens heeft ook gesproken over de hervorming van de aggregaatsopleiding aan onze universiteiten. Dit is een ander probleem dat ook mij ten zeerste bekommert; niet minder overigens dan de totstandkoming van een degelijke vorm van bijscholing voor de leraren die reeds jaren in dienst zijn. Wat dit laatste betreft, worden op dit ogenblik in mijn departement concrete voorstellen uitgewerkt.

Mijnheer Coens, u dringt ook sterk aan op een vlottere samenwerking tussen de P.M.S.-centra en de scholen en op het wegwerken van iedere onverantwoorde concurrentie tussen scholen en afdelingen. Trouwens de heer Coppieters heeft eveneens het probleem van de onverantwoorde **concurrenties** aangesneden. Ik deel uw beider bezorgdheid op dit stuk volledig.

De **saMenwerking** van de P.M.S.-centra en de scholen moet van dien aard zijn, dat elke leerling, na een juiste observatie en een verantwoorde begeleiding, precies op die plaats en in die studierichting komt, die aansluit bij zijn mogelijkheden, geschiktheden en motivaties.

Voorstellen die moeten leiden tot een soepeler en meer doeltreffender samenwerking tussen P.M.S.-centra en scholen worden op dit ogenblik door de diensten van mijn departement onderzocht. De samenwerking tussen P.M.S.-centra en school evolueert intussen heel snel in gunstige zin, en wel precies dank zij het VSO, waar, zoals u weet, de P.M.S.-centra veelvuldiger tussenkomen dan in het klassieke onderwijs althans.

De aan- of afwezigheid van bepaalde **studierichtin-**

gen in de school mag nooit bepalend zijn voor de oriëntatie van de leerling.

In verband met de bestrijding van ongewenste concurrentievormen tussen scholen, kan ik het geachte Lid wijzen op een hoofdstuk in het toekomstig Schoolpact dat speciaal aan de samenwerking tussen scholen en onderwijsnetten wordt gewijd.

De totstandkoming — en wij hopen dat experimenteel reeds te zien starten op 1 september aanstaande — van bij voorbeeld een gemeenschappelijke dienst voor leerlingenvervoer, zal — en wij hopen dat allemaal — een eerste concrete mogelijkheid tot samenwerking zijn en ik hoop dat vele anderen dan zullen volgen.

Ik moge de heer Coens geruststellen, wat zijn bezorgdheid betreft, in verband met de leerlingen die in de richting van de oude humaniora de meest geschikte weg voor hun ontplooiing menen te kunnen zien. Deze weg bestaat wel degelijk in het VSO. Inderdaad, in de determinatiegraad kunnen de leerlingen, die voordien een oude taal gevolgd hebben, kiezen tussen 5 combinaties van 3 fundamentele opties.

Ik citeer deze opties zeer kort:

1. oude taal – wiskunde A – wetenschappen A;
2. oude taal – moderne talen – sociale;
3. oude taal – wiskunde A – moderne talen;
4. Latijn – Grieks – moderne talen;
5. Latijn – Grieks – sociale.

Aan iedere fundamentele optie worden 6 lestijden per week toegekend.

De heer Coens formuleert bezwaren tegen het feit dat leerlingen die in de oriënteringsgraad een sterk uiteenlopende vorming hebben genoten, in de determinatiegraad toch samengeplaatst werden in een 9 uur gemeenschappelijk cursusgeheel met onder meer de moedertaal als basisvak.

Ik ben ontvankelijk voor dit bezwaar en plaats zelf ook een vraagteken achter deze regeling.

Ik meen dat vooral kleinere scholen het **samen-** plaatsen van leerlingen met sterk uiteenlopend „vormingsverleden” niet kunnen vermijden, aangezien de voorgeschreven splitsingsnormen in acht moeten worden genomen. In grotere scholen zal de samenstelling van groepen van 30 leerlingen met een min of meer gelijkaardig opleidingsniveau niet zoveel problemen oproepen.

Ik beloof het geachte Lid deze aangelegenheid opnieuw aan een kritisch onderzoek te **onderwerpen**.

Mijnheer Coens, u zegt dat het secundair onderwijs een voorkeur voor driemaal twee graden zou geven. U meent mij dit te moeten toeschrijven. Hier is blijkbaar een vergissing in het spel. Misschien heeft de manier waarop dit onderwerp in mijn verslag wordt aangeraakt, hieraan schuld.

De heer D. Coens: Er dient een onderscheid te worden gemaakt.

De heer H. De Croo: Ja, maar ik blijf voorstander van de in de wet bepaalde drie graden — observatie, oriëntering en determinatie — die elk over twee jaar lopen. Dit neemt niet weg dat wij oog kunnen hebben voor bepaalde moeilijkheden die, zoals kort aangehaald in het verslag, uit deze indeling voortspruiten, maar die uit de weg moeten of kunnen worden geruimd. Ik denk onder andere aan de homologatieregeling na het lager secundair onderwijs.

Mijnheer de Voorzitter, met uw toelating zal ik de vragen van de heer Coens beantwoorden en dan eventueel onderbreken voor de stemmingen.

Mijnheer Coens, na een spreekbeurt voor de studenten van de licentiaat pedagogie in de Universiteit van Leuven, hebt u gezegd dat ik voorstander zou zijn van een ruimere autonomie voor het rijksonderwijs. Dat is juist.

Ik sta hier zeker en vast niet alleen. Eminente voorgangers en onderwijsdeskundigen hebben herhaaldelijk voor deze ruimere autonomie gepleit. Er liggen nog geen concrete plannen op tafel. We hebben reeds gedacht aan het meer onafhankelijk maken van het rijksonderwijs tegenover de Minister en aan rijksscholen die onafhankelijk zouden zijn maar die dan ook meer verantwoordelijkheid zouden hebben in het geheel. Wij streven deze gedachte na omdat we de indruk hebben dat het rijksonderwijs niet aan enge banden moet worden gelegd.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter: Dames en Heren, wij onderbreken hier het debat en gaan over tot de artikelsgewijze bespreking en naamstemming van het ontwerp van decreet en voorstel van decreet houdende de subsidieregeling van de Nederlandse dramatische kunst.

ONTWERP VAN DECREET houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 97 (1974-1975) - nrs. 1 tot 7.

VOORSTEL VAN DECREET van de heer J. Van Elewyck houdende de toelageregeling voor de Nederlandstalige dramatische kunst — 27 (B.Z. 1974) - nrs. 1 (omslag) en 2 — 27 (1971-1972) - nrs. 1 en 2.

Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

De Voorzitter: Dames en Heren, thans gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van decreet, waarvan het door de Commissie gewijzigde opschrift als volgt luidt:

„Ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandstalige toneelkunst”.

Artikel 1 luidt:

Artikel 1

Binnen de perken van de goedgekeurde kredieten kan de Koning, op voorstel van de Minister tot wiens bevoegdheid de Nederlandse cultuur behoort, na raadpleging van de Raad van Advies voor de Toneelkunst, zoals ingesteld bij de artikelen 8 en 9 van dit decreet en hierna te noemen de Raad, onder de bij dit decreet bepaalde voorwaarden, erkenning verlenen aan instellingen voor toneelkunst, opgericht zoals omschreven in artikel 2 van dit decreet.

— **Artikel 1 wordt samen met het gewijzigde opschrift aangenomen**

Artikel 2 luidt:

Art. 2

Om voor erkenning in aanmerking te komen, moeten de instellingen voor toneelkunst, hierna te noemen de instellingen, als volgt zijn georganiseerd:

1. Opgericht zijn hetzij door een provinciebestuur, een gemeentebestuur, de Nederlandse Commissie voor de Cultuur van de Brusselse Agglomeratie, hetzij als instelling van openbaar nut of als vereniging zonder winstoogmerk als bedoeld in de wet van 27 juni 1921.
2. Beschikken over een vast gezelschap van beroepsacteurs.
3. Voor wat betreft de instellingen opgericht door openbare besturen, beschikken over een commissie van advies, die de initiatiefnemende overheid bijstaat, uit 11 leden is samengesteld en op voorstel van deze overheid door de bevoegde Minister voor een periode van 6 jaar wordt aangesteld.

De leden van deze commissie worden gekozen onder personen die inzake toneelkunst deskundig zijn, geen politiek mandaat uitoefenen of een overheidsfunctie bekleden, verband houdend met de betrokken instelling en met eerbiediging van de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt en het decreet betreffende het Cultuurpact van 28 januari 1974.

De samenstelling en de bevoegdheid van deze commissie worden bepaald door de hierboven genoemde wet, inzonderheid door de artikelen 3, 8 en 17.

Op artikel 2 is er een amendement van de heer Van Elewyck dat luidt als volgt:

„In nummer 3, tweede lid, van dit artikel de woorden „geen politiek mandaat uitoefenen of een overheidsfunctie bekleden verband houdend met de betrokken instelling” weglaten.”

De heer Van Elewyck heeft het woord.

De heer J. Van Elewyck (op de tribune): Mijnheer

de Voorzitter, geachte Collega's. De bedoeling van dit amendement is het volgende: wij menen dat het fout is speciaal de mandatarissen systematisch te weren uit de adviesorganen.

De Voorzitter: Mag ik de heren om stilte verzoecken a.u.b.

De heer J. Van Elewyck: De mandatarissen hebben zo weinig belangstelling voor het lot van de mandatarissen, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Dat is de reden waarom ik op stilte aandrings.

De heer J. Van Elewyck: Het mag niet zijn dat de politici die welk politiek mandaat ook bekleden, zichzelf gaan uitschakelen en zichzelf gaan beschouwen als een soort pestlijders. Wij aanvaarden veroordeelden van gemeen recht of gelijk wie. Wij aanvaarden echter niet degenen die een kiesmandaat vervullen; het is net of men verliest daarvoor onmiddellijk alle bevoegdheid. Dat is niet redelijk. Deze bepaling moet worden geschrapt. Dit houdt echter niet in dat men als gevolg daarvan deze adviesorganen uitsluitend uit mandatarissen moet gaan samenstellen. Mandatarissen zijn mensen zoals anderen met dezelfde rechten en met dezelfde bekwaamheid.

De Voorzitter: De heer Leo Vanackere heeft het woord.

De heer L. Vanackere (op de tribune): Voorzitter, ik zou enkele vragen willen stellen in verband met de juiste interpretatie van deze tekst omdat ik meen dat hij op twee manieren kan worden gelezen. Ik heb het verslag nagekeken en daarin geen uitsluitend gevonden over de juiste interpretatie. Er staat inderdaad vermeld: „Geen politiek mandaat uitoefenen of een overheidsfunctie bekleden, verband houdend met de betrokken instelling.”

Ik wou graag weten of de woorden „verband houdend met de betrokken instelling” al dan niet moeten worden toegepast op beide voorgaande begrippen, dus op het politiek mandaat en/of alleen maar op de overheidsfunctie. Deze uitleg is zeer belangrijk, want wanneer bedoelde tekst alleen slaat op de overheidsfunctie, betekent dat dat wij een tekst goedkeuren waarbij het lidmaatschap van een adviserend orgaan onverenigbaar is met om het even welk politiek mandaat.

Ik wijs erop dat volgens de meest recente jurisprudentie ook reeds het lidmaatschap van een commissie van openbare onderstand een politiek mandaat is geworden. Het feit dus dat iemand de sociale zin opbrengt om in de randgemeente van een stad lid te zijn van de commissie van openbare onderstand, waar men hem waarschijnlijk hard nodig heeft, zou een reden zijn om geen

lid te mogen zijn van een adviserend orgaan voor een toneelgezelschap. Naar mijn gevoelen gaat dit te ver en ik kan dat dan ook moeilijk aanvaarden. Wat de grond van de zaak betreft, -ga ik akkoord met de indiener van het amendement om te betreuren dat wij onszelf telkens en opnieuw verdacht maken...

De heer J. Van Elewyck: Inderdaad.

De heer L. Vanackere: . . . door overal zelf in de teksten die wij aannemen deze onverenigbaarheid in te bouwen.

De heer W. Calewaert: Zeer juist.

De heer L. Vanackere: Ik kan aanvaarden dat men van buitenuit voor de instellingen die men opricht of voor de besturen die men samenstelt, voorschrijft dat wij hiervan geen deel mogen uitmaken. Ik aanvaard dat sportief.

Ik aanvaard echter niet dat wij onszelf hetzij onbekwaam verklaren hetzij.. .

De heer J. Van Elewyck: Verdacht maken.

De heer L. Vanackere: . . . verdacht maken, alsof wij niet onpartijdig kunnen zijn noch objectief.

Ik vraag me af of dan alleen de politieke sector verdacht is? Hoe zou de reactie zijn mochten wij in een tekst inschrijven dat iemand die behoort tot de financiële wereld, niet deel mag uitmaken van een adviserende raad? Of dat een aannemer van bouwwerken hiervan zou uitgesloten zijn?

Daarenboven voorspel ik dat in deze adviserende raden zonder verkozen mandatarissen ten minste evenveel **zoniet** meer zal worden „gepolitiekt”, in de kleine betekenis van het woord, als wanneer van deze raad ook mandatarissen zouden deel uitmaken omwille van hun bevoegdheid op een gebied dat hen aanbelangt.

Volgens mij behoort het aanduiden van de leden van deze adviserende raden ook tot de politieke groepen die zelf oordelen, na ernstig beraad, wie ze daar het beste afvaardigen om hun belangen als groep te verdedigen.

Ik heb dus ten eerste een vraag gesteld naar de draagwijdte van de tekst die door de Commissie wordt voorgesteld en ten tweede doen opmerken dat ik niet met deze nieuwe en veel te ruime onverenigbaarheid kan instemmen. (**Applaus op verschillende banken**)

De Voorzitter: De heer Van In heeft het woord over het amendement van de heer Van Elewyck.

De heer G. Van In (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren. Namens de **Volksuniefractie** wens ik u mede te delen dat wij het

amendement van de heer Van Elewyck niet zullen steunen.

De argumentatie die hier zo pas door de heer Vanackere werd ontwikkeld, vormt een bewijs te meer om de tekst te behouden zoals die in artikel 2 is ingeschreven. Eerst doe ik opmerken dat de Commissie van Advies, zoals in artikel 2 van het ontwerp is bepaald, uitsluitend betrekking heeft op instellingen opgericht door openbare besturen.

Wanneer de heer Van Elewyck of de heer Vanackere zich verdienstelijk wil maken in een gezelschap dat geen verband houdt met een openbaar bestuur en aan dit gezelschap ook subsidie wil verstrekken liefst uit hun privé-middelen, zou zulks zeer lofwaardig zijn en zouden waarschijnlijk die aanwezigheid en die middelen daar ook welkom zijn!

Ik doe de vergadering ook opmerken dat in fine van dezelfde tekst verwezen wordt zowel naar de Cultuurpactwet als naar het Cultuurpactdecreet. Dat wil zeggen, Dames en Heren, dat voor het lidmaatschap van het adviesorgaan dat een door een openbare bestuur opgericht gezelschap moet adviseren, uitdrukkelijk de obediëntie aan een bepaalde filosofie ingeschreven is.

De heer J. Van Elewyck: Aanvaard wordt.

De heer G. Van In: Inderdaad, aanvaard wordt. Ik meen dan ook dat wij in onze geledingen, in onze verschillende filosofische vertakkingen, mensen moeten kunnen recruteren die bij machte zullen zijn om deze kundige, niet politieke adviezen te verstrekken, en dat wij, mandatarissen op gemeentelijk, provinciaal of nationaal vlak, zo bescheiden moeten zijn ons daaruit terug te trekken. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De heer De Seranno heeft het woord.

De heer J. De Seranno: Mijnheer de Voorzitter, de zwakke argumentatie van de heer Van Elewyck heeft enkel betrekking op degenen die een politiek mandaat uitoefenen in de openbare instelling die de commissie van advies opricht. Hij heeft bovendien niet gesproken over degenen die een overheidsfunctie bekleden die verband houdt met de betrokken instelling.

Wij kunnen dit amendement dan ook niet aanvaarden.

De Voorzitter: De Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren. Wij begrijpen de heren Van Ele-

wyck en Vanackere wanneer zij vrezen dat politieke mandatarissen alleen uit hoofde van hun politiek mandaat zouden worden geweerd uit alle adviesorganen. Daarom ook hebben wij het verbod voor politieke mandatarissen en ambtenaren om zitting te hebben in de commissie van advies beperkt tot die politieke mandatarissen en ambtenaren wier mandaat of functie rechtstreeks verband houdt met de instelling waarbij de commissie van advies werd ingesteld.

Dit is, dunkt mij, een duidelijk antwoord op de vraag van de heer Vanackere.

Wij hebben evenwel gemeend deze bespreking toch te moeten inbouwen omdat wij een commissie van advies wensten die zowel tegenover het gezelschap als tegenover de subsidiërende machten haar onafhankelijkheid zou bewaren. Men kan ten slotte geen rechter en partij zijn.

Het toelaten van ambtenaren en politieke mandatarissen wier ambt hierop betrekking heeft zou kunnen betekenen dat onder het mom van een adviescommissie, de artistieke vrijheid van de directeur toch nog in het gedrang zou worden gebracht, wat dus in tegenstelling zou zijn met artikel 17 van de Cultuurpactwet.

De heer J. Van Elewyck: Wij organiseren geen rechtersbanken maar adviescommissies.

De Voorzitter: De heer Vanackere heeft het woord.

De heer L. Vanackere (op de tribune): Voorzitter, mevrouw de Minister verklaart hier dus dat de onverenigbaarheid alleen een politiek mandaat geldt dat verband houdt met de betrokken instelling. Dat is een zeer gewichtige inkrimping van de onverenigbaarheid.

Daarom stel ik de vraag, Voorzitter, of het niet als een tekstverbetering zou kunnen worden aangezien wanneer wij de tekst van dit decreet in overeenstemming brengen met de werkelijke bedoeling. Dat kan vrij eenvoudig gebeuren. In plaats van „verband houdend met de betrokken instelling” zou men dan moeten lezen: „die verband houden met”. Dan slaat dit duidelijk op het politiek mandaat én op de overheidsfunctie. Nu lezen wij: „geen politiek mandaat uitoefenen of een overheidsfunctie bekleden, verband houdend met...”, waaruit men zou kunnen concluderen dat de onverenigbaarheid alleen slaat op de overheidsfunctie. Als men daar integendeel zou lezen: „Geen politiek mandaat uitoefenen of een overheidsfunctie bekleden die verband houden met...” is geen verkeerde interpretatie mogelijk en zegt de tekst duidelijk wat de bedoeling is.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden: Ik ben het daarmee eens, mijnheer de Voorzitter.

De **Voorzitter**: Is de Raad het eens met de door de heer-Leo Vanackere voorgestelde tekstverbetering? (*Instemming*)

Wij gaan over tot de stemming over het amendement van de heer Van Elewyck.

Wordt de naamstemming gevraagd?

De heer J. Van Elewyck: Mijnheer de Voorzitter, wij **vragen** de naamstemming ten einde te zien, — om de woorden van collega Vanackere te gebruiken — hoeveel parlementsleden zichzelf verdacht willen maken. (*Twaalf leden staan op*)

Er wordt overgegaan tot de naamstemming over het amendement van de heer Van Elewyck op artikel 2.

Uitslag van de stemming:

153 leden namen deel aan de stemming.

129 leden hebben geantwoord: NEEN.

22 leden hebben geantwoord: JA.

2 leden hebben zich ONTHOUDEN. (zie

Beknopt Verslag)

Bijgevolg is het amendement verworpen.

NEEN hebben geantwoord:

Akkermans P.

Anciaux V.

Baert F.

Bascour J.

Belmans J.

Bertels L.

Blanckaert Karel

Blancquaert Francois

Bode M.

Boey F.

Bogaert Albert

Bonnel R.

Bourgeois A.

Bouwens E.

Buchmann J.

Chabert J.

Claes Lode

Claeys Dries

Claeys Walter

Coens D.

Colla F.

Coppieters M.

Coucke M.

Craeybeckx-

Orij G. (Mw.)

Daems Jean

d'Alcantara A.

De Backer-

Van Ocken H. (Mw.)

De Beul A.

De Bondt F.

De Clercq Constant

Declercq Tjijl

De Croo H.

De Facq E.

Degrève L.

De Keersmaeker P.

De Kegel G. (Mw.)

De Kerpel P.

Demeester-

De Meyer W. (Mw.)

Demey O.

Deneir A.

Dequae A.

De Vidts P.

De Vlies P.

Devos G. (Mej.)

De Winter A.

D'Haeyer R.

D'Hondt-Van

Opdenbosch P. (Mw.)

Dhoore L.

Diegenant A.

Dupont A.

Dupré J.

Février S.

Flamant E.

Geens G.

Gheysen R.

Grootjans F.

Henckens J.

Hendrickx J.

Hulpiau R.

Jorissen W.

Kelchtermans L.

Kempinaire A.

Keuleers J.

Kuijpers W.

Lagae A.

Lavens A.

Lecluyse R.

Lenssens J.

Leynen H.

Lindemans L.

Maes Nelly (Mw.)

Maes Robert

Martens Wilfried

Mattheyssens R.

Mesotten W.

Monard G.

Nauwelaers L.

Otte R.

Pede J.

Peeters Paul

Peeters Renaat

Persyn W.

Poma K.

Poortmans P.

Rolin Jaequemyns R.

Rutten M.

Schiltz H.

Sels L.

Smeers T.

Smitt C. (Mej.)

Somers 'J.

Staels-

Dompas N. (Mw.)

Steyaert H. (Mej.)

Suykerbuyk H.

Swaelen F.

Valkeniers J.

Vanackere L.

Van SCanneyt J.

Vandamme F.

Vandekerckhove Rik

Vandekerckhove Rob.

Vandemeulebroucke J.

Vandenabeele A.

Vandenberghe G.

Van der Aa M.

nderborgh F.

Wadezande R.

Vangeel J.

Van Grembergen P.

Vangronsveld F.

Vanhaegendoren M.

Van Herreweghe M.

Van In G.

Vankeirsbilck E.

Van Mechelen F.

Vannieuwenhuyze R.

Van Ooteghem O.

Van Rompaey R.

Vansteenkiste Emiel

Vansteenkiste Luc

van Waterschoot J.

Verberckmoes F.

Verbist A.

Verhaegen Guido

Verlackt-

Gevaert M. (Mw.)

Verleysen W.

Verroken J.

Wijnen F.

Willems G.

JA hebben geantwoord:

Adriaensens H.

Adriaensens J. (Mw.)

Boel H.

Bogaerts August

Coppens E.

Degraeve J.

De Rore A.

Ghysbrecht P.

Laridon A.

Mathys J.

Nauwelaerts-

Thues J. (Mw.)

Nyffels G.

Rombaut L.

Temmerman G.

Tobback L.

Van Daele D.

Van den Eynden J.

Vandenhove M.

Van Elewyck J.

Van Hoorick A.

Vanijlen E.

Van Nooten E.

ONTHOUDEN hebben zich: de heren W. Geldolf en W. Calewaert.

De **Voorzitter**: De leden die zich hebben onthouden worden verzocht de reden van hun onthouding mede te delen.

De heer **W. Geldolf**: Ik heb afgesproken met de heer Tindemans.

De heer W. Calewaert: Ik heb afgesproken met de heer Vanderpoorten.

— **Artikel 2 bij zitten en opstaan in stemming gebracht wordt aangenomen.**

De Voorzitter: Artikel 3 luidt als volgt:

Art. 3

Als instelling voor toneelkunst kunnen worden erkend, instellingen die een repertoiregezelschap, een spreidingsgezelschap, een kamergezelschap of een gezelschap voor experimenteel of vormingstoneel beheren.

§ 1. Als instellingen die een repertoiregezelschap beheren kunnen worden erkend ten hoogste 6 onderscheiden instellingen waarvan de werking aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. Het artistiek beleid toevertrouwen aan een directeur die op contract in dienst is genomen voor de duur van ten minste 3 jaar.
2. Met het eigen gezelschap ten minste 8 verschillende toneelproducties, met gezamenlijk minimum 160 voorstellingen per speelseizoen opvoeren in eenzelfde vaste schouwburg met minimum 450 zitplaatsen.
3. Niet meer dan 10 procent van het totaal der weddeuitgaven voor de op contract aangeworven beroepsacteurs en -regisseurs besteden aan gastacteurs en -regisseurs, die met een contract aan andere door het Rijk gesubsidieerde instellingen verbonden zijn.
4. Medewerking verlenen aan het stelsel van uitwisseling van voorstellingen tussen de repertoiregezelschappen.
5. Het bewijs leveren dat de provincie en gemeente, waar de instelling is gevestigd, de verbintenis aangaan een financiële bijdrage te verlenen, waarvan het globale bedrag ten minste gelijk is aan de voor het voorlaatste begrotingsjaar verleende rijkssubsidie.

Behoudens afwijkingen toe te staan door de Koning, valt dit globale subsidiebedrag voor één vierde ten laste van de provincie en voor drie vierde ten laste van de gemeente.

§ 2. Als instellingen die een spreidingsgezelschap beheren kunnen worden erkend ten hoogste 6 onderscheiden instellingen waarvan de werking aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. Het artistiek beleid toevertrouwen aan een directeur die op contract in dienst is genomen voor de duur van ten minste 3 jaar.
2. Met het eigen gezelschap ten minste 6 verschillende toneelproducties met gezamenlijk minimum 140 voorstellingen per speelseizoen

opvoeren in schouwburgen met minimum 250 zitplaatsen.

3. Niet meer dan 10 procent van het totaal der weddeuitgaven voor de op contract aangeworven beroepsacteurs en -regisseurs besteden aan gastacteurs en -regisseurs, die met een contract aan andere door het Rijk gesubsidieerde instellingen verbonden zijn.

§ 3. Als instellingen die een kamergezelschap beheren kunnen worden erkend ten hoogste 15 onderscheiden instellingen, die met het eigen gezelschap ten minste 4 verschillende toneelproducties met gezamenlijk minimum 120 voorstellingen per speelseizoen opvoeren in schouwburgen met minimum 50 zitplaatsen.

§ 4. Als instellingen die een gezelschap voor experimenteel toneel of vormingstoneel beheren kunnen worden erkend de instellingen waarvan de activiteiten een experimenteel en/of tijdelijk karakter hebben en kunnen bijdragen tot de ontwikkeling en de spreiding van de toneelkunst en waarvan de werking aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. Een beroep doen op toneelspelers waarvan ten minste de helft beroepsacteurs zijn of stagiairs met toelatingsbewijs.
2. Met het eigen gezelschap ten minste 75 voorstellingen opvoeren in zalen met minimum 50 zitplaatsen.

Bij dit artikel heeft de heer Van Elewyck volgende drie amendementen ingediend:

„In § 1, eerste lid, van dit artikel de woorden „ten hoogste 6 onderscheiden instellingen” vervangen door de woorden „de instellingen”.

In § 2, eerste lid, van dit artikel de woorden „ten hoogste 6 onderscheiden instellingen” vervangen door de woorden „de instellingen”.

In § 3 van dit artikel de woorden „ten hoogste 15 onderscheiden instellingen” vervangen door de woorden „de instellingen”.

De heer Van Elewyck heeft het woord.

De heer J. Van Elewyck (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, de drie amendementen kunnen in feite worden herleid tot één en strekken tot het schrappen van de numerus clausus.

In de artikelen 1 en 2 staan voorwaarden ingeschreven tot erkenning van toneelgezelschappen. Wij weten dat de numerus clausus ingebouwd in artikel 3 op dit ogenblik niet door alle gezelschappen kan worden bereikt en dus zeker niet kan worden doorbroken. Alleen reeds om die reden is een numerus clausus overbodig.

Op het ogenblik dat verscheidene gezelschappen mochten voldoen aan, bij voorbeeld, de terecht hoge eisen om als repertoiregezelschap te worden erkend, zal welke Minister van Cultuur ook voor

een politieke keuze worden geplaatst om bepaalde gezelschappen al dan niet te erkennen.

Wij **geloven** dat die politieke keuze hier niet gerechtvaardigd is en menen dat de numerus clausus moet zitten in de erkenningsvoorwaarden en niet in de getallen.

Onze drie amendementen die tot één enkel kunnen worden herleid, hebben uitsluitend tot doel de numerus clausus op te heffen. (**Applaus op de banken van de B.S.P.**)

De Voorzitter: Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden: Mijnheer de Voorzitter, zoals ik daarstraks reeds heb gezegd, benadert het aantal instellingen dat nu bestaat op verre na niet het aantal instellingen waarvan de erkenning mogelijk wordt gemaakt.

Het voorziene aantal instellingen biedt ruimschoots de mogelijkheid om in de toekomst nog een groot aantal instellingen te erkennen en te subsidiëren. Wij sluiten voor de toekomst niet uit dat het decreet zou moeten worden gewijzigd, maar wij kunnen het nog vele jaren doen met het aantal dat met deze numerus clausus is bedoeld* Wij vragen deze numerus clausus te behouden, omdat wij weten hoeveel moeilijkheden er in de toekomst kunnen rijzen wanneer wij dit mochten schrappen.

De Voorzitter: Wij gaan dus over tot één stemming over de drie amendementen. Wordt de naamstemming gevraagd? (**twalf leden staan op**) Er wordt overgegaan tot de naamstemming.

Uitslag van de stemming:

152 leden namen deel aan de stemming.

51 leden hebben geantwoord: JA.

98 leden hebben geantwoord: NEEN.

3 leden hebben zich ONTHOUDEN.

Bijgevolg zijn de amendementen verworpen.

JA hebben geantwoord:

Adriaensens H.	De Beul A.
Adriaensens J. (Mw.)	De Facq E.
Anciaux V.	Degraeve J.
kaert F.	De Kegel G. (Mw.)
Belmans J.	De Rore A.
Blancquaert François	Ghysbrecht P.
Bóel H.	Jorissen W.
Bogaerts August	Kuijpers W.
Bouwens E.	Laridon A.
Claes Lode	Maes Nelly (Mw.)
Coppens E.	Maes Robert
Coppieters M.	Mathys J.

Mattheyssens R.

Nauwelaerts-

Thues J. (Mw.)

Nyffels G.

Peeters Paul

Persyn W.

Rombaut L.

Schiltz H.

Sels L.

Temmerman G.

Tobback L.

Valkeniers J.

Van Daele D.

Vandekerckhove Rik

Vandemeulebroucke J.

Van den Eynden J.

Vandenhove M.

Vandezande R.

Van Elewyck J.

Van Grembergen P.

Vanhaegendoren M.

Van Hoorick A.

Vanijlen E.

Van In G.

Van Nooten E.

Van Ooteghem O.

Vansteenkiste Emiel

Vansteenkiste Luc

NEEN hebben geantwoord:

Bascour J.

Bertels L.

Blancaert Karel

Bode M.

Boey F.

Bogaert Albert

Bonnel R.

Bourgeois A.

Buchmann J.

Chabert J.

Claeys Dries

Claeys Walter

Coens D.

Colla F.

Coucke M.

Craeybeckx-

Orij G. (Mw.)

Daems Jean

d'Alcantara A.

De Backer-

Van Ocken H. (Mw.)

De Bondt F.

De Clercq Constant

Declercq Tjil

De Croo H.

Degrève L.

De Kerpel P.

Demeester-

De Meyer W. (Mw.)

Demey O.

Deneir A.

Dequae A.

De Seranno J.

De Vidts P.

De Vlies P.

Devos G. (Mej.)

De Winter A.

D'Haeyer R.

D'Hondt-Van

Opdenbosch P. (Mw.)

Dhoore L.

Diegenant A.

Dupont A.

Dupré J.

Février S.

Flamant E.

Geens G.

Gheysen R.

Grootjans F.

Henckens J.

Hendrickx J.

Hulpiau R.

Kelchtermans L.

Kempinaire A.

Keuleers J.

Lagae A.

Lavens A.

Lecluyse R.

Lindemans L.

Martens Wilfried

Mesotten W.

Monard G.

Nauwelaers L.

Otte R.

Pede J.

Peeters Renaat

Poma K.

Poortmans P.

Rolin Jaequemyns R.

Rutten M.

Smeers T.

Smitt C. (Mej.)

Staels-

Dompas N. (Mw.)

Steyaert H. (Mej.)

ſuykerbuyk H.

ſwaelen F.

Vanackere L.

Van Canneyt J.

Vandamme F.

Vandekerckhove Rob.

Vandenabeele A.

Vandenberghhe G.

Van der Aa M.

Vanderborcht F.

Vangeel J.

Vangronsveld F.	Verbist A.
Van Herreweghe M.	Verhaegen Guido
Vankeirsbilck E.	Verhaegen Joris
Van Lent A.	Verlackt-
Van Mechelen F.	Gevaert M. (Mw.)
Vannieuwenhuyze R.	Verleysen W.
Van Rompaey R.	Verroken J.
van Waterschoot J.	Wijnen F.
Verberckmoes F.	Willems G.

ONTHOUDEN hebben zich:

W. Calewaert	J. Somers
W. Geldolf	

De Voorzitter: De leden die zich hebben onthouden worden verzocht de redenen voor hun onthouding mee te delen.

De heer J. Somers: Ik heb afgesproken met de heer Smets.

De Voorzitter: Wij stemmen thans over artikel 3.
— **Artikel 3, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.**

De Voorzitter: Artikel luidt:

Art. 4

Op voorstel van de bevoegde Minister kan: de Koning, de Raad gehoord, de erkenning intrekken.
— **Aangenomen.**

Art. 5

De bevoegde Minister kan, de Raad in een met redenen omkleed advies gehoord, tijdelijk de erkenning blijven verlenen in afwijking van de in artikel 3 genoemde voorwaarden.
— **Aangenomen.**

HOOFDSTUK II

Subsidiëring van de instellingen voor toneelkunst

Art. 6

§ 1. De gewone rijkssubsidies aan de instellingen die een repertoiregezelschap, een spreidingsgezelschap of een kamergezelschap beheren, bestaan uit weddetoelagen.
De Koning bepaalt jaarlijks, de Raad gehoord, voor elke instelling, het aantal betrekkingen per niveau,

waarvan het salaris voor de berekening van de weddetoelagen in aanmerking komt.

De Koning bepaalt de weddeschaal voor de berekening van de voor subsidiëring in aanmerking komende wedden.

De weddetoelage omvat het brutobedrag van het salaris, het vakantiegeld en de bijdragen, die de werkgever moet storten in toepassing van de wet op de maatschappelijke zekerheid van de werknemers.

De beroepsacteurs en artistieke medewerkers, voor wie weddetoelagen worden toegekend, mogen per speelseizoen ten hoogste één gastrol vervullen in een andere door het Rijk gesubsidieerde instelling en een leeropdracht van maximum 6 uren per week vervullen in een rijks- of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

92. Voor de instellingen, die een repertoiregezelschap, een spreidingsgezelschap of een kamergezelschap beheren, kunnen werkingstoelagen worden toegekend.

De werkingstoelagen belopen respectievelijk ten hoogste 20, 25 en 35 procent van de voor het vorige speelseizoen toegekende weddetoelagen.

De werkingstoelage wordt toegekend na afloop van het speelseizoen, na voorlegging van een door een beëdigd accountant opgesteld boekhoudkundig rapport.

93. De rijkssubsidies ten voordele van de instellingen, die een gezelschap voor experimenteel toneel of vormingstoneel beheren, worden, de Raad gehoord, berekend op basis van een vooraf, volgens de door de bevoegde Minister uit te vaardigen richtlijnen, ingediende en goedgekeurde begroting.

§4. Voorschotten op de subsidies worden maandelijks naar rata van één twaalfde van de voor het vorige speelseizoen toegekende subsidie uitbetaald; het saldo na inlevering van het door een beëdigd accountant opgesteld boekhoudkundig rapport.

De Koning bepaalt de regelen voor de toekenning van de voorschotten met inachtneming van de wetten op de rijkscomptabiliteit.

— **Aangenomen.**

Art. 7

Buitengewone rijkssubsidies kunnen worden verleend als vergoeding voor opdrachten en bijzondere prestaties of als aanmoediging voor toneelauteurs.

De Koning bepaalt, de Raad gehoord, de regelen voor het verlenen van die subsidies.

— **Aangenomen.**

HOOFDSTUK III
**Oprichting en samenstelling
van de Raad van Advies
voor de Toneelkunst**

Art. 8

Er wordt een Raad van Advies voor de Toneelkunst opgericht.

— **Aangenomen.**

Art. 9

De Raad bestaat uit een voorzitter, een ondervoorzitter en 11 leden, door de Koning benoemd uit deskundigen op het gebied van de toneelkunst en uit vertegenwoordigers van de directeurs van de instellingen voor toneelkunst, het artistiek personeel, de onderwijsinstellingen voor toneelkunst en de toneelauteurs. Het mandaat duurt vier jaar en is éénmaal hernieuwbaar. De Raad wordt samengesteld met eerbiediging van de wet en het decreet waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt.

— **Aangenomen.**

Art. 10

De Raad brengt advies uit over alle in dit decreet vermelde aangelegenheden en, op verzoek van de bevoegde Minister of op eigen initiatief, over alle aangelegenheden die de toneelkunst **aanbelangen**.

— **Aangenomen.**

Art. 11

Dit decreet treedt in werking op 1 januari van het jaar volgend op dat waarin het in het **Belgisch Staatsblad** is bekendgemaakt.

De bevoegde Minister kan, de Raad in een met redenen omkleed advies gehoord, voor het speel seizoen 1975-1976 afwijkingen voorzien ten einde de geldende subsidieregeling aan te passen aan de bepalingen van dit decreet.

— **Aangenomen.**

Naamstemming over het gehele ontwerp van decreet

De Voorzitter: Aan de orde is de naamstemming over het geheel van het ontwerp van decreet houdende de subsidieregeling voor de Nederlandse toneelkunst.

Er wordt overgegaan tot de naamstemming.

Uitslag van de stemming:

149 leden namen' deel aan de stemming.

149 leden hebben geantwoord: JA.

Dienvolgens neemt de Raad het ontwerp van decreet aan; het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden overgezonden.

JA hebben geantwoord:

Adriaensens H.	Opdenbosch P. (Mw.)
Adriaensens J. (Mw.)	Dhoore L.
Baert F.	Diegenant A.
Bascour J.	Dupont A.
Belmans J.	Dupré J.
Bertels L.	Février S.
Blanckaert Karel	Flamant E.
Blancquaert Francois	Geens G.
Bode M.	Geldolf W.
Boel H.	Gheysen R.
Boey F.	Ghysbrecht P.
Bogaert Albert	Grootjans F.
Bogaerts August	Henckens J.
Bonnel R.	Hendrickx J.
Bourgeois A.	Hulpia R.
Bouwens E.	Jorissen W.
Buchmann J.	Kelchtermans L.
Calewaert W.	Kempinaire A.
Chabert J.	Keuleers J.
Claes Lode	Kuijpers W.
Claeys Dries	Lagae A.
Claeys Walter	Laridon A.
Coens D.	Lavens A.
Coppens E.	Lecluyse R.
Coppieters M.	Leynen H.
Coucke M.	Lindemans L.
Craeybeckx-	Maes Nelly (Mw.)
Orij G. (Mw.)	Maes Robert
Daems Jean	Martens Wilfried
d'Alcantara A.	Mathys J.
De Backer-	Mattheyssens R.
Van Ocken H. (Mw.)	Mesotten W.
De Beul A.	Monard G. ,
De Bondt F.	Nauwelaers L.
De Clercq Constant	Nauwelaerts-
Declercq Tijl	Thues J. (Mw.)
De Croo H.	Nyffels G.
De Facq E.	Otte R.
Degraeve J.	Pede J.
Degrève L.	Peeters Paul
De Keersmaecker P.	Peeters Renaat
De Kegel G. (Mw.)	Poma K.
De Kerpel P.	Poortmans P.
Demeester-	Rolin Jaequemyns R.
De Meyer W. (Mw.)	Rombaut L.
Demey O.	Rutten M.
Deneir A.	Schiltz H.
Dequae A.	Sels L.
De Rore A.	Smeers T.
De Vidts P.	Smitt C. (Mej.)
De Vlies P.	Somers J.
Devos G. (Mej.)	Staels-
De Winter A.	Dompas N. (Mw.)
D'Haeyer R.	Steyaert H. (Mej.)
D'Hondt-Van	Suykerbuyk H.

Swaelen F.	Van Herreweghe M.
Temmerman G.	Van Hoorick A.
Tobback L.	Vanijlen E.
Val keniers J.	Van In G.
Vanackere L.	Vankeirsbilck E.
Van Canneyt J.	Van Mechelen F.
Van Daele D.	Vannieuwenhuyze R.
Vandamme F.	Van Nooten E.
Vandekerckhove Rik	Van Ooteghem O.
Vandekerckhove Rob.	Van Rompaey R.
Vandemeulebroucke J.	Vansteenkiste Emiel
Vandenabeele A.	Vansteenkiste Luc
Vandenberghe G.	van Waterschoot J.
Van den Eynden J.	Verberckmoes F.
Vandenhove M.	Verbist A.
Van der Aa M.	Verhaegen Guido
Vanderborcht F.	Verhaegen Joris
Vandezande R.	Verlact-
Van Elewyck J.	Gevaert M. (Mw.)
Vangeel J.	Verleysen W.
Van Grembergen P.	Verroken J.
Vangronsveld F.	Wijnen F.
Vanhaegendoren M.	Willems G.

MEDEDELING VAN DE REGERING

Vernieuwd secundair onderwijs. Verslag ingediend door de heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding — 115 (1974-1975) — nr. 1.

Voortzetting en sluiting van het debat

De Voorzitter : Aan de orde is de voortzetting van het debat over het verslag van de Minister van Nationale Opvoeding over het vernieuwd secundair onderwijs.
De Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding (*op de tribune*): Deze gedachten zijn, zoals gezegd, nog niet voldoende gerijpt. Zij blijven mijn volle aandacht gaande houden.
De heer Coppieters heeft in zijn uitvoerige uiteenzetting grote bezorgdheid laten doorklinken met betrekking tot het welslagen van de **VSO-onderneming**.

Ik deel deze bezorgdheid ten volle en zal alles in het werk stellen om de principieel zo positieve vernieuwing van het **VSO** niet te laten verstikken onder vergissingen, fouten en tekortkomingen bij de verwezenlijking ervan. Ik wil mij ook krachtig tegen die conservatieve keren, die uit de malaise die in zekere mate rond het **VSO** werd geschapen, wapens menen te kunnen smeden tegen de vernieuwing als zodanig.

Ik wéét dat er nog heel wat schort en ik heb er de voorkeur aan gegeven dit in mijn verslag en in de bijlagen ook duidelijk in het licht te stellen. Waar ik dan het verwijt zou verdienen „met een beaat optimisme” „succesrapporten of zegebulletins” neer te schrijven, is mij een raadsel ! Dat is blijkbaar niet voor mij persoonlijk bedoeld.

De heer Coppieters pleit voor scholen die een doorstromingseenheid zouden vormen vanaf de eerste tot en met de derde graad.

Ik zal niet betwisten dat hiervoor achtenswaardige argumenten kunnen worden aangevoerd. Wanneer wij echter in de geest van de vernieuwing aan nauwgezette observatie willen doen en de leerlingen aan het einde van de observatiegraad eerlijk willen oriënteren, hierbij alleen „geïnspireerd door het belang van de leerlingen zelf”, zoals de geachte spreker het perfect heeft geformuleerd, dienen we een grote onafhankelijkheid van de observatiegraad, de middenscholen, ten opzichte van de in dezelfde inrichting aanwezige oriënteringsgraad in te bouwen. **Zoniet** zal de klasseraad zich bij de oriëntering van de leerlingen al te sterk laten leiden door de uitwegen die in de instellingen zelf aanwezig zijn. De ervaring die we ter zake hebben opgedaan, heeft ons dan ook ertoe gebracht, waar het enigszins kan, zelfstandige middenscholen op te richten, en waar het niet kan, dat is ook nieuw, een pedagogisch directeur aan het hoofd van de observatiegraad te benoemen.

Zeer terecht merkt de heer Coppieters op, dat allerlei scholen zullen moeten worden geherstructureerd en, of gefusioneerd. Ik zou hierbij willen opmerken, dat dit niet alleen moet gebeuren terwille van de keuze van opties en studierichtingen, en uit bezorgdheid om leeropdrachten in stand te houden.

Ook in het licht van de rationalisatie en van de zo onontbeerlijke samenwerking en coördinatie dringt een herstructurering van afzonderlijke scholen in een nieuwe, pyramidaal opgebouwde schoolengemeenschap zich op.

In dit verband liggen heel concrete plannen ter studie in mijn departement.

Over de bijscholing van de leraren heb ik het in mijn antwoord aan de heer Coens al gehad. Dit is een uiterst belangrijke aangelegenheid, die met ijver en doortastendheid zal worden aangevat.

Uit de nota en de tussenkomst van de heer **Kempinaire** heb ik een vrij groot aantal concrete vragen kunnen distilleren. Een paar ervan heb ik reeds beantwoord, bij de algemene inleidende behandeling van de tussenkomsten van de heren Coens en Coppieters.

Met betrekking tot de wens van de heer **Kempinaire** om wat meer eenvoud en soberheid te brengen in het wirwar van de VSO-structuren, kan ik mededelen, dat ik op dit gebied duidelijke beleidslijnen heb uitgestippeld in mijn „Ideeën over karakter aan te brengen. Al de leerlingen die deze

ideeën na het nodige overleg en de nodige rug-gespraak in werkelijkheid kunnen worden omgezet, heb ik mijn diensten nu al opdracht gegeven in de observatiegraad en in de determinatiegraad belangrijke wijzigingen met vereenvoudigend karakter aan te brengen. Al de leerlingen die deze determinatiegraad met vrucht beëindigd hebben, kunnen dan recht hebben op een gehomologeerd getuigschrift en zich voor het maturiteitsexamen kunnen aanbieden. Dit ligt trouwens in de lijn van de omnivalentiewet.

Het begeleidingsteam dat door mijn geachte voorganger werd in het leven geroepen, heeft ongetwijfeld aan een behoefte beantwoord. Er zijn echter moeilijkheden gerezen in verband met de afbakening van de opdrachten van de leraren-coördinatoren. In veel gevallen bestond er twijfel aan wat tot hun bevoegdheid behoorde, dan wel tot die van de inspecteurs en directeurs. Bij wijlen heeft hun optreden ook enige misnoegdheid veroorzaakt.

Ik heb dan ook beslist, dat de begeleiding vanaf 1 september 1975 aan de directeurs van de middenscholen, respectievelijk observatiegraden, wordt toevertrouwd.

Met betrekking tot de vakken maatschappelijke vorming en technologische opvoeding zou ik de heer Kempinaire het volgende willen mededelen. Toen de maatschappelijke vorming ingevoerd werd, scheen meteen het leervak geschiedenis verdwenen. Iedereen weet nochtans dat binnen het vak maatschappelijke vorming in het 1ste observatiejaar nog 26 lesuren geschiedenis gegeven werden. Daarenboven rijst de vraag, gelet op de uitwisseling die gebeurde tussen de 2 leervakken, of maatschappelijke vorming uitsluitend tot de geschiedenis behoort. Ik meen dat de maatschappij ook kan benaderd worden via de lessen aardrijkskunde, biologie en zelfs andere vakken. Het ligt zeker niet in mijn bedoeling maatschappelijke vorming af te schaffen, maar ik wens dit vak, bij de aanvang van de secundaire studiën te integreren in de vakken geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en andere, terwijl het nadien als overkoepelend leervak behouden blijft. Er komt dus een wijziging vanaf 1.9.1975.

Wat de algemene technologische opvoeding betreft, moet dit leervak zeker niet aan alle leerlingen onderwezen worden. Zij die later een technische richting volgen, genieten immers een groot aantal uren technologische opvoeding. Het blijft in onze huidige maatschappij evenwel een interessant leervak voor degenen die de fundamentele studierichtingen kiezen.

De bezorgdheid van het geachte Lid met betrekking tot de vastgestelde achteruitgang van de technische opleidingen deel ik ten volle.

De technische scholing van onze vaklui en van onze technici ligt aan de basis van onze welvaart. De oorzaken van de achteruitgang zijn velerlei. Toch meen ik, dat we die in hoofdzaak in de struc-

tuur van het 2e observatiejaar moeten zoeken. De leerlingen die tot heden in het 2e observatiejaar een technische optie kozen, waren automatisch uitgesloten van verdere studie, omdat in hun leerpakket geen 3e taal voorkwam. Ze dreven derhalve af naar de afdeling wetenschappen-techniek, waarvan het woord techniek op zijn minst genomen al misleidend was. Wetenschappen — techniek was immers geen technische richting, maar een combinatie van 2 fundamentele opties, waarvan men dacht dat ze de toekomstige ingenieurs zou voorbereiden. Deze laatsten blijven echter nog steeds een zuiver wiskundig-wetenschappelijke richting kiezen. Waar men in wetenschappen-techniek de knapste leerlingen verwachtte, is dit verkeerd uitgevallen; men vindt daar juist de leerlingen, die voor een technische opleiding het meest geschikt zijn.

Mijn voorstel is dan ook eenvoudig; de technische richtingen worden polyvalenter door het invoeren van een 3e taal. Als wij aan de leerlingen geen mogelijkheid bieden om verkeerd te lopen, dan doen ze het ook niet. Vanaf 1.9.1975 komt er een derde taal in de technische richtingen.

De heer Kempinaire merkt terecht op, dat de leerlingen die na de observatiegraad de finaliteitsrichting gekozen hebben, eigenlijk toch weer in een slop zitten. ..wat in strijd is met de geest van de vernieuwing en de voorschriften van de wet.

In afwachting dat mijn „Ideeën over Onderwijs-vernieuwing” in werkelijkheid kunnen worden omgezet, opteer ik voor een overgangsmogelijkheid na het 2e oriënteringsjaar finaliteit naar het 2e oriënteringsjaar doorstroming. Het moet mijn inziens mogelijk zijn in de 2 finaliteitsjaren van de oriënteringsgraad dezelfde leerstof voor algemene vakken te onderwijzen, als deze die men in het 1e oriënteringsjaar doorstroming krijgt. Het ligt dan ook ter overweging de leerplancommissies opdracht te geven dit doel te verwezenlijken. Op deze manier zou een leerling, die om één of andere reden in een finaliteitsrichting terecht kwam, onmiddellijk na het 2e jaar finaliteit rechtstreeks kunnen overstappen naar het 2e jaar doorstroming en zou hij (weliswaar met 1 jaar verlies) opnieuw de mogelijkheden voor verdere studie terugvinden.

Het **achte** Lid heeft gehoord dat de leerlingen die een finaliteit kiezen (in de oriënteringsgraad of in de determinatiegraad) op technisch gebied niet een peil bereiken dat vergelijkbaar is met het peil van de vroegere A3 en A2 leerlingen. Ook in mijn VSO-verslag heb ik dit punt aangeraakt.

Wij staan hier voor een vrij moeilijk geval. Het gaat namelijk om de keuze tussen meer algemene vorming met minder uren technische opleiding, en minder algemene vorming met meer uren technische opleiding. Het is duidelijk dat de wetgever (19 juli 1971) voor het eerste heeft geopteerd. Ik ben persoonlijk de mening toegedaan, dat een

goede algemene vorming ook de technische opleiding in de hand werkt en dat de leerlingen die thans de finaliteit beëindigen, misschien nog wel niet dezelfde handvaardigheid bezitten als hun vroegere collega's, maar dat zij door hun bredere, algemene vorming na een korte praktijkperiode, hun collega's ook in technische bekwaamheid gemakkelijk zullen kunnen overtreffen.

Dezelfde bredere algemene vorming zal hen ook in staat stellen zich gemakkelijker aan de voortdurend evoluerende maatschappij aan te passen en rijper te zijn voor recyclage.

Om het minder polyvalent karakter van de studiepakketten in de determinatiegraad enigszins te corrigeren, overweeg ik aan de heren directeurs van de scholen mede te delen welke complementaire opties aan de leerlingen in de verschillende studierichtingen nadrukkelijk moeten worden aangeraden. Ik vind dit een betere methode dan de leerlingen helemaal willekeurig deze complementaire opties te laten kiezen.

Het geachte Lid heeft in mijn verslag gelezen, dat het modulair systeem waarop de VSO-structuur thans grotendeels steunt, wel eens vraagtekens oproept.

Ik moet de heer Kempinaire meedelen, dat ook ik ernstige bezwaren heb tegen het thans bestaande modulair systeem. Combinaties van fundamentele opties waarin onder meer 5 u./week aan aardrijkskunde besteed worden, acht ik op het niveau van het secundair onderwijs niet verantwoord. Het is overigens niet noodzakelijk het VSO volgens dit systeem uit te bouwen. Wie aandachtig „Ideeën over onderwijsvernieuwing” dd. 15.2.1975 gelezen heeft, zal zeker opgemerkt hebben, dat daarin een lineair systeem met een brede waaier voorgesteld wordt. In afwachting werd het modulair systeem waar het kan aangepast. Zo bestaan thans in de determinatiegraad 4 cursussen voor het vak wiskunde, die respectievelijk 2 u., 4 u., 6 u. en 8 u./week in beslag nemen.

Gezien de moeite die de leraren met het nieuwe evaluatiesysteem hebben, en gezien de goede kanten die het vroegere examensysteem toch ook had, zou de heer Kempinaire het klassieke evaluatiesysteem opnieuw ingevoerd willen zien. Hierop moet ik het volgende antwoorden.

Tegen het klassieke evaluatiesysteem bestaan ernstige bezwaren. Door de werking van het toeval konden leerlingen door één enkel examen worden geëlimineerd. Dit is zeker onrechtvaardig. Bovendien gebeurde dit „eliminieren” uitsluitend op grond van de vaststelling dat de leerling een aantal dingen niet kende. De wedijver in verband met de rangschikking was soms ook zo groot, dat meer het egoïsme dan de samenhangigheid werd bevorderd. Hier moest zeker iets aan gedaan worden. Men heeft echter het roer te ver omgegooid. Zoals bij een automobilist is de wagen door de plotse ruk enigszins gaan slippen. Ik heb aan mijn -diensten

dan ook opdracht gegeven het systeem bij te sturen. De fouten van het huidige systeem moeten vermeden worden, zonder daarom terug te keren naar het enge keurslijf van de traditionele evaluatie aan de hand van examens alleen. Het komt er op aan een compromis te vinden, waardoor de studenten toch ook opgeleid worden tot het synthetiseren van grotere leerstofpakketten en aldus het afleggen van examens voor te bereiden zonder dat er van een terugkeer naar het eliminatiesysteem met ongezonde wedijver sprake is.

De heer Kempinaire en ook andere leden maken zicht ook zorgen over de homologatieregeling.

Dit is zeer begrijpelijk, nu de eerste generatie in het VSO opgeleide leerlingen stilaan de eindstreep nadert.

Ik moge echter laten opmerken, dat het probleem veel acuter is voor de leerlingen in de franstalige sector dan in de nederlandstalige.

Op 30 juni 1975 beëindigen leerlingen in 22 scholen van het Franstalig stelsel hun secundaire studie in een VSO-school.

Het volstaat zelfs niet koninklijke besluiten uit te vaardigen. Er dienen vooraf nog lichte wijzigingen gebracht aan de wet van 19.7.1971 om deze in overeenstemming te brengen met de wet op de homologatie. Deze laatste werd immers opgesteld in functie van het Hoger Onderwijs, terwijl het VSO terugslaat op het secundair onderwijs. Het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 19.7.1971 is thans praktisch klaar; er werd ook reeds ernstig gewerkt aan de nodige koninklijke besluiten, zodat wij durven hopen tijdig klaar te komen voor de scholen, die in het Franstalig stelsel gestart zijn op 1.9.1969. Ik ben er derhalve van overtuigd, dat er voor de leerlingen van het Nederlandstalige stelsel geen problemen zullen bestaan. Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, dit waren de eerste antwoorden op de tussenkomsten van de heren Coens, Kempinaire en Coppieters. Ik ben nu natuurlijk vol aandacht voor de verdere tussenkomsten tijdens dit bespreken van het VSO-verslag. **(Applaus bij de leden van de meerderheid)**

De Voorzitter : De heer Vandemeulebroucke heeft het woord.

De heer J. Vandemeulebroucke (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, Dames en Heren, onze fractievoorzitter Coppieters bracht in dit debat over het Vernieuwd Secundair Onderwijs onze algemene evaluatie en kritiek. Terwijl collega Kuijpers straks de aanzienlijke moeilijkheden in het technisch onderwijs zal behandelen, wou ik uw aandacht vragen voor vier aspecten van de onderwijsvernieuwing die mijns inziens erg belangrijk zijn:

1. de aanpassing van de VSO-structuren;
2. het probleem van de didactische vernieuwing;
3. de evaluatie van de leerinhouden zelf;

4. de noodzakelijke decentralisatie zonder dewelke een eigenlijke vernieuwing ernstig beknot wordt.

Ik wou echter allereerst nogmaals duidelijk beklemtonen dat onze fractie gunstig staat tegenover de onderwijsvernieuwing. Immers, het VSO realiseert in zijn structuren, meer dan welke andere buitenlandse vernieuwing ook, de Düsseldorfaanbevelingen van de Raad van Europa van 1968. Ondanks zijn varianten is het ook de duidelijkste poging tot realisatie van het vernieuwingsplan in de geest van Langevin-Wallon.

Onze onderwijsvernieuwing is harmonischer gestructureerd dan de Franse, waarin vooralsnog een eenvormig concept van basis naar top ontbreekt. Ons VSO-systeem is eveneens veel soepeler dan het Italiaanse comprehensieve scuola-media-type en ook ten aanzien van de Skandinavische onderwijsmodellen tekent de balans zich vrij gunstig af. Wij zijn er bovendien relatief in geslaagd om een officieel hiërarchische structuur te doorbreken, waarin b.v. landen als Duitsland en Nederland nog erg vastgeroest zitten.

In Europese context gezien komt het Vernieuwd Secundair Onderwijs dus duidelijk positief aan bod.

Dit gezegd zijnde, moeten wij toch uw aandacht vragen voor een serie minder gunstige aspecten. Een eerste groep aanmerkingen betreffen de vernieuwingsstrategie en de VSO-structuren zelf.

Wij moeten nog een aantal belangrijke tekortkomingen vaststellen die trouwens het gevolg zijn van het feit dat de voorgaande regeringen het VSO veel te ruim en als een bij voorbaat geslaagd experiment hebben opgedrongen. Het is werkelijk verbijsterend te moeten vaststellen dat wij grotendeels het Zweedse onderwijsmodel klakkeloos hebben overgenomen zonder dat voordien ook maar één enkele ministeriële werkgroep de vernieuwingsproblematiek ter plaatse, in Zweden zelf had bestudeerd.

En terwijl Zweden pas na 12 jaar voorzichtig en beperkt experiment de vernieuwing heeft veralgemeend, en ondertussen uiterste zorg besteedde aan de mentale voorbereiding van alle betrokkenen, moest in België een nauwelijks voorbereid VSO zomaar als geslaagd worden beschouwd.

Precies deze onvoorstelbare „onderwijsstrategie” is er de enige oorzaak van dat het VSO onderwerp werd van heftige en vaak totaal onverantwoorde controversen, dat er uit veiligheidsoverwegingen verschillende VSO-varianten zijn ontstaan en dat de ouders uit een begrijpelijk conservatieve reflex veel liever voor het traditioneel onderwijs opteerden.

Wij betreuren het dat op die manier op de schitterende vernieuwingskansen van het VSO jarenlang een hypotheek drukte en drukt. En ook u, mijnheer de Minister, hebt het VSO al dan niet bewust verder in het gedrang gebracht met een serie

ondoordachte en vaak negativistische intentieverklaringen. Wij durven alleen maar hopen dat dit debat een nieuwe start kan zijn naar een rustiger vernieuwingsstrategie.

Wij moeten nu in eerste instantie streven naar meer eenheid in de verschillende VSO-vormen die thans elk hun eigen weg bewandelen. Ook hier zijn de Ministers van Nationale Opvoeding verantwoordelijk vermits tot op heden de nodige uitvoeringsbesluiten van de wet van 19.7.1971 ontbreken. Het is trouwens verbluffend op pagina 4 van het rapport te moeten lezen dat sinds het ontstaan van deze wet tot op heden slechts één koninklijk besluit werd uitgevaardigd. Voor het bepalen van een uniforme strategie en vormgeving van het VSO in de onderscheiden netten bestaat dan ook na 5 jaar vernieuwing niet eens een geïnstitutionaliseerd overlegorgaan. Wij zouden dan ook graag vernemen wanneer u eindelijk de Overleg- en Verbeteringscommissie zal oprichten, zoals die in artikel 10 van de wet van 19.7.1971 was bedoeld.

Wij hebben heden vernomen, in uw antwoord op de opmerkingen van onze collega's Coens, Kempinaire en Coppieters dat u deze Overleg- en Verbeteringscommissie zo spoedig mogelijk wenst te installeren. Wij verheugen ons hierover op voorwaarde dat zij zal werken en vooral uw departement de kans zal geven een algemene strategie uit te bouwen.

Inzake structuren is er de progressieve oriëntering door een systeem van opties dat op drie principes steunt : verdaagde studiekeuze, aanpassing aan de mogelijkheden en de wensen van de leerlingen en een opleiding naar hoger onderwijs toe of naar een finaliteit.

Men meende deze progressieve oriëntering ondermeer tot uiting te moeten brengen in een indeling in 3 cycli van telkens 2 jaren. Ik lees echter op pagina 8 en op pagina 67 van het VSO-rapport 'n serie ernstige bezwaren.

Ik citeer uit pagina 67: „Het evenwichtige van de indeling over drie noodzakelijke functies (observatie, oriëntatie en determinatie), lijkt geen voldoende tegenwicht te vormen tegenover de nadelen”. Uw Franstalige collega heeft in het zogenaamde plan-Humblet reeds verklaard dat deze indeling ongewijzigd moest behouden blijven.

Ook u, mijnheer de Minister, hebt zopas hier voor de Cultuurraad verklaard dat u deze indeling wenst te behouden. Ik zou willen vragen om welke concrete motieven, vermits dit werkelijk in weerwil zal zijn van de waarschuwingen die specialisten ter zake hebben laten horen.

Wat de eigenlijke opties betreft lezen wij met genoegen dat men de niet minder dan 280 mogelijke combinaties drastisch wil reduceren tot 22. Deze reductie zal zeker een oordeelkundiger keuze van de leerlingen bevorderen. Meteen moet het dan ook ons doel zijn, om binnen het raam van de rationalisatie, alle combinaties in zoveel mogelijk

scholen aan bod te laten komen. Dit kan thans niet gebeuren, vooral omdat de opgelegde leerlingennormen te hoog zijn. Wij opteren daarom met klem voor een verlaging van de leerlingennormen en het vaststellen van behoudsnormen die lager liggen dan de oprichtingsnormen. Dit zou trouwens meteen de continuïteit van de school bevorderen. Het huidige normenstelsel verplicht de directies immers voor elk nieuw schooljaar de optiekeuzen af te wachten, aan de normen te toetsen en dan vrij laat de lessenroosters samen te stellen. En dit alles heeft voor gevolg dat op 1 oktober talloze leerkrachten in het VSO ontbreken. Bovendien kan door dit hoge normenstelsel aan geen enkele ouder de verzekering worden gegeven omtrent de verdere studiemogelijkheden in de school. Dit alles werkt vanzelfsprekend het vertrouwen in het VSO niet in de hand. Wij vragen ten slotte ook een aanpassing van de huidige reglementering die aan de instellingshoofden verbiedt studiekeuzen aan te bieden, waaraan een regionale behoefte blijkt te bestaan.

Een derde structurele opmerking geldt het probleem van de autonome middenscholen.

Mijnheer de Minister, u hebt in uw antwoord aan collega Coens gesproken over de middenscholen. Naar mijn mening zijn zij niet autonoom, want er is niet in normatieve maatregelen voorzien. Wij zijn overtuigde voorstanders van een dergelijke structuur waarin de observatiegraad zou worden geherbergd omdat hij de adviezen van de klasseraad op die manier veel minder de belangen van de bovenbouw van de eigen school zullen primeën en de leerlingen veel objectiever zullen geleid worden naar de school waar ze eigenlijk thuis horen. Maar tot op heden blijft een regeling uit voor oprichting en werking van de autonome middenscholen en er zijn noch een gereguleerde omschrijving, noch organische waarborgen voor de ambten van het personeel. Wij zouden wensen dat hierin zo spoedig mogelijk wijzigingen zouden gebracht worden.

Wij zouden echter een onvergeeflijke vergissing begaan indien wij ons blind zouden staren op de structurele vernieuwing. Structuur is immers niet meer dan een skelet wanneer die niet vergezeld kan gaan van een weldoordachte innerlijke pedagogisch-didactische en vooral mentale vernieuwing.

Er zijn trouwens geweldige problemen met de didactische aanpak, die ik in de tweede plaats zou willen behandelen.

De moeilijkheden zijn werkelijk ontstellend in verband met de opleiding, bijscholing en wetenschappelijke begeleiding van de leerkrachten.

En elke hervorming moet noodzakelijk stranden, wanneer er geen werkelijk gemotiveerde leerkrachten zijn welke grondig op hun taak zijn voorbereid. En het VSO eist essentieel een totaal nieuwe didactische aanpak. Leerkrachten moeten er kun-

nen werken in team, met groepstechnieken, met verschillende intelligentieniveaus, met geactualiseerde leermethodes en vooral met de nieuwe evaluatietechnieken. Alle verslagen die in bijlage aan uw rapport zijn gevoegd, mijnheer de Minister, eisen prioritair een dringende vernieuwing van de pedagogische opleiding en veralgemeende vormen van bijscholing. En het is totaal onverantwoord dat wij hiermede na 5 jaar vrijwel nergens staan.

Wat de opleiding van nieuwe leerkrachten betreft gaan de kritieken van het VSO-rapport minder naar de middelbare normaalscholen. Deze instellingen hebben trouwens van oudsher sterk de klemtoon gelegd op de pedagogische voorbereiding. Aan de universiteiten echter zijn de aggregatiestudies een bitter lachertje gebleven en de technisch-opvoedkundige voorbereiding tot het VSO blijft er volkomen onbestaande. Wordt het geen tijd dat de 46 jaar oude aggregatiewet eindelijk wordt gemoderniseerd? Het zou trouwens werkelijk zeer verhelderend zijn, mijnheer de Minister, indien u onze lerarenopleiding eens zoudt toetsen aan de eisen die in het buitenland worden gesteld. Ik denk hierbij b.v. aan twee landen met een lange vernieuwingservaring. Engeland legt zijn afgestudeerden een ernstige en degelijke stage op aan de comprehensive school. In Zweden moeten alle universitair gevormde leerkrachten die aan de comprehensive school en aan het gymnasium willen onderwijzen, een didactisch-pedagogische stage van een vol jaar doorlopen aan kweekscholen en normaalscholen. Deze stage bevat een theoretisch gedeelte, seminariewerken en het bijwonen van modellessen. Maar Zweden is dan ook konsekwent: vanaf het 2e semester genieten al deze hospitanten de aanvangswedde van leraar.

Verder is er het ontzaglijke probleem van de bijscholing van oudere leerkrachten. Zij zijn in heel deze vernieuwing grotendeels aangewezen op persoonlijke studie, terwijl de meest idealistische leerkrachten op eigen houtje dan maar naar de sporadisch georganiseerde studiedagen trekken. Geeft u er zich b.v. rekenschap van, mijnheer de Minister, dat leerkrachten in het gesubsidieerd onderwijs, die tijdens hun lesopdracht gedurende één dag een colloquium of een bijscholingscursus willen volgen, hiervoor een dag verlof zonder wedde dienen te vragen en op de koop toe een maand anciënniteit verliezen? Bij de bespreking van de begroting van Nationale Opvoeding heb ik in juli 1974 op deze verbijsterende toestand gewezen. U antwoordde toen dat u dit probleem bij voorrang zou 'aanpakken'. Vandaag stellen wij echter ontgoocheld vast dat van deze belofte niets in huis kwam.

En ik wil ter vergelijking nog maar eens naar het buitenland verwijzen. In Zweden bestaat voor alle leerkrachten een jaarlijks verplichte bijscholing van één week. Daarnaast worden talloze niet-verplichte vakantiecursussen georganiseerd in aan-

trekkelijke kleine centra en die worden druk bijgevoerd.

En in Engeland worden elk jaar zowat 2000 leerkrachten voor één jaar vrijgesteld met behoud van wedde voor het volgen van een zogenaamde in-service-cursus. Eigen pedagogisch initiatief en zin voor verantwoordelijkheid worden in de Britse vernieuwingscholen trouwens geweldig aangemoedigd. De hele leiding van de comprehensive school is er immers hiërarchisch-piramidaal opgebouwd met indeling van leerkrachten in vier categorieën, zodat promotiekansen voor de besten zeer groot zijn. Precies deze revolutionaire stafstructuur heeft een enorme flexibiliteit tot gevolg. Daar is het dan ook helemaal geen probleem om in de loop van het schooljaar bestendig enkele leerkrachten te moeten missen die b.v. een volmakingscursus volgen of die voor een paar weken in een lagere of hogere afdeling gaan werken om de overgangsproblemen van de leerlingen te bestuderen.

Als wij met die voorbeelden voor ogen daarentegen op pagina 86 van uw rapport lezen dat zelfs de VSO-coördinatoren, die juist instaan voor de vernieuwingsbegeleiding van de leerkrachten, ook zelf bijscholing behoeven, dan weten wij meteen welke reusachtige afstand wij nog moeten afleggen.

En moet het nog worden herhaald dat wij inzake pedagogisch-wetenschappelijke research van het departement zelf in hopeloze toestanden leven? Er is in heel Europa geen enkel land als dit waar de departementen van nationale opvoeding niet eens beschikken over een vast wetenschappelijk pedagogisch team voor alle netten. Elke stad in Engeland heeft meer vernieuwingspedagogen in dienst dan er zijn op heel uw departement!

Een Minister die dan ook ernst wil maken met de onderwijsvernieuwing, moet in de aller eerste plaats de vernieuwde opleiding, de bijscholing en de wetenschappelijke begeleiding waarmaken. Wij zouden dan ook graag vernemen of u voor de onmiddellijke toekomst een verplichte bijscholing overweegt en hoe u die ziet en welke uw concrete plannen zijn voor een ernstiger pedagogische opleiding van toekomstige leraren. Wij zouden verder ook graag vernemen of nu eindelijk het door sclerose aangetaste inspectiesysteem voor alle netten geherwaardeerd zal worden door een splitsing in administratieve inspecteurs en pedagogische consultants. Het zou trouwens een evidentie moeten zijn dat aan elke middelgrote school een bestendige pedagogische raadgever zou worden verbonden. En een efficiënter werking van de klasseraden vereist eveneens — daar heeft collega Coens naar mijn mening terecht op gewezen — een reële integratie van de PMS-diensten in de school zelf. Al naargelang van de grootte van de school zou een lid van het PMS-team voltijds of deeltijds in de inrichting zelf ter beschikking moeten staan van directie, leerkrachten en leerlingen. Dat' zou een eerste stap zijn om storende wrijvingen om te

buigen naar een verrijkende vertrouwensrelatie tussen school en PMS.

Het gaat hierbij niet op dit eisenpakket om budgettaire redenen af te wijzen of uit te stellen. Het is toch evident dat een gedurfde onderwijsvernieuwing meer financiële middelen vereist. Zolang de Regering ook hieruit niet de noodzakelijke budgettaire conclusies trekt, wordt de vernieuwing drastisch afgeremd.

Ik wou ten derde overstappen naar twee problemen omtrent de leerinhouden zelf.

De leerplannen zijn ingevolge een te snelle invoering van het VSO telkens zeer laat klaargekomen en zij moeten ernstig worden bijgeschaafd en geëvalueerd. Een dergelijke nazorg ontbreekt trouwens tot de dag van vandaag omdat de leerplannencommissies niet geïntegreerd zijn in een pedagogisch instituut. Wij vernamen dan ook graag of u ja dan nee de leerplannencommissies zult laten bestaan nadat het VSO zijn zesjarige cyclus heeft doorlopen opdat zij de zo noodzakelijke bijsturing en van de leerinhouden zouden kunnen voltooien. Wij vernemen anderzijds met verbazing dat het vrij onderwijs sinds 1970 ongeveer 3000 bladzijden leerplannen aan een ministeriële goedkeuring voorlegde, maar dat tot op heden geen enkel van deze 130 leerplannen officieel is goedgekeurd geworden. Wanneer zal aan deze onmogelijke anomalie een einde worden gemaakt? Wordt het nu niet eindelijk eens tijd dat van staatswege meer gedaan wordt dan voorlopige en tijdelijke goedkeuring en aanvaarding onder voorbehoud?

Een tweede bedenking in verband met de leerinhouden geldt de nieuwe evaluatiemethoden. Zij zijn zeker positief omdat de leerlingen veel vollediger beoordeeld worden. Maar de evaluatiemiddelen vertonen een zeer groot gebrek aan eenvormigheid zodat tussen de scholen onderling grote beoordelingsverschillen optreden. De oprichting van een objectieve „toetsenbank” naar Amerikaans model lijkt mij dan ook een dringende eis. Ik stel mij verder ernstig vragen omtrent de volledige afschaffing van de examens. De examenpsychose is in het VSO trouwens niet weggefallen. Integendeel. Er is een geweldige -opeenstapeling van toetsen en eindtoetsen op het einde van het trimester en van het jaar. Er zijn echter de belangrijke opmerkingen die inspecteur-generaal Smet op pagina 80 van het rapport maakt. Ik citeer:

- „Ten gevolge van de afschaffing van de examens:
- leren de leerlingen nooit een synthese maken van een coherent leerstofpakket of van een volledige cursus;
 - wordt de vormende waarde van het leveren van een extra-inspanning over het hoofd gezien;
 - zijn de schoolverlatende leerlingen onvoorbereid op het afleggen van examens ingericht door openbare besturen en privé-instellingen in toenemende maten en zelfs voor de laagste functies!”

Moeten wij ons dan ook niet spiegelen aan Zweden, waar, na heel wat evaluatiekritiek opnieuw eindexamens werden ingevoerd?

Het lijkt mij mogelijk dat op het einde van de observatie, op het einde van de oriëntatie, op het einde van de determinatie telkens een examen wordt georganiseerd.

Ik vernam graag wat u concreet over dit probleem denkt, want u hebt in uw antwoord aan drie vorige sprekers gezegd dat u niet wil terugkeren naar het oude systeem maar dat het nieuwe ook niet goed is.

Mijnheer de Minister, ik vraag u wat u wel zult doen en welke uw plannen zijn met het nog altijd bestaande en erg op de korrel genomen **maturiteits-examen**.

Tot slot wil ik dit betoog niet beëindigen zonder een lans te breken voor een noodzakelijke decentralisatie.

Ik heb hier bij herhaling verwezen naar de Zweedse onderwijsvernieuwing. Wie het Zweedse schoolsysteem aandachtiger benadert moet vaststellen dat vrijwel alle ontgoochelingen en mislukkingen uitsluitend het gevolg zijn van het gebrek aan autonomie en aan de geweldige centralisatie. En op dit vlak begaan wij juist dezelfde vergissingen, wat trouwens schril afsteekt tegen de Britse onderwijsvernieuwing. Daar beschouwt men terecht een ver doorgedreven decentralisatie en een plaatselijke autonomie als essentiële voorwaarden voor een echte renovatie.

Zo wordt in Engeland de directie van een school werkelijk gezien als het management van een middelgroot bedrijf. Het personeel kan er soepel werken en krijgt alle kansen tot vrije **vernieuwingsexperimenten**. In Engeland beschikken de leerkrachten individueel zelfs over een eigen budget om hun pedagogische taak uit te oefenen. Dit steekt schril af tegen ons centralisme waarvan de ondoelmatigheid bij wijze van voorbeeld reeds overduidelijk blijkt uit de Centrale Dienst voor Aankopen. Zo lees ik op pagina 91 van het rapport: „Inzake didactisch materieel doen zich enorme tekorten voor. Van verschillende zijden wordt tevens verspillig gesignaleerd door het toekomen van ongevraagd en vaak onbruikbaar materiaal”.

Een centralistisch opgevatte onderwijsrenovatie is a priori democratisch en verstikkend. Een echt nieuwe onderwijsstrategie had moeten starten bij de kleinste cellen en dat zijn de schoolgemeenschappen met al hun verschillende partners. Onze onderwijsvisie stoelt op een federaal opgebouwde structuur, waarbij aan een hoger en meer centraal orgaan niets wordt afgestaan wat in eigen school doelmatiger kan worden georganiseerd. Pas dan immers kan de directie van de school zijn **managementopdracht** reëel vervullen en kan het personeel in soepele autonomie werken. De leerkrachten moeten hun school zelf kunnen opbouwen, zelf optimaal hun machines en toestellen kunnen aan-

schaffen en zelf verbruiksmaterieel aankopen. Inspraak, medebeheer en medebeslissingsrecht moeten eindelijk maar eens werkelijk worden uitgebouwd en niet op papier. Pas in die voorwaarden wordt onze onderwijsvernieuwing reëel omdat die zal gegrondvest zijn op verantwoordelijkheidszin, eigen initiatief en medebetrokkenheid van de brede basis.

Een ernstige wil tot decentralisatie lijkt ons een eerste stap in die richting. Op 13 mei jongstleden verklaarde Minister Humblet zich in de Kamer een vurig voorstander van deze decentralisatie. Is bij u ook dezelfde visie aanwezig en zo ja, wat zijn uw concrete plannen hieromtrent op halflange en op lange termijn?

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Collega's. Wij geloven in de zinvolle en noodzakelijke vernieuwingskracht van het VSO. Vanuit deze positieve ingesteldheid wilden wij waarschuwen voor sommige negatieve aspecten en wezen wij op noodzakelijke bijstellingen. Wij durven inzonderheid hopen dat via deze aanpassingen, via de herwaardering van de plaatselijke schoolgemeenschappen en via de zo nodige begeleiding van de leerkrachten onze **onderwijsvernieuwing** aan de spits komt te staan van de Europese renovatie.

Dit is een uitdaging, mijnheer de Minister, die u aan te nemen hebt. Wij zullen als waakzame, maar dan toch niet zo onvriendelijke oppositie, nauwgezet naar de resultaten van uw werking kijken.
(Applaus bij de leden van de Volksunie)

De Voorzitter: De heer Mesotten heeft het woord.

De heer Mesotten (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Collega's, het is onvermijdelijk, zeker in een aldus opgesplitste bespreking, waar de heer Minister reeds ten dele antwoordde aan de eerste sprekers, dat wij in dit debat tot herhalingen komen. U gelieve mij daarvoor te verontschuldigen.

Gezien de rechtstreekse verhoudingen die ik met de P.M.S.-centra en de S.B.O.-diensten behield, zult u het mij zeker niet ten euvel duiden indien ik bij deze gelegenheid, met betrekking tot het verslag over het VSO, mij enig commentaar veroorloof, geïnspireerd uit vermelde hoeken.

Er dient vooreerst te worden betreurd dat in dit verslag geen bijlage méér voorkomt, die dan de weergave zou bevatten van de ervaringen van de P.M.S.-centra zelf. Immers deze centra zijn nauw verbonden, — het werd hier reeds herhaaldelijk beklemtoond —, met de onderwijsvernieuwing, onder meer daar waar deze centra nauw betrokken zijn bij de uitvoering ervan. Dit geldt onder meer bij de toelatingsprocedure tot de aanpassingsklas, verder daar waar zij intensief deelnemen aan de

klasseraden die tot opdracht hebben het pedagogisch, didactisch werk van de school, mede op basis van de P.M.S.-gegevens, te sturen en verder waar ze zich uit te spreken hebben over de vooreringen van de leerlingen. Dit alles naast de traditionele P.M.S.- of S.B.O.-opdracht, zoals deze omschreven is in het verouderd koninklijk besluit, daterend 13 augustus 1962, maar waarvan intussen, mede ingevolge de velerlei nieuwe opdrachten van schoolvernieuwing, 'van de adviesverstrekende instanties heel wat meer hulp verwacht wordt dan ooit voorheen.

De centra worden ingevolge dit alles voor een haast onmogelijke taak geplaatst, te meer dat hun begeleiding zich evenzeer is gaan uitstrekken tot het verlenen van bijstand in het begeleidingsvacuüm van de leerkrachten. Deze hogervermelde afwezigheid of kans om zich te doen gelden, ligt volkomen in de lijn van het niet volwaardig betrokken zijn van voornoemde centra en diensten, noch bij de voorbereiding, noch bij de uitvoering en nu ook niet bij de evaluatie van het VSO.

Anderzijds worden, wat betreft het P.M.S.-werk, wel evaluaties uitgebracht die in de bijlagen vaak zeer negatief uitvallen, zonder dat men daarbij de nodige gegevens verstrekt waarop deze beoordelingen steunen. Men krijgt daarbij de indruk niet alleen de evaluatie van het VSO, maar ook van het P.M.S.-werk aan te treffen, maar beide dan steunend op gegevens en beschouwingen verstrekt door het onderwijs zelf.

En toch, geachte Collega's, — waarom het hier niet grif toegegeven —, aan de verhouding tussen het onderwijs en de P.M.S.-centra kan, zoals de heer Minister het zo pas nog zelf beklemtoonde, nog heel wat worden bijgeschaafd. Het uitgangspunt daarbij dient echter te zijn: de erkenning van de onafhankelijkheid van de centra als waarborg voor een objectieve en volledige benadering van de voorgelegde problemen. Immers, naast de technische en menselijke problemen van samenwerking en communicatie, kan ook het verschillend gewicht dat aan de op het spel zijnde belangen gehecht wordt een bron van spanning zijn. Hierbij rijst de vraag naar een werkgroep om deze verhouding te expliciteren om tot een open en loyale samenwerking te komen, gefundeerd op de primauteit van de leerling of het kind zelf. Daarbij moet worden overwogen of de contractenregeling tussen het P.M.S.-centrum en de school, zoals die door voornoemd koninklijk besluit thans aan de gesubsidieerde sector wordt opgelegd niet dient herzien? Immers, wel het bestaan van het centrum, niet dat van de school hangt hiermee samen en of de noodzakelijke onafhankelijkheid, waarover wij het zopas hadden, hierdoor niet ten dele in het gedrang wordt gebracht is op zijn minst „een open vraag”.

Het gebrek aan empirische gegevens betreffende de onderwijsvernieuwing maakt een evaluatie van

het experiment tot een gewaagde onderneming, vooral als men de criteria waarmee men evalueert niet voldoende geëxpliciteerd ter discussie stelt. De P.M.S.-centra zouden hier een efficiënte bijdrage kunnen leveren als zij daartoe ten minste middelen en ook mandaten ontvangen.

In verband met de oriëntering van de leerlingen — de traditionele opdracht van de centra, dient te worden opgemerkt dat de in het rapport voorkomende problematiek van het rijkstechnisch onderwijs, voor zover wij weten, niet bestaat in de vrije sector, of althans toch niet die proporties aanneemt. De veeg uit de pan aan de P.M.S.-centra, met de contradictorische argumentering voor zover die aanwezig is, lijkt ons niet gerechtvaardigd, althans niet in het licht van wat volgt. In het VSO worden bij het publiek verwachtingen gewekt over remediëring, opvangen van achterstanden en dies meer, die een langer verblijf in doorstromingsrichtingen voor gevolg hebben.

Een ander bedenking: het verlies van de technische opties schijnt niet de algemeen vormende onderwijsopties ten goede te komen, maar wel van het traditioneel technisch onderwijs.

Verder, de beïnvloeding van de leerkrachten en de school is erg groot, zowel rechtstreeks door tendensieuze informatieverstrekking als onrechtstreeks door beoordeling van de mogelijkheden van de leerling.

Men gaat alleen maar de objectiviteit van de centra betwijfelen of ontkennen als aan bepaalde schoolse belangen geraakt wordt. Objectieve voorlichting kan niet worden begrepen als het afleveren van keuzerecepten op basis van objectieve metingen, in het licht van algemeen aanvaarde criteria, steunend op een even algemeen aanvaarde hiërarchie van waarden.

Er is voor heel veel leerlingen geen objectief beste weg, die van buitenaf kan aangewezen worden. Oriënteringswerk is slechts hulpverstrekkend werk op basis van zo volledig en zo juist mogelijke gegevens betreffende de leerling en alle keuzealternatieven, om met dit keuzemateriaal zelf dan een beslissing op te bouwen. Dit materiaal — en wij weten dat allen — is variabel; geschiktheden zijn vatbaar voor ontplooiing of voor verschrompeling; interessen kunnen gewekt worden of verdwijnen, of een bepaald keuze-alternatief zin heeft of mogelijkheden biedt, hangt van de vorm af die de school hieraan geeft. Dit is haalbaar voor deze leerling als de school bereid is met niveaugroepen te werken, inhaallessen te organiseren en zo meer. Dit alles betekent dus hulp bieden bij het zelf in handen nemen van zijn lot. De waarde van deze hulp is niet alleen af te lezen van het keuzeresultaat, maar wel van de wijze waarop de keuze tot stand kwam.

Mijnheer de Minister, geachte Vergadering, mag ik mij daarenboven een paar vragen veroorloven? Werd bij het structuurplan van het VSO rekening

gehouden met de eis dat de keuzemomenten dan **zouden** geplaatst worden wanneer er voldoende keuzerijpheid bereikt kan worden om een verantwoorde keuze te doen? Welke ruimte werd er voorzien op het lesrooster voor activiteiten die tot deze keuzerijpheid leiden? Welke middelen werden aan de centra gegeven om dit **keuzeopvoedingswerk** als een permanente continue-dimensie van het schoolse leven uit te bouwen? Mogelijks bleef men hier wel in gebreke.

En toch, de gegevens van het P.M.S.-centrum, betreffende de leerlingen, moeten het didactisch werk op school inspireren en gestalte geven; de ontwikkelingsmogelijkheden en behoeften van de leerling moeten tot didactisch handelen aanleiding geven. Er dient op dit vlak een continue-dialoog, in twee richtingen plaats te vinden, die wel — en ook dat moeten wij bekennen — sporadisch reeds aanwezig, maar nog ver van veralgemeend is; ofschoon dit nodig en **mogelijk** is.

Of de klasraden met de huidige **P.M.S.-mogelijkheden** hiervoor voldoende ruimte bieden, betwijfelen wij. Immers, vaak worden alle klasraden op hetzelfde tijdstip georganiseerd, wat een onvoldoende aanwezigheid van de leerkrachten, die meestal in meer dan een klas les geven, tot gevolg heeft.

Anderzijds, wanneer één adviseur 30 klassen onder zijn hoede heeft, kan hij per jaar slechts een of twee klasraden van eenzelfde klas bijwonen. Dat is veel te weinig. Bovendien wordt het **klasverband** in de determinatiegraad vaak herleid tot een dun relatiepatroon, gezien de talrijke combinaties van keuzepaketten. De nood aan begeleiding neemt daardoor sterk toe.

Ten slotte dient te worden beklemtoond — het hoeft niet te worden herhaald en Uzelf, mijnheer de Minister, is ervan overtuigd want u nam reeds de nodige schikkingen — dat de **P.M.S.-reglementering** van 1962 nauwelijks toelaat op de **begeleidingsbehoeften** van het **VSO** in te spelen. Dringende wijzigingen zijn hier geboden. We zouden u zelfs durven vragen mijnheer de Minister, dat u de Raad, die u enkele maanden geleden zelf hebt opgericht, zou aanmanen tot een einddatum te komen voor de adviesverstrekking die u, met betrekking tot de hogervermelde reglementering vroeg, zodanig dat mag worden verhoopt dat vanaf het eerstvolgend dienstjaar, de noodzakelijke aanpassingen zouden kunnen gebeuren.

Sij de nieuwe taakomschrijving van de centra zal 'men dan niet alleen het optreden in **crisismomenten** moeten vermelden, maar ook de **ontwikkelings-taak** van de centra, gericht op die aspecten van de persoonlijkheid die in het schoolse patroon geen of onvoldoende plaats krijgen. Hier denken wij zeer speciaal aan de zo belangrijke opdracht van de ouders, die vanuit reële behoeften, samen met de school, aan het geheel van ons opzet een nieuwe gestalte moet geven.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Collega's, er zou hierover nog veel te zeggen vallen, alleen maar vanuit P.M.S.-ervaring bekeken. Het gaat om een dusdanige grote groep van deskundigen en ter zake gespecialiseerden, dat het onverantwoord zou zijn deze niet te benutten. Alleen wat het Nederlands taalgebied betreft is hun aantal opgeklommen tot meer dan 1500 **vol-tijds** tewerkgestelde personeelsleden. Wij zouden durven vooropstellen dat het inzicht van deze uitgebreide staf, die daarenboven het kenmerk draagt van multi-disciplinair optreden, evenzeer om hun inzicht en medewerking zouden gevraagd worden en verder effectief zouden ingezet worden, dat om de vernieuwing die opgezet werd, maximale kansen op slagen te verzekeren. Een aanzien van het P.M.S.-werk en het S.B.O.-diensten hoeven wij niet aan overschatting, maar evenmin aan onderschatting te doen, iets wat nog te dikwijls het geval is.

Mag ik, de houding ten aanzien van dit experiment, als volgt samenvatten?

Uit de opgedane ervaring enerzijds — en die is toch belangrijk wanneer er over onderwijsvernieuwing wordt gesproken — en ingevolge de breed gehouden consultaties anderzijds blijkt dat de participanten in het V.S.O.-experiment vertrouwen hebben. Dat is reeds een belangrijk resultaat..

De 'mogelijkheid die aan de leerling geboden wordt om zichzelf beter te leren kennen wordt gewaardeerd omdat aldus de kans geschapen wordt vanuit deze zelfkennis tot een exploitatie van de verschillende mogelijkheden over te gaan. Op deze wijze kan men tot een meer bewuste keuze komen. Het comprehensief systeem kan daarenboven karakteristieken om beter tegemoetkomen aan de individuele mogelijkheden en geeft meer kansen om tot vrijheid op te voeden.

Men waardeert dat het VSO-project aanleiding heeft gegeven tot een vernieuwing van de **leerinhouden** en de evaluatie. Daarenboven kwamen door de leerlinggerichte benadering nieuwe verhoudingen tot stand. Dit is eveneens van groot belang. Er kwamen nieuwe verhoudingen tussen directie, leraars en leerlingen tot stand er er groeiden nieuwe relaties tussen de scholen onderling. Het VSO-experiment heeft de drang tot **vernieuwing** in het klasonderwijs gestimuleerd. Er kwam ook daar meer aandacht voor het formuleren van doelstellingen, observatie en evaluatie. Het experiment veranderde grondig. De rol van de **P.M.S.-centra** die onder impuls van het experiment uitgroeiden tot echte onderwijsbegeleidingsdiensten die evenwel — en hier sluit ik mij graag aan bij de voorgaande sprekers — nog deskundigen missen, meer speciaal „opvoedkundigen” die in het geheel van het team een reële verrijking zouden betekenen.

Iedereen is er verder van overtuigd dat het **experiment** verantwoord kan worden bijgestuurd. Men

oordeelt dat daarvoor een grondige evaluatie nodig is.

Mijnheer de Minister, bij wijze van slot zou ik een paar algemene bedenkingen die moeten bijdragen tot de vernieuwing aan uw aandacht willen onderwerpen en verhopende dat deze meteen ook een antwoord geven op een vraag die door de geachte collega Coppieters, bij een voorgaande gelegenheid werd gesteld. Dit standpunt is dat van een grote groep mensen die menen, langs deze weg, bij te dragen tot de beoogde vernieuwingen.

Een eerste vereiste is dat een continuïteit in het vernieuwingsbeleid zou aanwezig zijn.

Men oordeelt dat deze vernieuwingen bestendig moeten worden overlegd in een nationaal orgaan waarin alle participanten paritair vertegenwoordigd zijn. Wij hopen dat daarin ook de P.M.S.-centra zullen vertegenwoordigd zijn. Op deze wijze zou continuïteit in de vernieuwingen kunnen worden gebracht.

Verder dienen deze vernieuwingen ook te berusten op wetenschappelijk inzicht. Het is inderdaad juist dat de nagestreefde onderwijsvernieuwingen ook moeten berusten op een aantal betrouwbare wetenschappelijke inzichten. Het is nodig dat de wetenschappelijke gegevens op het psychologisch, pedagogische, sociologische en onderwijs-technologische vlak voor de school bruikbaar worden gemaakt. Deze research behoort ongetwijfeld tot de taak van de universiteiten. De vraag wordt dan ook gesteld of door samenwerking tussen de universiteiten niet de nodige wetenschappelijke ondersteuning van het geciteerde nationaal overlegorgaan kan tot stand komen. Anderen denken aan het oprichten van een nationaal instituut voor de pedagogie. Wat ons evenzeer in het geheel van deze vernieuwing noodzakelijk lijkt is wat wij **conceptenvorming** durven noemen. Wanneer we een nieuwe school willen uitbouwen voor de nieuwe mens van de maatschappij van morgen, — het doel van elke onderwijsvernieuwing —, dan hebben we dringend nood aan uitgewerkte pedagogische concepten en aan strategieën om deze modellen operationeel te maken. Deze concepten zullen verschillen naargelang van de basisopvattingen over mens- en maatschappij. De opbouw van deze concepten en strategieën moet evenwel wetenschappelijk gebeuren. Het is in dat licht dat we pleiten dat de verschillende grote netten de nodige middelen zouden krijgen om via nationaal-pedagogische centra tot de uitwerking van de nodige concepten en strategieën te komen, waar ook de doelstellingen, de middelen en de evaluaties kunnen worden bestudeerd en bijgestuurd. Deze centra, hoeft het gezegd, moeten samenwerken met de universiteiten en met het eventueel op te richten eerder geciteerde nationaal instituut voor de pedagogie en kunnen evenzeer het onderling overleg blijvend ondersteunen.

De heer E. Vanhaegendoren: U verwerpt uitdruk-

kelijk de mogelijkheid van een pluralistisch, wetenschappelijk, pedagogisch centrum.

De heer W. Mesotten: Dat is in mijn gezegde niet gezegd.

De heer E. Vanhaegendoren: Dat is duidelijk.

De heer F. De Bondt: Het staat u vrij alles verkeerd te verstaan; mijnheer Vanhaegendoren.

Mevrouw N. Maes: Bent u het dan niet eens met deze zienswijze?

De heer W. Mesotten: Ik nodig u uit even het gezegde te overwegen en dan eventueel te repliceren. Daarover nog verder van gedachten wisselen en zelfs van mening verschillen, blijft een wederzijds recht. Ik nodig u uit eerst grondig de tekst te bekijken en daarna slechts te reageren.

Mevrouw N. Maes: Dat doe ik!

De heer W. Mesotten: We kennen die spontaniteit.

Mevrouw N. Maes: Waarom blijven wij dan hier? Ook wij kunnen zoals al de anderen afwezig zijn. Wanneer het er alleen maar op aan komt teksten te lezen, wat doen wij hier dan?

De heer W. Mesotten: Met betrekking tot de experimenten is dikwijls ook de wetenschappelijke logica niet aanwezig. De vernieuwingen hoeven experimenteel te worden uitgetest om dan ook geëvalueerd en bijgestuurd te worden...

De heer J. Vandemeulebroucke: Inderdaad.

De heer W. Mesotten: ...alvorens veralgemeend te worden.

Het is daareven reeds gezegd, ik wens het te onderschrijven alvorens het verder te omschrijven, dat er ook nood is aan een **mentaliteitsverandering**.

Het welslagen van het experiment wordt in belangrijke mate mee bepaald door de bereidheid tot vernieuwing bij alle participanten. Aan deze mentaliteitsverandering zou veel meer aandacht dienen te worden besteed. De experimentele fazen van de vernieuwing moeten berusten in een vrije keuze van alle participanten van de schoolgemeenschap en van de instanties die instaan voor de begeleiding. Het geheel van de problematiek van de bijscholing wens ik echter over te slaan uit respect voor hen die dat al hebben belicht. Ik wens alleen de klemtoon te leggen op het feit dat, opdat deze onderwijsvernieuwing zou gelukken, wij deze moeten beschouwen als een werk op lange termijn.

Zowel de mensen van de P.M.S.-centra, als ikzelf,

zijn de mening toegedaan dat deze onderwijsvernieuwing, een werk van lange termijn, pas nu slechts goed van start is gegaan. Wij twijfelen er niet aan dat deze gedachten en ook de ideeën die aan bod kwamen bij de bespreking van de andere nota over de vernieuwing van het onderwijs, een belangrijke bijdrage zullen vormen tot een verder bewustzijnsproces. Ongetwijfeld kunnen structuurwijzigingen deze vernieuwing vergemakkelijken. De P.M.S.-centra wensen dat vooral aandacht en zorg zou worden besteed aan het nodige overleg waarvoor ieder dient open te staan. Zij blijven ervan overtuigd dat vernieuwingen moeten vertrekken vanuit -goed opgezette experimenten waarbij alle overhaasting dient te worden vermeden. Ik dank U voor uw aller welwillende aandacht. (*Applaus op de banken van de meerderheid*)

De Voorzitter: De heer Monard heeft het woord.

De heer G. Monard (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's. Om dit debat niet nodeloos te rekken, zal ik trachten zo kort mogelijk enkele ideeën uit te werken die reeds door mijn collega Coens werden aangeraakt. De vernieuwing van het VSO dient te worden geïntegreerd in de totale onderwijsvernieuwing en moet dus ook samengaan met de vernieuwing van het hoger onderwijs.

Het spreekt vanzelf dat van 1977-1978 af de eerste afgestudeerden van het VSO zich zullen aanmelden in de instellingen voor hoger onderwijs en in de niet-vernieuwde universiteiten. Ik heb de indruk dat men daar niet is voorbereid op de VSO-studenten.

Mevrouw N. Maes: Dat is iets meer dan een indruk.

De heer G. Monard: U hebt gelijk, maar ik ben zeer bescheiden in de formulering. Ik vrees dat geen enkele van onze universiteiten is voorbereid op het opvangen van VSO-studenten. Dus stel ik opnieuw de vraag die de heer Coens heeft gesteld: is het mogelijk op dit ogenblik op verantwoorde wijze zomaar te beslissen het VSO te veralgemenen tot alle instellingen van het rijksonderwijs, eer men enige ervaring heeft opgedaan met het overschakelen van VSO-studenten naar de universiteit of naar het hoger onderwijs en eer men enig ernstig initiatief heeft genomen om binnen het universitaire bestel een vernieuwing op gang te brengen die het doortrekken is van de logica van het VSO.

Inderdaad, heeft men in het VSO de enorme afgrond tussen technische en middelbare afdelingen trachten te overbruggen. In de universiteit en in het hoger onderwijs bestaat deze kloof nog altijd ondanks het feit dat deze in principe in de wet van juli 1970 op de structuur van het hoger onderwijs

werd overwonnen. Er werd nog steeds geen uitvoering gegeven aan deze wet, zelfs geen begin van uitvoering voor de bruggen die dienden worden geslagen tussen de verschillende afdelingen en vormen van hoger onderwijs, noch voor de raden van overleg. Alle maatregelen zijn afhankelijk van een koninklijk besluit en wij vragen ons af of deze structurele wijziging van het VSO ook zal worden doorgetrokken naar hoger en universitair onderwijs.

Ook daar moeten wij een geïntegreerd hoger onderwijs krijgen waarin oriëntatie in de richting die de student het meest ligt geleidelijk komt in de plaats van eliminatie.

In de tweede plaats heeft men heel andere verwachtingen ten aanzien van de student aan de universiteit dan de verwachtingen die in het VSO worden vooropgezet. Men doceert anders maar men zal ook de studenten anders evalueren. Ik houd mijn hart vast als ik denk aan de duizenden studenten die in het VSO afgestudeerd zullen zijn en dan in de traditionele eerste kandidaturen terechtkomen waar men niet, dat weten wij maar al te best, de criteria aanlegt die wij in het VSO propageren. Wat moet daarmee gebeuren? Ik preciseer onmiddellijk, om verkeerde interpretaties te voorkomen, dat ik helemaal niet bedoel dat leerlingen van het VSO slechter zijn opgeleid, maar wel dat zij minder goed zijn voorbereid op het traditionele universitaire bestel. Dit is geen veroordeling van het VSO maar misschien wel van de criteria die in de eerste kandidatuur aan vrijwel alle instellingen worden gehanteerd.

Tenslotte een woord over een ander stuk universitair onderwijs dat nauw verband houdt met het VSO. De heer Vandemeulebroucke heeft het daarover reeds gehad en ik kan een aantal dingen onderschrijven die hij hier heeft gezegd. Ik bedoel de opleiding en bijscholing van de leraren of de permanente vorming.

Het ontwerp-Calewaert op de aggregatiestudies is destijds in de Commissie voor de Nationale Opvoeding blijven steken, wat ik nog altijd niet betreurt. Ik geloof namelijk dat het geen echte vernieuwing was. Men gaat de lerarenopleiding aan de universiteit niet vernieuwen door enkele vakjes te veranderen, door docemologie in de plaats te laten komen van een ander vak. Dat is geen werkelijke vernieuwing. Dan stel ik de vernieuwing liever wat uit tot er een ernstige komt. Krijgen wij op dat stuk een nieuw ontwerp van de Regering of mag ik de Regering misschien een suggestie voorleggen? Er is nog een fundamenteel systeem om deze leraarsopleiding te wijzigen. Dit zit eigenlijk vervat in een bepaling van het regeerakkoord, namelijk dat er een totaal nieuwe wet zou komen op de universitaire examens en de universitaire programma's. Een nieuw systeem van programmabepaling zou worden uitgewerkt waardoor deze programmabepaling meer van onder uit zou

groeien, van uit de instellingen zelf. Deze belofte is opgenomen in het regeerakkoord, maar ja, daar komen nog zovele beloften in voor dat het misschien wel goed is er even aan te herinneren.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: een regeerperiode duurt gewoonlijk vier jaar. Alles kan niet in twaalf maanden worden gedaan.

De heer G. Monard: Ik vermoed dat u de wens koestert dat deze regeerperiode vier jaar duurt, mijnheer de Minister, en ik deel die wens. *(Gelach)* Deze wens is voor het eerst in een regeerakkoord verschenen. Mocht hij worden geconcretiseerd, dan zou dit betekenen dat alle programma's niet meer in detail worden uitgeschreven in de wet maar dat een nieuw systeem wordt ontworpen om tot programmabepaling te komen. Dan is meteen zulk nieuw ontwerp op de aggregatieopleiding overbodig. Permanente vorming voor alle leerkrachten in het secundair onderwijs en liefst voor alle leerkrachten samen, want ik geloof niet dat het voor deze permanente vorming zin heeft een opsplitsing te maken tussen enerzijds regenten en anderzijds licentiaten, zal zeker moeten gebeuren met de universiteiten en de hogere pedagogische instituten. Ik zal hierop niet in detail ingaan omdat ik heb aangekondigd bondig te zullen zijn. Ik geloof nochtans dat het probleem iets minder eenvoudig is dan de heer Vandemeulebroucke hier heeft gesuggereerd. Een van de grote moeilijkheden hierbij is wel de financiële weerslag. Als men een blijvende lerarenopleiding uitbouwt zal de Minister daarover uiteraard moeten praten met de vakbonden. Nu is dat geen bezwaar, want de Minister heeft de laatste weken wellicht enige ervaring ter zake opgedaan. *(Gelach)* Maar dat zal wel een financiële weerslag hebben omdat deze opleiding tot de gehonoreerde prestaties zal behoren.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: daar heb ik ook ervaring van *(Gelach)*

De heer G. Monard: In die zin heb ik er begrip voor dat deze invoering zeer geleidelijk zal gebeuren en dat het een moeilijk probleem is meteen te programmeren en de financiële weerslag te plannen. Maar dit is toch geen reden om er niet mee te beginnen. Mijn conclusie is zeer duidelijk. Als men aan het onderwijs sleutelt door alleen structuren te wijgen, dan schiet men tekort. Dit is reeds gezegd zowel door leden van oppositie als van de meerderheid, en ik verheug mij over deze eensgezindheid. Als een mentaliteitswijziging gepropageerd wordt, moet die in de eerste plaats komen van uit leerkrachten, maar ook van de ouders, want anders

blijft deze nieuwe structuur dode letter en wordt niet echt aan vernieuwing gedaan.

Ik hoop dat de Minister daarmee zal rekening houden zowel bij het invoeren van het VS0 als van het VLO en ook bij de vernieuwing van het universitair en het hoger onderwijs. *(Applaus op de banken van de meerderheid)*

De Voorzitter: De heer Bonnel heeft het woord.

De heer R. Bonnel (op de tribune); Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, Dames en Heren. Ik wil het vooral hebben over de invoering van het VS0 in het rijksonderwijs. Het kan niet worden betwist dat dit land een grote inspanning levert voor het onderwijs, het is dan ook normaal dat de jeugd optimaal baat haalt uit de financieel geboden kansen en dat de verantwoordelijke overheid de ter beschikking gestelde fondsen op de meest efficiënte manier aanwendt.

Men kan zich afvragen of de manier waarop het VS0 werd ingevoerd, beantwoordt aan die twee essentiële voorwaarden.

Ik wil onmiddellijk duidelijk maken dat ik voor vernieuwing ben, vernieuwing, die in onze snel evoluerende maatschappij waar de wetenschap steeds nieuwe technieken creëert, permanent moet zijn, op wetenschappelijk gefundeerde basis.

U kreeg een vervelende opdracht, mijnheer de Minister, een erfenis die u niet eens weigeren kunt. We moeten u echter danken, omdat voor het eerst na al die jaren, eindelijk een verslag over het vernieuwd secundair onderwijs werd neergelegd.

Alhoewel het niet beantwoordt aan de opeenvolgende regeringsverklaringen, heeft dit verslag het grote voordeel, dat er een gesprek over het VS0 aan de gang werd gebracht.

Ik ben er zelfs van overtuigd, dat indien dergelijk gesprek mogelijk ware geweest in 1971 het VS0 in het Vlaamse landsgedeelte een volledig ander verloop zou hebben gekend.

Een zaak staat vast, voor het schooljaar 1975-76 wordt de totaliteit van onze Vlaamse jeugd in het VS0 ingeschakeld.

De hervorming of de vernieuwing is en mag geen politiek probleem zijn. Het is een wetenschappelijk, pedagogisch probleem dat moet groeien en evolueren, los van de opeenvolgende regeringen. Reeds in de jaren vijftig kende men een experiment in het rijksonderwijs dat in sommige rijks-middelbare scholen werden opgericht, de oriëntatie- en observatiecyclus. Die afdelingen stierven een roemloze dood, nooit werd bij het invoeren van het huidige experiment, dat wat de observatiecyclus betreft, aanleunt bij de vroegere O en O-cyclus, nagegaan in hoeverre men uit dit eerste experiment de nodige besluiten kon trekken. Verschillende ministers of hun kabinetsleden hebben het probleem van de hervorming aangepakt.

Het begon reeds met de heer Minister Janne. De opeenvolgende ministers van Nationale Opvoeding hadden elk hun eigen visie op de hervorming en hebben beproefd hun plan door te drukken. Uiteindelijk werd er gestart in 1970 te Brugge, Hasselt en Vilvoorde, als experiment. Wie zegt experiment, denkt aan vergelijking, besluitvorming, aanpassing en noem maar op. Sta mij toe sterk te twijfelen aan de doelmatigheid, de doeltreffendheid van de hervorming; die op een volledig pragmatische wijze tot stand is gekomen. Graag zou ik het enthousiasme van sommigen delen, maar ik kan mij van de indruk niet ontdoen dat ter zake op een onverantwoorde wijze geïmproviseerd werd.

Het invoeren van het VSO verloopt op een verschillende manier voor het 'vrij, het Rijksonderwijs en in Wallonië, spijt de wet op de algemene structuren en de organisatie van het secundair onderwijs van 19 juli 1971.

Ieder Minister, zoals ik reeds zegde, scheen aangestast te zijn door de „reformite”, nooit konden zij vrede nemen met de beslissingen van hun voorganger, zelfs niet wanneer hij toevallig tot dezelfde partij behoorde. U weet best, met welke snelheid en hoe vlug de regeringen zich soms opvolgen, en hoe weinig continu de gevoerde onderwijspolitiek hierdoor geworden is.

Toen u Minister werd, moest men met de determinatiecyclus aanvangen. De kroon op het werk! Die cyclus leidt tot een finaliteit of opent de weg naar het hoger of hoger technisch onderwijs.

U kwam tot de droeve vaststelling, mijnheer de Minister, dat er op een paar maanden voor de vakantie niets, maar dan ook helemaal niets, op papier stond, qua programma, opties, en noem maar op.

Binnen enkele maanden hebt u in recordtempo de nodige initiatieven moeten nemen. U treft geen schuld, maar degenen die in 1970 met het VSO begonnen zijn hadden vijf jaar tijd om hun programma uit te werken.

In die omstandigheden moet u met mij aanvaarden, dat de ouders, de leerkrachten en de leerlingen een zeker wantrouwen koesteren tegen de hervorming.

Eén derde van de resterende instellingen wordt op 1 september in het VSO-experiment ingeschakeld. Men spreekt thans nog altijd van een experiment dan wanneer in alle Vlaamse scholen van het Rijk het VSO wordt toegepast.

Op 20 mei, op nauwelijks een maand van de vakantie, weet men nog altijd niet waar middenscholen zullen tot stand komen, welke scholen zullen worden samengevoegd, hoe de gebouwen ingedeeld zullen worden, de leerkrachten worden geaffecteerd en waar eventueel VBSO-afdelingen worden opgericht.

De leerkrachten die morgen ingeschakeld worden in de VSO-observatiecyclus komen volledig

onvoorbereid in die nieuwe onderwijsvorm terecht.

Dan opteer ik nog liever voor de manier waarop het VSO in het vrij onderwijs start.

Het verwondert mij dat in het verslag, behalve in het gedeelte betreffende het gesubsidieerde katholiek onderwijs en in het verslag van het pedagogisch instituut van de R.U.G. met geen woord gerept wordt over de bijscholing en de vorming van de leerkrachten.

In het verslag aan de parlementsleden schrijft men „aan een ernstige her- of bijscholing van de leraren had nog bijna niemand iets kunnen doen”.

Op pagina 108 — Knelpunten — vermeldt het verslag van het vrij katholiek onderwijs: „De didactische vernieuwing onder meer inzake observatie, differentiatie, evaluatie vereist enerzijds voor de leraren in dienst de mogelijkheid tot het volgen van een geïntegreerde beroepsvervolmaking; anderzijds van de aspirant-leerkrachten een aanpassing van de opleiding wat betreft de vormings-tijd, de vormingsinhouden en de vormingsmethoden.”

Tot op heden werd ook hier geïmproviseerd. De aspirant-leraars in de middelbare normaalscholen worden het laatst en soms helemaal niet bij de hervorming betrokken.

Het proces moet juist andersom verlopen. Vooraf dient men over behoorlijk gevormde en gemotiveerde leerkrachten te beschikken.

Het pedagogisch instituut van de R.U.G. is van oordeel dat de leerkrachten te weinig geïnformeerd worden en nauwelijks begeleid in hun nieuwe taken en besluiten: hoe evalueren, observeren en oriënteren? Zij schrijven verder dat er dank zij een wetenschappelijke begeleiding en een meer intensieve leerkrachtenbegeleiding meer uit deze vernieuwing gehaald kon worden.

Nu we het toch over de begeleiding hebben, zou ik graag vernemen hoe en op welke basis het Centraal Pedagogisch Bureau en de regionale pedagogische bureaus samengesteld zijn en onder welke voorwaarden de inspecteurs-coördinatoren en begeleiders, de leerkrachten-coördinatoren aangesteld worden.

Het is een regel dat eenieder begeleid wordt door zijn gelijke, straks zullen tientallen middenscholen bestaan; in de formatie van de inspecteurs-begeleiders zouden een reeks betrekkingen moeten voorbehouden worden aan de regenten.

Volgend schooljaar zullen de eerste leerlingen die de volledige nieuwe hervorming hebben doorgeemaakt starten in het hoger onderwijs. Laten wij hopen dat het enthousiasme van sommigen werkelijkheid mag worden, dat het aantal mislukkingen in het onderwijs, die de gemeenschap miljoenen kosten, zal verminderen.

De hervorming en vernieuwing slaan zowel op de structuren van het onderwijs, als op de programma's en de methodiek, ongeacht de inhoud die

men aan de hervorming wenst te geven, rijzen een reeks problemen die tot op heden zonder oplossing gebleven zijn.

U schrijft trouwens in uw verslag op pagina 5 : „Te meer omdat de omstandigheden waarin de hele onderneming moest starten en toch enigszins van de grond komen, nauwelijks als geschikt of gunstig kunnen worden beschouwd.”

Waarom dan zo'n aanloop ?

Het associatief beheer was in een periode van inspraak de ideale vorm om eenieder voor de hernieuwing te motiveren. Nadat het met tandengknars werd ingevoerd en thans burgerrecht heeft verworven, is een vakbond die er vrede mee nam zolang zijn ministers aan het bewind waren, van oordeel dat die inspraak uit den boze is. Alleen de leerkrachten moeten beslissen, meer nog, zij eisen medebeheer maar weigeren verder aan om het even welke commissie hun medewerking te geven.

Het wordt tijd dat die vakbonden begrijpen, dat de jeugd niet langer het slachtoffer kan zijn van de wisselvalligheden van de politiek. Er is een duidelijk onderscheid tussen de beroepsbelangen van de leerkrachten en de opvoeding van de jeugd.

Wanneer onderwijs georganiseerd wordt, rijst een eerste vraag: wie wordt in dat onderwijs opgevangen ?

We kunnen ze indelen in vier categorieën:

1. leerlingen die alleen in het beroepsonderwijs gevormd kunnen worden ;
2. leerlingen die de school verlaten na de eerste finaliteit, de vroegere afgestudeerden van lager secundair onderwijs en A3;
3. leerlingen die een finaliteit vereisen na de determinatie. De vroegere afgestudeerden van Cl, A2, en humaniora die niet verder studeren;
4. leerlingen die in het hoger of hoger technisch onderwijs terechtkomen.

Reeds van in de wieg, van in de lagere school zijn de mogelijkheden van het kind bepaald en dit ongeacht het milieu waaruit het kind komt.

De leerlingen die in het beroepsonderwijs thuishoren, moeten een onderwijs krijgen dat aangepast is aan hun leerritme.

Hoeveel kinderen uit zogezegd intellectuele kringen mislukten niet in de maatschappij omdat zij geen onderwijs op maat ontvingen ?

Gelijke kansen voor iedereen, betekent kansen in verhouding tot hun intellectuele en fysische mogelijkheden.

Mevrouw N. Maes: Wanneer zult u die mogelijkheden bepalen ?

De heer R. Bonnel: Ik zal daar dadelijk over handelen.

De door Minister Janne opgerichte commissie, waaraan de pedagogische instituten van de universiteiten Leuven, Brussel, Luik en Gent meewerk-

ten, was van oordeel dat 20% van de schoolgaande jeugd die het lager onderwijs verlaat, behoefte heeft aan aangepast onderwijs op niveau van het beroepsonderwijs. Hun mogelijkheden en hun I.Q. zijn van die aard dat alle observatie nutteloos wordt. Waarom die leerlingen nog langer frustreren in een aanpassingsjaar ?

Mevrouw N. Maes: Wie zijn die 20% ?

De heer R. Bonnel: Dat zijn degenen die met veel moeite in het lager onderwijs tot de vierde of vijfde klas soms zelfs de zesde klas, zijn meegesleurd, maar onvoldoende resultaat hebben bereikt, en die niet abstract kunnen redeneren.

Iedereen die ooit iets met lagere scholen te maken heeft gehad, weet zeer goed dat vroeger in de A4- en C4-afdelingen heel wat leerlingen terecht kwamen die aangepast onderwijs zouden moeten krijgen voor de algemeen vormende vakken.

Thans worden die leerlingen opgevangen in de aanpassingsklassen.

In het verslag schrijft men trouwens: op de 775 leerlingen die in het aanpassingsjaar terechtkomen, konden er spijs lofwaardige inspanningen slechts 20% worden teruggewonnen voor het eerste observatiejaar. Die 20% komen dus niet van mij, zij worden vermeld in het verslag. Het zou ook interessant zijn te weten op welke manier die 20% in de toekomst verder evolueerden.

De tweede groep, de vroegere gediplomeerden van lager middelbaar onderwijs en A3, die een grote groep vormt van vaklui, lagere bedienden komen in de huidige structuur minder aan bod.

De homologatie gebeurt nog steeds na 3 jaar secundair onderwijs, de aanwerving voor openbare besturen op hetzelfde niveau. Het feit dat de structuur nog niet veralgemeend is laat een onmogelijke chaos veronderstellen.

Voor alle geciteerde groepen, met uitzondering voor degenen die verder studeren, moet in een finaliteit voorzien worden. Zulks is niet altijd het geval: we komen daar echter later op terug.

Er is niet in een finaliteit voorzien na de observatiecyclus die beëindigd wordt op veertienjarige leeftijd, leeftijd die overeenstemt met de wettelijke leerplicht. Meent u niet, mijnheer de Minister, dat in die omstandigheden de leerplicht tot zestien jaar opgevoerd moet worden, zoals reeds in zoveel andere landen het geval is ?

Wij moeten ervoor waken dat de jongeren niet al te vroeg uit de school worden weggehaald om als goedkope werkkrachten, op zijn zachtst gezegd, gebruikt te worden.

Ik heb zeer aandachtig uw verslag gelezen en herlezen, mijnheer de Minister. Op bladzijde 3 leest men: „Het nieuwe algemeen kader moet de mogelijkheid inhouden om aan elke leerling de ruimst mogelijke kansen op ontplooiing naar eigen aard en aanleg te bieden”. Die bewering wordt niet bij-

getreden noch door de directeur-generaal van het secundair onderwijs, noch door de heer Smet, inspecteur-generaal secundair onderwijs, noch door de heren professoren van de Rijksuniversiteit te Gent, faculteit voor psychologische en pedagogische wetenschappen.

Niet minder dan 13 instellingshoofden van technische scholen die in het VSO-experiment ingeschakeld zijn, werden door de heer inspecteur-generaal Smet geraadpleegd. Hun advies is een echt rekwisitoor; enkele aanhalingen uit het verslag.

„In geen geval schijnen de uitgebrachte adviezen rekening te houden met de arbeidsmarkt.

Voor de meeste middenscholen is het technisch onderwijs een onbekend domein.

Afvlloeien van de leerlingen naar de traditionele afdelingen van het gesubsidieerd onderwijs.

Het leerlingenaantal vermindert op drastische wijze in die vroegere technische scholen.”

Ik geef u de raad het verslag te raadplegen op bladzijden 75 en 76. U zult daar merken hoeveel leerlingen men telde in de technische afdelingen en hoeveel afdelingen er moesten worden afgeschaft, tot de afdelingen bouw, sanitaire installaties, elektriciteit, de mechanica toe.

De opleiding beantwoordt niet langer aan de noden van het beroep. De uitslagen van de praktijkproeven van Fabrimetal die verleden schooljaar niet alleen in de 4A3 maar ook in het 2e oriëntatiejaar finaliteit te Brugge, Vilvoorde en Hasselt werden afgenomen, leveren hiervoor een sprekend bewijs.

De heer directeur-generaal schrijft:

„Er moet echter vastgesteld worden, dat de invoering van het VSO een breuk betekent in de evolutie die in ons land aan gang was, en waarin het technisch onderwijs zich na de tweede wereldoorlog ontwikkeld had tot een tweede vorm van secundair onderwijs, die door de omnivalentiewet de principiële gelijkwaardigheid had bekomen met het middelbaar onderwijs voor wat betreft de toegang tot het universitair onderwijs.”

Uzelf schrijft, mijnheer de Minister, op bladzijde 7: „De vereenvoudiging, coördinatie en eenvormigheid, die zo nadrukkelijk in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet voorop werden gesteld zijn in genendele verwezenlijkt. Erger nog: de verscheidenheid en versnippering zijn groter dan ooit te voren.” En toch draaft men voort!

Het zou ons te ver leiden om het volledige proces te maken van het VSO een juiste diagnose te stellen met de juiste therapie.

Wij zouden precies vervallen in dezelfde fouten als de ministers die elkaar opvolgden.

Het weze mij toegelaten even een vergelijking te maken met andere departementen. Nooit heeft een minister van Justitie overwogen, en bij mijn weten waren het steeds eminente juristen, onze wetgeving zelf te herzien, zij benoemden een commissaris met een wel bepaalde opdracht.

Noch de Minister van Volksgezondheid, noch de Regering denken eraan het waterbeleid in dit land zelf te regelen, ook hier werd er een regeringscommissaris aangeduid.

Ook de ministers van Openbare Werken kwamen er nooit toe zelf een brug te ontwerpen en te bouwen en gelukkig maar voor onze veiligheid. Alleen de ministers van Nationale Opvoeding menen die hervorming zelf te moeten doorvoeren.

Onderwijs moet evolueren, moet zich bestendig aanpassen aan de nieuwe methodes en middelen. Het moet zoals reeds eerder gezegd een continu verloop kennen los van alle politiek en alle politieke wisselvalligheden.

Een koninklijk commissaris zou voor die continuïteit kunnen instaan.

Andere landen hebben hun middelbaar onderwijs grondig hervormd onder meer Frankrijk. Zij aarzelden geen ogenblik om bakzeil te halen toen zij vaststelden dat er vergissingen werden begaan.

De professoren van de Gentse Rijksuniversiteit suggereren in hun verslag: „Het zou anderzijds misschien aanbeveling verdienen het experiment op dit ogenblik niet uit te breiden en zich te concentreren op de optimaliseringsmogelijkheden ervan.

Het wordt tijd te denken aan de oprichting van een onafhankelijk en wetenschappelijk organisme dat voor de evaluatie zal moeten instaan.”

Verder schrijven zij: „De wetenschappelijke begeleiding van het VSO is wellicht het zwakste punt van de vernieuwing. Het is nochtans duidelijk dat slechts onder strenge wetenschappelijke begeleiding een vernieuwing op geplande wijze tot ontwikkeling kan komen, van waaruit trouwens een continubegeleiding van de praktische realisaties mogelijk is.”

Mijnheer de Minister, het besluit ligt voor de hand. Uw verslag, dat eerlijk is, dat de negatieve en de positieve aspecten opsomt, bewijst ten volle dat het experiment op die manier voor het Rijks-onderwijs niet langer kan doorgaan. De sprekers die zich hier op deze tribune hebben opgevolgd zijn dezelfde mening toegedaan. Het wordt tijd dat het aan specialisten wordt overgedragen.

Wij durven u suggereren de nodige instanties de wettelijke mogelijkheden te bieden om die vernieuwing op een wetenschappelijke basis harmonisch te realiseren. Ons onderwijs en onze jeugd kunnen niet anders dan ermee gebaat zijn.

De Voorzitter: Mevrouw Nelly Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes (op de tribune): Aanvanke-lijk, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, Dames en Heren, had ik willen protesteren tegen de manier waarop het debat hier verloopt. Ik zou namelijk vooral hebben geprotesteerd tegen het feit — en dat betreft u niet, mijnheer de Minister

— dat de werkzaamheden hier zo geregeld zijn dat drie leden van de meerderheid elkaar op het spreekgestoelte opvolgen, wat niet tot de geploegdheden behoort. Maar als ik dan de heer Bonnel heb gehoord...

De Voorzitter: Mevrouw Maes, mag ik even onderbreken? Ik geloof dat dat een al te gemakkelijke bewering is. De eerste spreker van vanmiddag was de heer Vandemeulebroucke van de Volksuniefractie. Bovendien zou ik u willen vragen in de Cultuurraad niet te veel de nadruk te leggen op de woorden „meerderheid” en „oppositie”.

Mevrouw Nelly Maes: Dat wou ik juist zeggen.

De Voorzitter: Tevens meen ik te weten dat de heer Monard een spreektijd van drie minuten bekomen heeft in overleg met zijn andere Collega's.

Mevrouw Nelly Maes: Ik gebruikte dit als literaire inleiding om er precies op te wijzen dat de heer Bonnel op dit ogenblik zich als de grootste opposant, ten opzichte van het gevoerde beleid, heeft gemanifesteerd.

Jammer genoeg, mijnheer de Minister, kunnen deze verschillende meningen nooit aan bod komen vóór 17 uur, dit wil zeggen vóór de gunstige tijd van radio-, en TV-nieuws en van de pers verlopen is. Ik betwijfel dat u dat niet zou weten. U geeft uw uiteenzetting vóór 17 uur. U hebt dat recht. De Voorzitter geeft u de gelegenheid. U doet dat precies op het goede moment. Daarna komen de interpellanten hun bezwaren uiten en vragen stellen en u antwoordt weer vóór 17 uur.

De Voorzitter: Mevrouw, mag ik u nogmaals onderbreken? Wanneer een Minister het woord vraagt, dan krijgt hij dat altijd toegewezen van de Voorzitter. Dat is gebruikelijk naar mij voorkomt.

Mevrouw Nelly Maes: Dan veroorloof ik mij de Minister te zeggen dat ik het niet erg galant vind dat hij de vragenstellers steeds laat komen nadat alle media voor de parlementsleden gesloten zijn en dat hij zijn antwoorden voorbehoudt voor de gunstige uren.

Hier is al vaak gezegd dat met goede bedoelingen, evenmin als met holle structuren, geen onderwijsvernieuwing wordt tot stand gebracht. Hier zijn mooie woorden gesproken over de evaluatie. In uw rapport wordt er ook genuanceerd over gesproken. Mijnheer de Minister, ik wou deze niet erg talrijke vergadering toch vergasten op een stijlbloempje uit zo'n evaluatierapport. Het betreft een evaluatie die medegedeeld werd aan de ouders van een Westvlaams atheneumstudent van zowat 13 jaar. Ik lees letterlijk:

„Gelet op de data opgenomen in de observatiefi-

che, na evaluatie van de onlangs gehouden multiple choice toetsen door de klasraad van de 1 Or TT fundamentele optie bio-esthetiek, na gehoord te hebben de opmerkingen van het guidance team onder leiding van de leraar-coördinator en van de adviseur van het psyche-medisch sociaal centrum heb ik als klassetitularis de eer u hierbij te adviseren uw zoon tijdens het volgend schooljaar te laten overgaan naar II Or TT Fi.”

Mijnheer de Minister, „uw zoon mag overgaan naar het volgend jaar” zou toch meer verstaanbaar zijn.

Als die jongen dan het geluk heeft ouders te hebben die de aanleg bezitten die door de heer Bonnel is geschetst, noodzakelijk om dergelijke dingen te verstaan dan heeft die jongen geluk. Heeft hij dergelijke ouders niet dan dreigt hij eveneens een slachtoffer te worden van het systeem.

Ik zou, zoals bepaalde voorgangers, eveneens op een bepaalde leemte willen wijzen. U spreekt in uw rapport over verschillende vormen van VSO en u schrijft dat door het feit dat men niet tot één VSO is kunnen komen, er op dit ogenblik drie zijn. Mijnheer de Minister, mijn korte opmerking gaat hierover: er zijn niet drie VSO's maar er zijn op dit ogenblik vier VSO's in België, hoewel die vierde door uw rapport niet is genoemd, zelfs niet onderzocht. Het betreft de VSO's die bestaan in het kader van het vrij onderwijs. Die twee VSO's zijn: het VSO voor de meisjes en het VSO voor de jongens.

Mijnheer de Minister, hier wordt altijd gedaan, alsof er in het onderwijs, in de praktijk, geen seksverschil zou bestaan. Er wordt altijd gedaan alsof er geen specifieke problemen bestaan, alsof het VSO alle moeilijkheden in deze zou oplossen, ook de reeds veelgewraakte rollenpatronen die door het klassieke onderwijs voortdurend worden ingestampt.

Ik heb mij veroorloofd uw rapport met die ogen te lezen. U zult mij zeggen dat in uw rapport herhaaldelijk wordt gesproken over jongens en meisjes. Maar, er is een enorm verschil of het gaat over een VSO dat jongens en meisjes bereikt ofwel een VSO dat uitsluitend jongens of uitsluitend meisjes bereikt. Als ik dat rapport eens zou kunnen controleren op zijn achtergronden wat dat betreft, zouden mijn opmerkingen waarschijnlijk nog steekhoudender zijn, want ik heb mij nu moeten vergenoegen met de schaarse gegevens die het rapport daarover verstrekt.

Het is immers duidelijk dat wat de complementaire opties in de oriënteringsgraad van het vrij onderwijs betreft, de rolbestendigheid noodzakelijkerwijze in de hand wordt gewerkt indien dit niet in gemengd verband gebeurt. Ik geef een voorbeeld: de vorming „familiaal leven”. Wanneer men deze verstrekt in het kader van het meisjesonderwijs en ze, waarschijnlijk, niet verstrekt in het kader van het jongensonderwijs, dan is dit

geen normale benadering van het probleem van de vorming tot het gezinsleven. Ik zou hetzelfde durven zeggen over machineschrijven, huidhoudelijke scholing, en voor wat „praktijk” genoemd wordt. Deze praktijk ken lopen noodzakelijkerwijze uiteen als het niet in een verband gebeurt waar alle mogelijkheden worden onderzocht in gemengd verband.

Uw verslag heeft het niet over deze grote verschillen. Ik zou durven zeggen dat het grootste verschil in opvoedingssystemen dat op dit ogenblik in ons land bestaat, juist het verschil is tussen jongenscholen en meisjesscholen en niet zozeer de grote tegenstelling, waar men hier nog dagelijks mee komt aandragen alsof zij in de praktijk van zo groot belang zou zijn.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Wij zijn de eersten geweest die een vrouwengroep hebben tewerkgesteld op het kabinet, die een belangrijk verslag van discriminatie tussen man en vrouw hebben naar voren gebracht. Ik kan u verzekeren dat binnen enkele weken door Inbel een zeer uitgebreid verslag zal worden gepubliceerd, enkel opgesteld door een pluralistische groep van dames die de rolpatronen zal bekritisieren.

Mevrouw N. Maes: Mijnheer de Minister, ik bekritiseer niet dat u dat andere gedaan hebt. Ik betreur alleen dat wanneer het gaat over VSO, wat duidelijk een mogelijkheid bood een aantal traditionele opties te doorbreken en te verruimen, men nog VSO druft zeggen tegen een school die zich uitsluitend wendt tot jongens of meisjes en daarbij noodzakelijkerwijze een aantal opties laat vallen.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Mevrouw Maes, in het rijksonderwijs is de coëducatie verplicht.

Mevrouw N. Maes: Ik heb de cijfers nagegaan, mijnheer de Minister. Ik zou ze eerst willen geven volgens de tabel die ik zelf heb samengesteld met gemengd vrij VSO-onderwijs. Wat de observatiecyclus betreft geven de cijfers, die ik heb kunnen controleren, 3 473 jongens apart tegenover 2 094 meisjes apart. In de aanpassingsjaren zijn die getallen beduidend lager, maar als totaal vinden wij 4 068 jongens en 2 355 meisjes, daar waar u in dezelfde tabel spreekt over een totaal van 29 000 participanten aan het VSO. Welnu, indien dat onderscheid niet wordt gemaakt, is het voor ons niet mogelijk duidelijk na te gaan welke de pedagogische implicaties zijn van het VSO.

U spreekt over het rijksonderwijs, mijnheer de Minister, daar is de toestand principieel anders, maar ik zou er u toch willen op wijzen dat ik dezelfde rolbestending gevonden heb en dat er inderdaad, ook in dat opzicht een mentaliteitsver-

andering noodzakelijk is. Maar waarschijnlijk ook geld, mijnheer de Minister. Ik concludeer daaruit dat ook in het gemengd VSO slechts aarzelend de patronen worden doorbroken. Een paar voorbeelden slechts: wat de finaliteit „mechanica” betreft zie ik 1 meisje en 554 jongens. Wat „auto-techniek” betreft, 271 jongens en geen enkel meisje. In „elektriciteit” drie meisjes op 444 jongens. Ga kijken in de elektronische bedrijven, Mijnheer de Minister, daar zijn die verhoudingen niet dezelfde.

Wanneer ik dan lees onder meer in de sector „kleding”, 48 meisjes en geen jongens, voor „persoonenzorg” 113 meisjes en geen jongens, dan vind ik de resultaten pover wat het doorbreken van de rolpatronen betreft.

In het beroepsvoorbereidend onderwijs zie ik in de sector „kleding, textiel, kantoor en verkoop”, 116 meisjes en 3 jongens. In de sector „metaal”, „electriciteit”, „hout” en „bouw”, 1 meisje en 697 jongens.

Mijnheer de Minister, ik moet er zelfs op wijzen dat de manier waarop deze opties geschikt zijn, perfect uitnodigen tot een rolbestendige werking. De ongelijke kansen beperken zich niet tot de leerlingen. Hoewel mij op dit ogenblik slechts één particulier geval werdesignaleerd, wil ik u vragen of dergelijke gevallen méér voorkomen.

Een vrouwelijke leerkracht krijgt de gelegenheid om aan „recyclage” te doen, zoals men dat noemt. Na deze bijscholing is het haar geoorloofd handenarbeid te geven. In een bepaalde instelling van het Rijk weigert de inspecteur haar, in die uiteraad gemengde school, les in handenarbeid te laten geven, omdat dit vak door een man moet worden gegeven.

Dit is een voorbeeld dat zo significant is, dat ik het graag aan uw aandacht wilde voorleggen. Ik weet dat u het met dergelijke handelwijze niet eens bent, maar ik zou u willen vragen of deze zaken nog mééresignaleerd worden en hoe u in dergelijke gevallen kunt optreden. Het is inderdaad duidelijk, mijnheer de Minister, dat het VSO voor degenen die bezorgd zijn om gelijke kansen van jongens en meisjes, in de praktijk een kans betekent. Wanneer deze kans niet te baat wordt genomen zal dit de Regering zwaar worden aangerekend. *(Applaus bij de leden van de Volksunie)*

De Voorzitter: Mevrouw Maes, mag ik u toch verwijzen naar artikel 22 van het Reglement van Orde waarbij gezegd wordt dat Ministers en verslaggevers worden gehoord wanneer zij het vragen. De heer Kuijpers heeft het woord.

De heer W. Kuyijpers (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Vergadering. De Minister, die mij vroeg of ik een lang betoog zou houden wil ik onmiddellijk geruiststellen. Het zal in elk geval niet zolang zijn als dat van de Minister.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Ge wordt geobnubileerd.

De -heer W. Kuijpers: Dat moeilijke woord behoort heel waarschijnlijk tot het VSO-taaltje, want ik versta het niet, mijnheer de Minister.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Het woord wil eigenlijk zeggen „zich blind staren op”, maar dat leg ik u dan wel eens uit.

De heer W. Kuijpers: Als u mij daarbij wil helpen in mijn vrije tijd zou ik er heel wat op vooruitgaan!

De heer K. Blanckaert: Kredieturen!

De heer W. Kuijpers: Ja, uurkredieten!

Zo kunnen wij dan beginnen met even in herinnering te brengen dat op 1 september 1971 het VS0 in Vlaanderen werd ingevoerd. Senator Vanhaegendoren noemde dit op 11 mei 1971 in de Senaat een belangrijker element voor de samenleving dan bijvoorbeeld op fiscaal vlak het invoeren van de B.T.W.

Ik kan alleen maar vaststellen dat, bij het invoeren van de B.T.W., een hele reclamecampagne op het getouw werd gezet, dat fonoplaatjes en lichtbeelden werden uitgedeeld, speciale telefoonlijnen werden aangelegd en diesmeer. Dat kon!

Verschillende ouders echter verschijnen op het sociaal dienstbetoon om te vragen wat het rapport van hun kinderen wel betekent. Zij vermoeden dat het „geachte Lid” wel iets over onderwijs afweet en daarom.. !!

Eén zaak blijft al zeker, mijnheer de Minister, niet-tegenstaande het warme hart dat velen het VS0 toedragen: de ergernis rond de gebrekkige begeleiding van heel het VSO-initiatief.

Fundamenteel moeten wij blijven betreuren dat — zeker in Vlaanderen, waar ongeveer 70% van de leerlingen zich bevindt in het vrij onderwijs — er geen diepgaande overeenkomst werd en wordt bereikt tussen het rijksonderwijs en het vrij onderwijs dienaangaande.

Het hele verslag dat u ons voorlegt ademt een pessimisme dat ik niet wil tegenspreken. Maar de fundamentele oorzaak schuilt in het bovenvermelde, uzelf, mijnheer de Minister, heeft in het begin van uw ambtsperiode met uw tegenstrijdige verklaringen deze malaise nog in de hand gewerkt. Rijks- en vrij onderwijs worden netjes tegen mekaar uitgespeeld. Het gaat niet op dat in Vlaanderen nog altijd de piramidale, elitaire schoolsfeer blijft bestaan.

Aan heel de VS0 werd omzeggens geen frank besteed.

Indien wij nagaan hoeveel miljarden de universitaire expansie op vijf jaar aan de gemeenschap gekost heeft en hoe mager het VS0 bedeed werd,

dan zijn de structurele tekorten een „logisch” gevolg!

Er zijn drie voorname VSO-problemen: ten eerste tekort aan begeleiding van de leerprogramma's, ten tweede tekort aan bijscholing van de leerkrachten en ten derde de noodzakelijkheid aan informatie naar het bredere publiek.

Deze drie zaken zouden alleszins binnen de kortst mogelijke termijn moeten kunnen uitgebouwd worden.

In het tweede deel van mijn kort betoog zou ik het meer speciaal willen hebben over de problemen van het technisch onderwijs binnen het VS0 terwijl de collega's Vandemeulebroucke en Coppie-ters de andere delen behandelen en collega Vanhaegendoren meer bepaald zal ingaan op het geschiedenisonderwijs in het VSO.

Voor het technisch onderwijs was het VS0 een trein die vertrok in de mist, zonder enige begeleiding van de machinist en over die machinist is duidelijk gesproken. Mijnheer de Minister, wij hebben voor het VS0 in het technisch onderwijs nood aan een overkoepelend pluralistisch pedagogisch centrum.

Inderdaad, de leerkrachten zijn meer dan in welke tak van het onderwijs betrokken bij de waardering van de leerlingen, bij de waardering van hun eigen programma en vooral bij de waardering van de methodiek.

Een eerste voordeel bij het VS0 ligt in het feit dat na de basisschool het kind in het traditioneel systeem onmiddellijk een keuze moet maken tussen het algemeen vormend en het technisch onderwijs.

In het kader van het VS0 krijgt de leerling tijdens het eerste observatiejaar de kans heel wat ervaring te verzamelen om dan de meest aangewezen richting in te slaan.

Het rapport klaagt over het tweede kernpunt van het VS0: algemene vorming.

Dit schept heel wat problemen binnen het technisch onderwijs, zeker voor het personeel, dat in de kou blijft staan met de opgedeelde lesroosters.

-Het zijn de leerkrachten die in het technisch onderwijs hun beste inzet in de donkere periode hebben gegeven, die nu op dit vlak het minste worden beloond.

Het VSO-examensysteem, dat in eerste instantie door collega Vandemeulebroucke werd aangeraakt, is hoofdzakelijk een winstpunt. Inderdaad, de tijd-rovende negen proefwerkweken per schooljaar werden hier in algemene vorming omgezet.

Het invoeren van het vijfde volmakings- en specialisatiejaar is, mijnheer de Minister, absoluut noodzakelijk, maar ik zou meteen willen pleiten voor het verlengen van de verplichte schoolleef-tijd.

Mijnheer de Minister, wanneer u de vrees uit dat heel wat jonge mensen het VSO verlaten na de

observatiegraad, is het duidelijk dat dit na het invoeren van de verlengde schoolplicht niet meer mogelijk zal zijn. De cijfers zijn zeer duidelijk. Het is nog altijd zo dat in Vlaanderen slechts 30% het voortgezette niveau afwerken waar dit in het door u zo geciteerde Amerika toch nog altijd meer dan het dubbele is.

Inzake de ontvolking van sommige technische studierichtingen is dit mede het gevolg van de onfatsoenlijke concurrentiezucht, die ik daarnet reeds heb aangehaald. Hier is maar één oplossing, met name uw opdracht splitsen en deconcentreren in twee richtingen: Beleid en administratie. Een minister van Onderwijs is enkel een betaalmeester.

De heer De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Ik protesteer.

De heer Kuipers: Uiteraard protesteert u en dat had ik ook verwacht.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Terecht!

De heer W. Kuipers: Terecht? Laat dat toch even in het midden totdat u mijn argumentatie hebt gehoord, mijnheer de Minister.

Een Minister van Onderwijs zou dus een goede betaalmeester kunnen zijn indien de computer werkt, natuurlijk. Maar dat zal wel, want u hebt het ons beloofd.

De programmatie van de leerplannen zou, in de eerste plaats binnen het samenwerkendeschoolen-geheel en binnen de streek moeten worden vericht. Dát is een eerste decentralisatie.

Is het niet logisch dat toch binnen de streek een regionaal overleg moet groeien rond het VSO, dat een regionaal overlegorgaan wordt opgericht tussen de directies van de verschillende schooltypes, die met mekaar moeten samenwerken. Van daaruit moet de eerste besluitvorming komen. Die is er niet.

Wanneer er in de nota gesproken wordt over het gesloten karakter van de oriënteringsgraad, dan houdt dit enige toelichting in.

Dezelfde moeilijkheden waren ook in het klassiek onderwijs aanwezig. Denken wij er aan hoe moeilijk het was om na de vierde moderne of na de vierde Latijnse naar het technisch onderwijs over te stappen. Het probleem ligt mijns inziens in het feit dat binnen de observatiegraad een veel persoonlijker methodiek dient te worden doorgevoerd om de leerlingen te begeleiden.

In hetzelfde rapport klaagt men ook over het teveel aan vergaderingen en over het teveel aan klasraden. Ik betwijfel dit. Twee uur bespreking per week lijkt mij juist voldoende. Veel te gemakkelijk vertrekken leerlingen naar doorstromingsklassen om tot het gevraagde aantal leerlingen te komen. Dit gebeurt vooral in kleine scholen.

Ik besluit mijn kort betoog met drie punten van algemene aard.

Ten eerste, bij het vroegere technisch onderwijs lagen de splitsingsnormen veel te hoog. In het huidige VSO zijn de oprichtings- en splitsingsnormen te hoog.

Een tweede punt betreft de overgang. Het is absoluut noodzakelijk dat er een overgangsklas tussen de korte en de lange finaliteit in het leven wordt geroepen.

Het derde punt heeft betrekking op het organiseren voor het volgende schooljaar — hierop wil ik een precies antwoord — van de inspraak.

Dit rapport is een eerste stap. Welke wetgevende waarde zal hieruit overgaan naar de wetgevende macht? (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De Heer De Bondt heeft het woord.

De heer F. De Bondt (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Collega's, ik zal trachten kort te zijn en na een voorafgaande opmerking een viertal punten behandelen.

Het eerste punt houdt verband met het tweede artikel van de wet inzake de structuur van het secundair onderwijs.

Het tweede punt houdt verband eveneens met een artikel van diezelfde wet.

In het derde punt zal ik trachten iets te zeggen over de experimenten in het onderwijs.

In het vierde punt zal ik pleiten voor de hervormde structuur van het secundair onderwijs.

De voorafgaande opmerking heeft betrekking op het document dat U ons hebt voorgelegd en dat wij met vreugde en aandacht hebben begroet. Daarin is in één van de bijlagen naast de tekst van de wet van 19 juli 1971 ook de Memorie van Toelichting opgenomen. Ik maak niemand van uw medewerkers enig persoonlijk verwijt. Ik acht het nochtans beter dat de voorbereidende werkzaamheden aan de wet in bijlagen zouden worden vermeld omdat, voor zoverre mij bekend, en dat kan eventueel door de gewoonten worden bevestigd, de Memorie van Toelichting niet tot de werkzaamheden aan de wet behoort. De Memorie van Toelichting vervalt zodra het ontwerp of het voorstel van wet kracht van wet krijgt. Er is een belangrijk onderscheid tussen wat de wetgever als inhoud aan de wet heeft gegeven en tussen wat in de Memorie van Toelichting staat. Dit is niet meer dan een opmerking.

Die opmerking laat me toe tegelijkertijd iets mede te delen aan de historici. Deze Memorie van Toelichting werd ondertekend door vier Ministers: die van Nationale Opvoeding en van Cultuur. De wet die in de bijlage wordt vermeld droeg slechts de ondertekening van de beide Ministers van Nationale Opvoeding. U merkt dat ook in ons land belangrijke fouten kunnen worden gemaakt op dat vlak, die zware consequenties hebben in de uitvoering van de wet.

Zo kom ik tot het eerste punt van mijn uiteenzet-

ting, over de uitvoering van de wet. Ik wens te handelen over de artikelen, 8 en 10 opgenomen in hoofdstuk III onder „bijzondere bepalingen”.

Artikel 8 was reeds een poging van de wetgever om voor verschillende artikelen in de wet van 29 mei 1959, die op dat ogenblik nog geen uitvoering hadden gekregen, de Uitvoerende Macht te verplichten tot uitvoering over te gaan. Daarom werd geschreven dat binnen zes maanden na de afkondiging van de wet, wat op 19 juli 1971 is geschied, zal worden overgegaan tot de oprichting van een adviescommissie voor de programma's van het gesubsidieerd secundair onderwijs.

Een spreker heeft de Minister gevraagd hoe het komt dat duizenden bladzijden programma's voor het vrij onderwijs die werden ingediend, nog altijd op goedkeuring wachten.

Tot op heden werd deze commissie niet opgericht, niettegenstaande de wetgever dit had gewenst binnen zes maanden na de afkondiging van de wet. Ik was aanwezig bij het aannemen van deze wet en heb deze aan regeringszijde goedgekeurd. Nadien heb ik met alle middelen die mij ter beschikking staan, mondelinge vraag, schriftelijke parlementaire vraag, dringende mondelinge vraag, herhaalde vragen in de Commissie bij de bespreking van de begroting, aangedrongen op het respect van de wet waarvan wij, als wetgevers, in de eerste plaats blijk dienen te geven. Dit alles had geen enkel resultaat.

Mijnheer de Minister, als hoofd van dit departement hebt u de plicht dit respect voor de wet op te brengen. Ik reken erop dat binnen korte tijd, als dit debat zal geëindigd zijn artikel 8 uitgevoerd zal worden.

Niet alleen artikel 8 wacht op uitvoering want ook het artikel 10 schrijft in paragraaf 1 de oprichting voor van een overleg- en verbeteringscommissie die eveneens binnen zes maanden na de afkondiging van de wet belast zal worden met alle aangelegenheden bepaald bij de artikelen 2 en 4 van deze wet. Dat zijn inhoudelijke artikelen die handelen over de structuur en de vormgeving van het secundair onderwijs.

Tot op heden is aan paragraaf 1 van artikel 10 hetzelfde lot beschoren. Deze commissies werden nog niet opgericht.

Ik doe een beroep op de Uitvoerende Macht opdat deze een elementair respect voor de wet zou tentoonspreiden. Veronderstel een ogenblik dat deze commissies inderdaad binnen zes maanden na het afkondigen van de wet, dus einde 1971, werden opgericht. Een groot gedeelte van de opmerkingen, van de kritieken, van de wrijvingen, van de misverstanden die bij het instellen van het VSO op dit ogenblik aan de orde zijn getreden, zouden ongetwijfeld in ruime mate zijn ondervangen **zomet** volledig weggenomen.

Mijnheer de Minister, ik vertrouw erop dat u, als jurist, een heel gevoelig respect hebt voor de wet

en dat u met alle middelen waarover u en uw medewerkers beschikken, zult nastreven deze artikelen in werkelijkheid om te zetten. U zult hiermee niet alleen uzelf dienen maar ook het land een dienst bewijzen.

Zo kom ik tot mijn tweede punt. Ik houd me dicht bij de wet. Ik ben wetgever en niet zozeer pedagoog, hoewel ieder van ons dat op een verborgen ogenblik wel is. In tweede instantie wou ik handelen over artikel 10, paragraaf 2.

In artikel 10, paragraaf 2, heeft de wetgever gewild dat voor het tot stand brengen van de nieuwe structuur van het secundair onderwijs de minister begeleidingsteams zou aanwijzen die op een passende wijze enerzijds het rijksonderwijs, anderzijds het officieel gesubsidieerd onderwijs of het vrij gesubsidieerd onderwijs in de taak van begeleiding zouden bijstaan.

De manier waarop dit in de praktijk is geschied en, om het nu eens met een zacht woord uit te drukken en niet te spreken van discriminatie, een woord dat men al te licht over de lippen laat komen, de asymmetrie van de middelen die besteed werden met betrekking tot de begeleidingsteams voor de verschillende families van ons secundair onderwijs, zijn opvallend.

Ik weet, mijnheer de Minister, dat u ook in uw taak van man die voor de uitvoerende macht inzake nationale opvoeding verantwoordelijk is, dikwijls gehinderd bent door al de schoonvaders en schoonmoeders uit onder meer de Schoolpactcommissie. Ik wijs u met artikel 10, paragraaf 2, een instrument aan dat u kunt gebruiken zonder op tegenspraak te worden betrapt en waarmee u voor alle netten, op de best mogelijke wijze, die trouwens kan worden toegelicht door de in paragraaf 1 van hetzelfde artikel 10 bedoelde commissies, voldoende begeleidingsteams tot stand kunt brengen om de vernieuwing te begeleiden zonder dat daarbij te pas moeten komen grote constructies met lange besprekingen en bespiegelingen in politieke commissies, die terugdeinzen voor een politieke verantwoordelijkheid naar gelang zij al of niet in de regering zitten. Onze jeugd is gediend door een minister die tegenover het Parlement en tegenover de bevolking duidelijk zijn houding bepaalt.

In de derde plaats, mijnheer de Minister, wil ik, bij wijze van commentaar bij paragraaf 2 van artikel 4 iets zeggen over het experimentele onderwijs.

In artikel 4, paragraaf 2, staat de merkwaardige tekst dat de Koning een experimenteel onderwijs kan inrichten. De Koning heeft dat nog niet gedaan. Er is in ons land een groot misverstand over wat een experiment is in het onderwijs. Ik dacht dat de aangelegenheden van onderwijs en opvoeding, als daar kennis en wetenschap uit gepuurd worden, ervaringswetenschappen zijn enerzijds en menswetenschappen anderzijds. Een experiment in het onderwijs zie ik dan ook op de

volgende wijze tot stand komen: wanneer er een nieuwe opvatting is over de inhoud en de structuur van gedeelten of het geheel van ons onderwijs zal dit altijd de vrucht zijn van reflexie en dan zullen daaromtrent opvattingen en projecten worden geformuleerd. Indien deze belangrijk genoeg zijn in hoofde van degenen die verantwoordelijkheid hebben in het onderwijs, politieke en andere, komt het mij voor dat, mits de voorwaarden geformuleerd worden en niet alle andere instanties daarmee worden belast, het verstandig kan zijn een dergelijk experiment, dat eerst in de gedachte bestaat, zich ook in werkelijkheid te laten afwickelen. Quitte van na verloop van tijd daaruit besluiten te trekken en te zien of datgene wat daaruit kan worden geconcludeerd ofwel vatbaar is om het in te voeren in het hele apparaat, in de structuur van onze onderwijsopvatting dan wel of het als zodanig moet worden opgelegd aan onze hele onderwijsstructuur. Wat men vandaag aanziet en bestempelt als een experiment van het vernieuwd secundair onderwijs is geen experiment. Men heeft binnenskamers op een bepaald ogenblik met goede redenen — de wegever heeft dit eigenlijk impliciet goedgekeurd — een bepaalde opvatting gezien van het secundair onderwijs. Men is die opvatting eenvoudigweg gaan doorzetten met een verschillend tempo in enerzijds het rijksonderwijs en anderzijds het vrij gesubsidieerd onderwijs. Maar er is eigenlijk geen experiment. Het is een nieuwe structuur die men heeft opgelegd, ongeacht wat daarbij eventueel uit de bus zou komen.

Nu spreekt men van evaluatie van deze nieuwe structuur. Nu gaat men daaruit lessen trekken. Maar, dat is geen evaluatie van een experiment; dat is een evaluatie van een groots opgezette en opgelegde vernieuwing, inhoudelijk en naar de structuur toe, van ons secundair onderwijs, zonder dat men eigenlijk enig idee had van wat daaruit zou voortkomen. Ik bedoel dat men het woord „experiment” op een onechte wijze heeft gehanteerd, ten minste indien men de formulering die ik aan het onderwijsexperiment heb gegeven, wil accepteren.

Mijnheer de Minister, onze groep zal op het stuk van het experiment in het onderwijs over korte tijd in een van de Kamers een voorstel van wet indienen. Daarin zullen wij het wettelijk kader inschrijven, dat wat meer zal zijn dan het zinnetje: „De Koning kan een experimenteel onderwijs inrichten”.

Wij zullen een wettelijk kader voorstellen waarbinnen het de minister en de andere initiatiefnemende krachten in dit land het recht hebben om experimenten op het gebied van het onderwijs in te richten zonder dat daarom de structuur, de finaliteit, de toekomst van de kinderen die er uiteraard moeten worden bij betrokken, in het gedrang kunnen komen, aan de minister en het Parlement overlatend om daarop te repliceren en te zien of de

denkbeelden die wij daaromtrent koesteren, valabel zijn en in onze wetgeving kunnen worden opgenomen.

Het volstaat even rond te kijken in de ons omringende landen en in West-Europa om vast te stellen dat op een of andere wijze de voortschrijdende onderwijsvernieuwing die, zoals hier herhaaldelijk door Collega's met nadruk werd gezegd, een continuproces is, op het wetgevende vlak wordt begeleid door een typewet die onderwijsexperimenten mogelijk maakt.

Mijnheer de Voorzitter, daarnet werden gevleugelde -woorden van collega Vangaegendoren door collega Kuijpers geciteerd uit de openbare vergaderingen van de Senaat, namelijk: „De commissarissen van Nationale Opvoeding van Kamer en Senaat hebben de wet op de structuur van het secundair onderwijs met grote aandacht en ernst bestudeerd”.

Ik meen met nadruk te mogen stellen dat het nooit de bedoeling is geweest een wet tot stand te brengen waardoor na verloop van tijd er in ons land verschillende structuren voor het onderwijs zouden bestaan. Het is ondenkbaar dat een natie die in de toekomst tot in het secundair onderwijs praktisch de totaliteit van de jonge bevolkingsgroepen aantrekt, verschillende structuren in het secundair onderwijs zou handhaven. Dit zou een maatschappelijke discriminatie te meer zijn omdat er door sommigen een vermeende meerwaarde zou kunnen worden gehecht, al naar gelang van de plaats en de tijd, aan een of andere van deze structuren.

De „structuur” is dat wat na verloop van tijd blijft. Het is iets dat een vast karakter heeft gekregen en juist door zijn vast, schematisch ondersteunde kracht toelaat dat de onderdelen bewegen. De structuur van het secundair onderwijs moet een structuur zijn die voor de hele Nederlandstalige cultuurgemeenschap uniform is. Het woordje uniform doet misschien een beetje hinderlijk aan, maar het is een grote noodzaak van wijsheid. Er zijn hier door verscheidene Collega's vragen gesteld op het stuk van de sanctionering van de middelbare studiën. Er werd gevraagd op welke wijze onze professoren, waarvan het adaptatievermogen betrekkelijk is, de studenten van de verscheidenen structuren zullen evalueren. *(Gelach)* Wij verlangen dat door de wetgever de Structuur van het secundair onderwijs wordt gewijzigd maar dat deze structuur, na een overgangsfase, uniform zal blijven. Wij rekenen daarvoor, Mijnheer de Minister, op uw onvermoeibare werkkraft om dit in deze ambtsperiode tot een goed einde te brengen *(Applaus op talrijke banken)*

De Voorzitter: De heer Vanhaegendoren heeft het woord.

De heer M. Vanhaegendoren (op de tribune): Mijn-

heer de Voorzitter, mijnheer de Minister, het VSO is uiteraard toekomstgericht. Ik moge dan de reeks van de sprekers afsluiten met een uiteenzetting die op het verleden betrekking heeft. Ik wil enkele woorden zeggen over het vak geschiedenis. Ik zal dus over het VSO noch structureel noch methodologisch of didactisch praten maar wel over één punt betreffende de thematiek. Ik kan ook onze collega De Bondt bijvallen en verklaren dat in de Commissie — hij en ik zijn er twee overlevenden van — dikwijls onderscheid werd gemaakt over het ja-woord en het neen-woord tussen de thematiek en de systematiek in het VSO.

Een van de zaken die toen door collega's uit alle partijen zwaar werd aangeklaagd is de *crime contre l'esprit* die men beging door de praktische afschaffing of de halvering van het vak geschiedenis.

Nu we vernemen dat de huidige Minister op dat gebied de weg terug wil — we weten niet hoe ver of hoe — meen ik dat we ons daarover moeten verheugen en de Minister ermee gelukwensen dat hij de aanslag die toen werd gepleegd en nog wordt beraamd op ons algemeen geestelijk welzijn zal trachten te verijdelen.

Deze strijd is niet uitgestreden. De strijd tegen het vak geschiedenis is een geheim wapen om het geheugen van een gemeenschap te verdoven. Een mens wiens geheugen men verdooft is manipuleerbaar. Dus is deze opzet tegen het vak geschiedenis tenslotte ook een opzet tegen de democratie. Het is een aanslag op ons volksbestaan. Een volk, een natie, een land, zijn niet alleen zaken van nu of toekomstgericht, zij zijn ook een erfgemeenschap.

Ik weet het, er werden veel leugens verteld in naam van de geschiedenis, in naam van het verleden. Er werden veel misdaden gepleegd in naam van het verleden. Denken we maar aan de „*Fron-tières naturelles de la grande Gaule*” en aan het „*Grossraum*” van alle Germaanse volkeren.

Ik wil geenszins beweren dat het vak geschiedenis vrijuit gaat. Iemand heeft zelfs geschreven dat de leraren geschiedenis één van de oorzaken zijn van de oorlogsmentaliteit en van de vijandschap onder de volkeren en volksgroepen.

De eerste opzet moet dus zijn een geschiedenisonderricht dat zoveel als menselijkerwijze mogelijk is met de waarheid strookt.

Wanneer ik om te beginnen deze waarheid als een waarheid van conceptie stel, dienen wij het toch ernstig te menen met de opvatting: „*Après des siècles d'esclavage, les Belges sont sortis du tombeau*”.

Ik zou ook kunnen zeggen, laten we voorzichtig zijn. In feite kunnen we van België spreken sedert de scheiding van de Nederlanden in de 16e eeuw, van de Nederlanden sedert de Bourgondiërs. Ik zal eraan toevoegen dat we maar van de geschiedenis van Vlaanderen kunnen spreken vanaf het einde van de 18e eeuw, wanneer voor het eerst het

woord Vlaming in de huidige zin van het woord werd gebruikt. Veel van de geschiedenis van België, van Vlaanderen, van de Nederlanden, n'en déplaise de heer Pirenne, de heer Geyl en de heer Van Roosbroeck, beantwoordt volgens mij niet aan de waarheid van conceptie. Dit wil zeggen dat men het vak geschiedenis moet losmaken van ieder finalisme, van ieder streven naar een bepaalde ideologische finaliteit a priori.

Het doel van het vak geschiedenis is niet een staatsnationalistische verheerlijking. Het is niet het bevorderen van de vroomheid of de rechten van de Kerk. Het is niet het projecteren of het bevorderen van het geloof in Karl Marx.

Het doel van de geschiedenis moet zijn uit het verleden te laten onthouden wat in het hoofd van een kind of van een tiener kan, dus feiten en situaties waarmee wij nog rechtstreeks leven en die nog invloed hebben op onze toestand.

Zo gezien is het programma van het geschiedenis-onderricht aan een grondige epuratie toe.

Ons leven wordt niet meer bepaald door de Assyriërs, door de fasen van de Peloponnesische oorlog, door de honderdjarige oorlog of van genealogieën van vorstenhuizen. Dat van buiten doen leren bij wijze van tabellen is een aanslag op de kostbare tijd waarover het onderwijs beschikt voor de vorming van de volgende generatie.

Ons leven wordt wel nog beïnvloed door bijvoorbeeld de opgang en de ondergang van het Romeinse Rijk, door de Germaanse volksverhuizingen waar de taalgrens uit ontstaan is, waarmee dit land helaas zo veel moeilijkheden heeft, en ook nog door sommige feiten en toestanden uit de Middeleeuwen. Indien minister Michel ze beter zou kennen zou hij wellicht de wet op de samenvoegingen anders opvatten! Niet dat ik wil terugkeren tot middeleeuwse feodaliteiten! Ons leven heeft wel nog te maken met de religieuze twisten van de 16e eeuw, met de idealistische en impulsieve Jozef II, met Vander Noot en Vonck. Het is nog niet zo lang geleden dat hun geestelijke opvolgers op deze banken zaten! Dan zijn er nog 1830, en de Vlaamse en proletarische misère van de 19e eeuw, de geschiedenis van onze Vlaamse en sociale ontvoogdingsstrijd.

Dat zijn dingen waarmee wij leven.

Als geschiedenisonderricht dit bijbrengt, dan niet om de leerlingen in één of andere zin te endoctrineren of op te hitsen. Dat zou ik onder alle omstandigheden afwijzen. Het enige doel van geschiedenisonderricht is het ontstaan van feiten en situaties waarmee wij leven te laten onthouden, met als resultaat het begrijpen van ons huidige politiek, maatschappelijk en cultureel leven. Daartoe moet men natuurlijk het chronologisch verband eerbiedigen. Ik beschouw dat leren begrijpen als de enige verantwoording voor het linaliteitsvak geschiedenis, alsmede het leren relativeren van de vijandschappen en twisten waarmee wij elkaar te

lijf gaan, het leren leven in een pluriforme maatschappij, en in een wereld zonder ervvijanden. Mijnheer de Minister, indien u na epuratie van het vak geschiedenis het herstel ervan kunt bewerken, dan zult u misschien niet de „histoire bataille” maar de cultuurgeschiedenis ingaan als een zeer achtenswaardig Minister. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, geachte aanwezigen, ik dank allen die gesproken hebben in dit debat, en meer nog degenen die gebleven zijn om mijn uitleg te aanhoren. Ik apprecieer dit des te meer en des te beter, want bij het uitkiezen van deze eerbiedwaardige vergadering voor het indienen van het zolang verwachte verslag over het vernieuwd secundair onderwijs verwachtte ik van vele kanten met vragen te worden bestookt. Ik stel die medewerking dus op prijs. Ik verwachtte echter ook dat vele luisterende oren mijn antwoord zouden hebben gevolgd en die verwachting komt minder uit.

Met een greintje hoogmoed constateer ik dat ik van een zijde van deze Cultuurraad, namelijk van de linkerzijde, veel appreciatie en verdere opbouwende kritiek heb ontvangen, maar misschien is men in dat gedeelte van de oppositie zo druk bezet dat men vandaag niet veel tijd meer kan spenderen aan deze materie.

Wat er ook van zij, dit illustreert des te meer de verdiensten van degenen die hier twee dagen de debatten hebben bijgewoond. Ik zal trachten hun verwachtingen en inspanningen, die hier toonbaar en hoorbaar zijn geweest, niet te ontgoochelen en ik zal stante pede een antwoord geven.

Ik heb gezien in de goede tekst die onze collega de heer Vandemeulebroucke heeft voorgebracht dat er een aantal belangrijke vragen werden gesteld en ik zal trachten ze chronologisch te beantwoorden. U hebt, mijnheer Vandemeulebroucke, een grondige visie geschetst over het VSO waaruit uw gehechtheid blijkt aan dit vernieuwd experiment. U bent pro VSO, maar — hier spiegel ik mij aan de Franse taalkundigheid van de heer Vanhaegendoren — „qui aime bien châtie bien” en daarom bent u enigszins streng geweest in uw bewoording. Het is evident dat de middenschool een belangrijk element is in het VSO. Zij is in mijn ogen de draaischijf waardoor het VSO kan vallen of staan. Ik kan u verzekeren — dit beantwoordt reeds enkele opmerkingen van de heren Bonnel en Mesotten die zich verontschuldigd hebben omdat zij hier niet meer fysisch konden aanwezig zijn — dat de middenschool in onze optiek van het doorgevoerd VSO in het rijksonderwijs in Vlaanderen een prioriteit qua structuur krijgt. Het autonoom maken

van deze middenschool is zeer belangrijk omdat eventueel de optiemogelijkheden en de vruchten van de observatie niet worden afgeleid door de structuur waarin de leerling zich zou hebben opgesloten. De VSO-structuren zullen een middenschoolstelsel kennen in het rijksonderwijs in Vlaanderen. Deze Cultuurraad zal het mij niet kwalijk nemen dat ik na drie maanden raadplegingen die gebeurd zijn door de administratie, door de inspectie, door dialogen met de aanwezige directies — het VSO improviseert men inderdaad niet op enkele dagen — ik nog een bijkomende raadpleging heb gehouden wat betreft het rijksonderwijs in de Brusselse gemeenschap op 17 mei jongstleden; de conclusies zullen in de komende twee à drie dagen worden medegedeeld.

In verband met de middenscholen hebt u ook gesproken over de studiekeuze met regionale behoeften. Het is een manier om experimenteel te werken. Het is voorzien in de nieuwe circulaire op de observatiegraad, die reeds verstuurd is, en die alle onderwijsinstellingen moet bereiken vandaag of morgen. Ze vertoont twee kenmerken. Voor eerst — en dat was geen gemakkelijke beslissing — heb ik het opzet verwezenlijkt dat in de 177 rijksinstellingen die het VSO reeds kent en in de 117 die zij nu gaat kennen een aanpassing of vernieuwing van de observatiegraad wordt doorgevoerd, vernieuwing die niet zo belangrijk is wat het eerste jaar betreft, maar wel zeer belangrijk voor het tweede jaar.

In de circulaire is bepaald dat sommige scholen volgens de regionale behoeften, in de tweede observatiegraad technische studierichtingen kunnen oprichten — ik denk bij voorbeeld aan scholen voor land- en tuinbouw, hotelbedrijven enz., dat ook tegelijkertijd deze scholen, hier voor referentie, een lessentabel krijgen die zij soepel kunnen aanpassen, natuurlijk steeds mits het aanvragen van de nodige toelatingen.

U hebt mij gevraagd of de doelstellingen in het VSO met twee of drie maal twee cycli behouden waren of te behouden blijven. Men kan eventueel de wet veranderen. Immers, u weet dat de wet hier in deze doelstellingen voorziet en deze verdelingen heeft nagestreefd.

Wat is het doel van de observatiegraad? Men probeert te observeren. Men neemt de hoogst mogelijk gemeenschappelijke stam, dit wil zeggen dat al de kinderen, de jonge studenten, in een gelijkaardige observatiemogelijkheid worden geplaatst door hen hetzelfde te laten ondergaan. Experimenteel gezien is dat wetenschappelijk één van de basissen van een observatie. Langzaam, in het tweede jaar, laat men reeds een aantal mogelijkheden die meer gepersonaliseerd op de intellectuele en andere vaardigheden van het kind zijn afgestemd.

Daarenboven is de oriëntering het bijsturen van eventueel minder aangepaste resultaten van de observatie. Men oriënteert nog duidelijker in de

zin dat men conclusies heeft getrokken van de observatie zelf, terwijl de determinatie ofwel, voorbereidend is op hoger onderwijs of hoger technisch onderwijs, ofwel zijn eigen finaliteit tot stand wenst te brengen.

Wat de determinatie betreft moet ik laten opmerken dat door ons een wijziging is ingevoerd. Niet alleen heb ik het aantal zeer ruime theoretische opties ingekort, want anders was dat niet meer handelbaar, maar in de circulaires heb ik ook opdracht gegeven dat men het woord „zinvolle” combinaties zou optimaliseren. Men moet toch begrijpen dat, wanneer men de studiekeuze in het VSO van 12 jaar heeft verdaagd tot 14 of 16 jaar — ik durf niet zeggen tot 18 jaar — dat een zestienjarige die de determinatiecyclus intreedt twee zaken voor ogen moet houden: ten eerste, zinvolle combinaties, reeds min of meer wetende — en dat kunt u misschien een keuzevervroeging betitelen — wat men zal doen in finaliteit, in doorstroming en naar welke richting men zich eventueel zal laten of wensen te zien doorstromen; ten tweede, een zekere continuïteit van het onderwijs zelf. Zodoende hebben wij gezegd dat, men naast de gekozen fundamentele opties ook de complementaire opties, die vrijelijk kunnen worden genomen dezelfde moeten zijn qua inhoud doorheen 2 jaar. Wij hebben beslist dat deze fundamentele opties ten behoeve van de homologatie van de certificaten en de diploma's dezelfde moeten zijn doorheen de twee jaar van de determinatiecyclus; dit om te vermijden dat men na het eerste determinatiejaar geen andere complementaire opties meer zou kiezen. Wanneer men bij voorbeeld complementaire opties heeft gekozen in het vijfde jaar moeten ze doorheen het zesde jaar worden doorgetrokken. Ik ben de overtuiging toegedaan dat men op zestienjarige leeftijd, met al de adviezen en de zin voor combinaties, de vorming van een gekozen vak gedurende twee jaar kan door trekken. Ik meen dat deze twee belangrijke gegevens, enerzijds, in de observatiegraad de mogelijkheid van op eenvoudiger en meer lineaire wijze de keuze meer waarde te geven en, anderzijds, in de determinatiegraad de gedane keuze door te trekken, twee verstevigingen zijn van de waarde van het vernieuwd secundair onderwijs.

De heer Vandemeulebroucke heeft gesproken over pedagogische bureaus en over recyclage. Op een bepaald ogenblik heeft dit onderwerp een debat geopend tussen twee fracties van deze Cultuurraad.

De heer Bonnel heeft gezegd dat men in het onderwijs zeer speciaal redeneert, dat men in het departement van, Openbare Werken zelf geen bruggen maakt. Ik denk dat ze daar over ingenieurs beschikken. In Onderwijs hebben wij inspecteurs-generaal, directeurs-generaal, pedagogen, maar met een zekere glimlach moet ik zeggen dat de kortste bijlage van dit VSO-verslag — ik

zou u willen uitnodigen deze met mij nog even te bekijken — bijlage 18 is, waar de Rijksuniversiteit Gent, Faculteit voor Psychologische en Pedagogische Wetenschappen, er na vier jaar toch in geslaagd is mij vier kleine kolommen te schrijven over het VSO.

Dat is misschien ook een van de bemerkingen die hier mogen worden gemaakt. Blijkbaar is het VSO nog niet op universitair niveau doorgedrongen, dat zou later komen heeft men hier gezegd.

Maar deze pedagogische bureaus zijn niet zo eenvoudig. Er bestaat een principe in ons land dat kapitaal is. Wanneer men houdt van de vrijheid van de pedagogische inrichting, dan heeft men de pedagogische vrijheid. Dit betekent dat gelijk welk onderwijsnet, in de normen, vormen en wetgevende en reglementerende beslissingen die dat omringen, zijn eigen pedagogische weg gaat, dus de pedagogische vrijheid benut. Dan kan men zich de vraag stellen wat eventueel het positieve nut kan zijn van een pluralistisch, nationaal, volgens verschillende netten opgericht pedagogisch bureau. Indien men inderdaad tot de conclusie zou komen dat een uitstekend systeem zou kunnen worden uitgedokterd na vele jaren en gelijk welk net, zelfs tegenover dit uitmuntend systeem, zijn vrijheid zou behouden, kan men zich een vraag stellen over het fundamentele nut.

Maar ik ga akkoord met vele intervenanten dat het oprichten van experimenten, gekaderd in een experimentenwet, ofschoon men daar in Nederland niet zo gelukkig mee is, en het uitbouwen van een meer permanent orgaan voor onderwijsvernieuwing, noodzakelijk is.

De idee van de heer Bonnel een koninklijk commissaris voor onderwijsbeleid aan te stellen is niet een idee die a priori te verwerpen is. Men kan evenwel ook de vorm aannemen van een nationale onderwijsraad of een nationaal onderwijs-pedagogisch bureau. Dit alles is mogelijk. In vele gevallen hebben wij echter te veel raden en hoge raden, de heer Vandekerckhove heeft er meer dan zevenhonderd ontdekt. Wij moeten zien of deze verschillende raden niet zouden kunnen gecoördineerd worden. Ik sta niet afwijzend, verre ervan, tot het bestendigen van een overlegcentrum waar pedagogie en onderwijsvernieuwing met een langere adem kan worden doorgevoerd.

De heer Vandemeulebroucke en vele anderen hebben ook gesproken over de bijscholing. Ik weet het, destijds diende het onderwijzend personeel een bepaalde tijd vrij te houden voor eventuele opdrachten die gedurende de zogenaamde grotevakantieperiode konden worden gegeven. Dit is nu niet meer het geval. De bijscholing vraagt niet alleen een fysische disponibiliteit van de leerkrachten, hun inspecties en directieleden maar vraagt ook een dialoog met de leerkrachten op dat vlak. Wij menen dat één van de richtingen in welke wij wensen te gaan misschien uw goedkeuring kan

wegdragen. Terzelfdertijd gebruik makend van deconcentratie of decentralisatie of regionalisatie — want als men het positief of negatief bekijkt is dat ongeveer hetzelfde — vermeen ik dat rondom sommige normaalscholen, misschien per provincie, misschien per school of regio, er een bestendig recyclagegeheel kan worden opgebouwd. Men zou een soort aftakkingssysteem opbouwen waar men, om zo te zeggen, een verbinding kan komen tot stand brengen om terug zijn batterijen te komen opladen.

Vergeef mij deze volkse uitdrukking. Doch ik meen dat zulks nodig is, welke ook de situatie is die men in het onderwijs heeft en nog nodiger is wanneer men eventueel aan vernieuwing van het onderwijs moet kunnen doen.

Ter zake kan ik u zeggen dat hervormingen van het inspectiestelsel op de werktafel liggen. Maar gaan tot de splitsing die u hebt gesuggereerd tussen de pedagogische en administratieve inspectie is een delicate optie. Inderdaad, de inspectie is hoofdzakelijk pedagogisch maar wordt gehinderd door een enorme massa van administratief werk die eventueel — het woud blijkt niet meer zichtbaar wanneer men er te grote bomen voor plaatst — het pedagogisch werk er kunnen doen onder lijden. Dit wordt door ons van dichtbij gevolgd.

U hebt ook gesproken over de aggregatieopleiding. Het is een probleem dat wij elke dag vanwege de universiteiten te verorberen krijgen en terecht. Men kan zich de vraag stellen of de licentiaten speciaal die licentiaten die enkel voor het onderwijs bestemd zijn, wiens vorming niet polyvalent is — ik denk niet aan licentiaten in de rechten of licentiaten in de politieke en economische wetenschappen maar aan licentiaten in klassieke wijsbegeerte, in filologie, in germaanse, in romaanse en dergelijke — of deze wel met die aggregatievorming van enkele weken of enkele maanden, mits een kort verblijf in de praktijk van het lesgeven wel voldoende zijn gevormd.

Wanneer een dag — en ik meen dat dit onafwendbaar is — de regenten een langere vorming zullen krijgen, misschien van twee of drie jaar, is het niet uitgesloten dat men aan die gespecialiseerden, de licenciaten, ergens een bijkomend jaar zou opleggen, omdat men weet dat er een onderscheid is tussen de algemene vorming van de universiteit en de pedagogische verwerking van deze kennis die men heeft opgenomen.

Het is evident dat de regentaten beter pedagogisch ingestelden vormen dan de universiteiten, maar men kan van de regentaten geen universiteiten gaan maken, noch van universiteiten regentaten. Velen onder u — en ik denk meer speciaal aan de heer Kuijpers — maar ik kom er straks nog op terug, spraken van de universiteiten en de heer Vandemeulebroucke sprak mij over de maturiteitsexamens. Er is nog geen definitieve regeling, ik heb op mijn werktafel een zeer lijvig dossier liggen

in verband met het maturiteitsexamen. Er zitten een 20 à 25 adviezen van zovele pedagogische faculteiten en dergelijke in en mijn achtbare voorgangers hadden een zeker voorstel bereikt, waar onder meer het huidig systeem zou behouden blijven, maar dan met de anonimiteit van de beslissing, een geheime beslissing van het laatste jaar klassenraad van het middelbaar onderwijs. Ik geloof daar niet zoveel in. Het maturiteitsexamen dat een middel moet zijn om te zeggen wie, ja dan neen, de grotere sprong aankon, is ergens geëvalueerd ik mag het openbaar zeggen, tot het bijna beschaamd zijn van iemand te laten buitengaan, zelfs een finalist, indien ik het zo kan zeggen, zonder dat geheel van het maturiteitsexamen te hebben doorlopen.

Het is evident dat vandaag de dag normaal gezien, indien de klasseraad perfect doorheen de zes jaren zou lopen, met een uitmuntende observatie, een aangepaste oriëntatie en de Röntgenfoto van de leerling die moet bestendig worden genomen, dat maturiteitsexamen niet meer nodig zou moeten zijn en dat de leerling, theoretisch uit het VSO-stelsel komende, zodanig zou moeten geëvalueerd, geörienteerd en gedetermineerd zijn, dat er geen probleem meer is. Trouwens, u weet dat de wet op het VSO zelfs de mogelijkheid geeft zo nodig een propaedeutisch jaar nog in te schakelen, vooraleer men naar het N.U.H.O. of naar de universiteit zou gaan. De idee is naar voor gekomen bij de rector van de V.U.B. om het propaedeutisch geheel tot drie maanden in te korten. Deze ideeën groeien, er is iets in de lucht. Wij moeten daar eventueel volledig voor open staan.

Evaluatie, enorm probleem, ik ga akkoord met u. Aan deze evaluatie wordt grondig door ons gewerkt. De administratie, het inspectiekorps, de inspectie-generaal, het kabinet zelf, mijn medewerkers, zijn het systeem aan het reëxamineren en één van de richtlijnen zou kunnen zijn, want de verwijten liggen typisch bij het VSO, dat is dat men in het oud stelsel, of in het nog talrijkste stelsel vandaag de dag, regelmatig door het examenhouden kennis moet opsparen, deze moet kunnen synthetiseren, deze moet kunnen verwerken.

Deze procedure, ik heb' er daarstraks de nadelen van belicht, die iemand eventueel kan doen veroordelen op één mislukking en eventueel op het niet-kennen van iets, is in het VSO anders benaderd. Maar het is evident dat en de „espaces” als ik het zo mag zeggen, niet te kort op mekaar mag krijgen. De idee naar welke wij denken te gaan is dat de spatie van kennis om de twee maanden, bij voorbeeld in de observatiegraad, dat men dus moet weten wat men opgespaard heeft als resultaat van het verwerven van kennis, zou verlengd worden om de drie maand, bij voorbeeld wanneer men gaat naar een hoger cyclus en om de zes maand wanneer het gaat om de materie van gans een jaar, wanneer men komt in de twee laatste jaren.

De heer Vandemeulebroucke: Een soort examen-systeem, een tussenoplossing.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Neen, het is een soort evalueren van een langere strook kennis. Ik denk dat er in die zin iets positiefs zit en daarmee zijn wij bezig, omdat een nieuw evaluatiesysteem nodig is, niet alleen weten wat een leerling kent, maar ook weten over welke periode van kennisverwerving zijn toetsen draagt. Deze periode, deze spanning van kennisverwerving zullen wij uitbreiden naarmate men vordert in jaren, als ik het zo kan zeggen, om bij voorbeeld in het laatste jaar de toetsen van de verworven kennis op een geheel jaar te laten dragen, wat zeer dicht is bij wat men moet doen in het N.U.H.O., in de universitaire vorming.

Dat is blijkbaar iets waar positieve resultaten kunnen worden van verwacht.

U hebt ook gesproken over de leerplannencommissies, mijnheer Vandemeulebroucke.

Ik moet zeggen dat het evident is dat deze dienen te blijven bestaan, wanneer de eerste zes jaren zullen voorbij zijn. Alle leerplannen zijn totnogtoe voorlopig zolang alle structuren hier niet uitgebouwd zijn. Dit moet ik ook zeggen aan de heer De Bondt. Het is juist dat er vandaag de dag maar één koninklijk besluit is genomen omdat men gewerkt heeft met circulaires. Maar hier ook moet om die toestand van de toestaten te bewegen, naarmate de ministeriële omzendbrieven het mogelijk maken, toch ergens naar een meer gecoördineerd resultaat worden gestreefd.

Ik zal straks over de P.M.S.-centra spreken als ik antwoord aan de heer Mesotten. De heer Mesotten heeft gevraagd hem te verontschuldigen omdat hij niet het mondelinge antwoord kan vernemen. Hij heeft mij gesproken en terecht met zijn grote en jarenlange ervaring over de P.M.S.-centra. Ik moet nochtans zeggen, met enorm veel aandrang, dat indien de P.M.S.-begeleiding, P.M.S.-detectie en P.M.S.-oriëntatie ergens geëvalueerd is, het dan in het VSO is door het feit dat de P.M.S. driemaal tussenkomt in de cyclus van zes jaar, daar waar het vroeger maar tweemaal tussenkwam in het klassieke systeem. De P.M.S. is ingebouwd in het VSO. Ik citeer: onderzoek van het leerlingendossier, advies tijdens de klasseraad.

Men heeft gezegd: een adviseur kan geen 30 klassen meester. Dat is misschien juist, mijnheer Kuipers, maar in de klasseraad zal de P.M.S.-adviseur zich veel meer bezighouden met het probleemgeval, het moeilijke geval; hij zal daar meer kwalitatief en kwantitatief tijd aan spenderen dan aan het gemakkelijke geval.

De heer W. Kuipers: Mijnheer de Minister, dit is onmogelijk. Hier spreek ik ook uit ervaring. Eén adviseur kan dit kwantum alleen niet aan. Het is onmogelijk.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Voor het P.M.S. gebeuren — de heer Mesotten heeft het gezegd — hebben wij in de laatste jaren voor het Nederlandstalig onderwijs meer dan 1500 specialisten pluridisciplinair te onzer beschikking.

Ik durf niet zeggen dat, voor die 1500 specialisten daar waren, alles catastrofaal slecht ging en dat, sinds zij aanwezig zijn, alles — laat ons zeggen met ontroering — veel beter is. Maar men mag toch niet alles van het P.M.S.-gebeuren verwachten. Het moet ingeschakeld worden. Het moet burgerrechten verwerven. Het moet gehoor vinden bij de ouders en in de scholen en, wat soms erg is, het kan een concurrerende factor zijn wanneer het P.M.S.-advies, in een gegeven school aan een gegeven leerling en aan zijn ouders wel te verstaan zegt: u zijt niet meer geschikt voor dit of voor dat. Want dan zou men ergens wel een tweede P.M.S.-adviseur kunnen vinden die zegt: u zijt wel geschikt voor iets anders, maar in een andere school.

Dat zijn allemaal zaken waar men ook toch de tijd moet laten overgaan om dit P.M.S.-gebeuren gestalte te laten nemen.

Ik spreek nog niet van het onderzoek over de gezondheid van de leerlingen en over het advies inzake heroriëntering, terwijl ook bij de aanpassingsklassen en de overgang van de A naar B-klassen het P.M.S. hier een belangrijke rol speelt.

De heer W. Kuipers: Het is schromelijk verkeerd, mijnheer de Minister; dat in éénzelfde P.M.S.-centrum voor sommige deelvakken totaal tegengestelde adviezen worden gegeven.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Mijnheer Kuipers, u weet zeer goed dat, als u twee specialisten samenbrengt over hetzelfde geval, u weinig kans hebt een gelijkaardig advies te krijgen.

De keuzerijpheid waarover de heer Mesotten gesproken heeft. . . (*Onderbreking van de heer Kuipers*)

Ik heb het ondervonden met de pedagogen, geloof mij vrij. Men heeft altijd vier adviezen met drie pedagogen, want dezelfde pedagoog heeft er twee. Wat betreft de keuzerijpheid die zou moeten aangepast worden voor het VSO, oordeel ik dat het toch operationeel moet blijven op een zeker ogenblik. Wij trachten in wat men nu noemt „I.O.O., ideeën over onderwijsvernieuwing” daar reeds een grotere soepelheid van klasse- en schoolrijpheid voor jongere kinderen te bepalen met dito gevolgen daarvan.

Het is zeer moeilijk te gaan zeggen: u bent nu klaar om naar de observatiegraad, naar een oriënteringsgraad of naar een determinatiegraad te gaan. Het individualiseren tot dat niveau van de keuzerijpheid blijkt mij onmogelijk, maar het P.M.S.-cen-

trum, deel uitmakende van de klasseraad, met het contact met de ouders en de leerlingen heeft toch de mogelijkheid om dat waar te maken.

Ik zou nog zeer veel kunnen antwoorden op wat de heer Mesotten heeft gezegd, omdat hij op het einde van zijn betoog gepleit heeft voor continuïteit in het beleid.

Het is zeer eigenaardig dat de heer **Bonnel** mij het verwijt maakt een zekere continuïteit tot stand hebben laten komen. Van de ene kant pleit men met ontroerende tranen van bevende wetenschappelijke aanleg dat men de continuïteit moet honoreren en als ik dat in het **VSO** verder uitvoer, dan wordt mij het verwijt gericht dat ik dat niet mocht doen. Men moet weten wat men wil. Wanneer men een uitvoerende verantwoordelijkheid heeft dan moet er een continuïteit in de Staat bestaan. Een regering, zelfs indien zij verschillend is van de vorige regering, heeft ergens de opdracht de zaken verder te zetten. Een keten bestaat uit **aaneengebrachte** schakels, de ene is daarbij anders dan de andere, zij hebben wellicht een ander uitzicht maar zijn er nodig om de keten te vormen. Wanneer wij daar staan met 177 scholen in het rijksonderwijs die het **VSO**-stelsel kennen volgens geografische omschrijvingen die niets met de logica prima facie te maken hebben en van de andere kant 117 scholen die dit **VSO**-stelsel niet kennen, dan schept dit voor de Minister een enorme verantwoordelijkheid. Wij staan daar bij voorbeeld met de kinderen die met hun ouders naar België terugkomen uit Duitsland en die op een zeker niveau onderwijs moeten kunnen volgen en waarvoor wij een school dienen te vinden. Konden wij maar de kinderen van de ene school naar de andere overhevelen bij verhuizing, maar dat gaat niet.

Nemen wij het voorbeeld van Dendermonde en Aalst, in de ene stad bestaat het **VSO**-stelsel sinds jaren en in de andere bestaat het niet. Wat moet daar dan gebeuren?

Ofwel bouwt men het systeem volledig af met de enorme dubbelzinnigheid en het geschokt vertrouwen van al diegenen die de wet hier gestemd hebben, ofwel voert men het **VSO**-stelsel door met alle daaraan verbonden consequenties. Vermits het een experiment is betekent zulks dat het een zaak betreft die ook inhoudshalve moet bijgestuurd worden en aangepast op basis van de kritieken die door u worden gebracht en de besluiten die u treft. Dat is mijn visie op de continuïteit.

De heer Mesotten heeft ook gesproken over de research aan de universiteiten. Ik verwijs hiervoor naar een uitvoerig rapport van de rijksuniversiteit van Gent — bijlage 18 — maar vermoedelijk heb ik nog niet alle documenten ontvangen. Ik wacht met spanning op de zeer lange verslagen van de rijksuniversiteiten en andere pedagogische faculteiten over het **VSO**, want tot op de dag van vandaag had ik nog niet het genoegen deze te lezen. Wat betreft de basisopvattingen en de grote opties

op mens en maatschappij moet ik ook aan de heer Coens antwoorden dat ik daar geen visie op heb. De heer Coens heeft gezegd: „Mijnheer de Minister, welk is uw visie op de maatschappij, zeg het ons en toon ons hoe het onderwijs op die trein naar het goede station kan geloodst worden.”

Waarde Collega's, welk is onze visie op de maatschappij? Het onderwijs is een grote boot. U sprak van een trein in de mist, mijnheer Kuijpers, welnu, een trein heeft nog het voordeel op sporen te lopen, maar met het onderwijs weten wij niet waar wij met onze grote boot aankomen. De hervorming van het onderwijs is dat smal loopplankje, waarmee wij de oevers aan het aftasten zijn. Wij weten niet goed wat er aan de oevers is — ik beken dat — en diegenen die het misschien cynisch opnemen zullen wellicht zeggen dat het van mijnentwege een bekentenis is van gebrek aan toekomstvisie.

Voor kinderen die nu op twaalfjarige leeftijd het lager onderwijs verlaten en in het **VSO**-stelsel gaan komen — en deze zullen in het jaar 2000 de leeftijd bereiken hebben van de huidige Minister van Nationale Opvoeding — weet u dan in welke maatschappij zij zullen terecht komen? Als u mij dat kunt zeggen, dan wil ik dat graag van u horen en met aandacht naar u luisteren.

Wij doen één zaak en dat is ze maximaal wapenen, maximaal uitrusten om daar te geraken.

Van de andere kant heeft de heer Mesotten gepleit voor een wetenschappelijke logica, voor een mentaliteitsverandering. Deze mentaliteitsverandering, waarde Collega's, is één van de zaken waarover thans het meest gesproken wordt en waarvoor het minst wordt gedaan. Ik moet u bekennen dat dit ook één van de moeilijkste opdrachten is waarvoor wij ons bevinden.

De heer Monard heeft lang gesproken over de overgang naar de universiteit. Hij heeft gezegd: waarom niet wachten tot men in de universiteit komt met de eerste afgestudeerden, dat was tot 1976. Daarop kan ik hem antwoorden: waarom niet wachten tot de eerste universitaire afgestudeerde zijn?

Waarom niet wachten op hetgene zij in het verdere leven zouden hebben gedaan. Ik heb een ogenblik getwijfeld, maar het is onmogelijk wanneer men een „**status quaestionis**” vindt, waar zoveel leerlingen reeds het **VSO** doen, alles stop te zetten en af te wachten- wat het experiment zal geven. Ge kunt dat niet doen met kinderen, mijnheer De Bondt. Het is zeer moeilijk omdat men vijftien jaar nodig heeft om te kunnen nagaan wat de onderwijshervorming geeft. Wellicht kan met scheikundige reactieven worden geëxperimenteerd, maar met kinderen is dat niet mogelijk. Gelukkig maar, dat moet ik zeggen.

De heer De Bondt zegt eveneens dat we geen continuïteit zullen hebben omdat het te vroeg is. Toch moet ik zijn aandacht vestigen op het feit dat op

de 177 scholen er slechts 23 zullen zijn die binnen anderhalf jaar, in het kader van het universitair en het niet-universitair hoger onderwijs leerlingen zullen hebben. Om niet altijd de eerste te zijn, zal de Vlaamse gemeenschap nagaan wat de Franstaligen die dit jaar buitenkomen op universitair niveau gaan doen.

Toen men bij voorbeeld de moderne **wiskunde** heeft ingevoerd, zijn er enorme passionele reacties geweest. Tegen deze moderne wiskundemethode werd hevig geprotesteerd. Vandaag de dag zijn de draagsters en de dragers van moderne wiskunde voor de eerste maal in de universiteit. Aan die faculteiten die toegangsexamens organiseren — bij voorbeeld voor burgerlijk ingenieur — en ook aan de Koninklijke Militaire School heb ik gevraagd mij te zeggen of die leerlingen die zij in de moderne wiskunde hebben gevormd, beter of minder goed zijn dan de voorgaande. Zij hebben mij geantwoord dat ze een weinig verrast en ontgoocheld waren. Enkele maanden later nochtans — en ik heb recent een vraag gesteld aan de decanen van de faculteiten waar deze studenten ingeschakeld zijn alsook aan faculteiten van geneeskunde en andere waar de wiskunde in grote mate aan bod komt — werd mij gezegd dat er geen onderscheid was, dat de disponibiliteit, de mogelijkheid, de gewapendheid van de moderne wiskunde juist even goed was als bij de voorgaande studenten. Ik vermeen dat ook voor het **VSO** in die zin een resultaat mag worden verwacht.

De heer F. De Bondt: Er moet een onderscheid worden gemaakt. Het Belgisch Centrum voor vernieuwing van de methodiek in de wiskunde heeft, alvorens de moderne wiskunde te veralgemenen, gedurende verschillende jaren progressief getest. Het was een experiment. De invoering was de uitvoering van wat werd ervaren op basis van dit experiment, terwijl er in het secundair onderwijs een misverstand is ontstaan over het experiment en de invoering van een veralgemeende **vernieuwing** van het onderwijs. Daar hebt u geen schuld aan.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Het eerste verslag over het **VSO** komt nu voor.

De heer F. De Bondt: U hebt een erfenis opgenomen en u hebt getracht ervan te maken wat u kon. De beslissing die u nam inzake het rijksonderwijs vind ik zeer logisch. Wij moeten de evaluatie zo hanteren dat de inhoud zo goed mogelijk wordt.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Mijnheer De Bondt, ik ben ervan overtuigd dat het **VSO** in zijn principe goed is en goed zal bijgestuurd worden in de zin van hetgeen wij er allemaal samen wensen van te maken.

De heer **Bonnel** — en dat zou moeten gezegd worden aan mevrouw Maes — is niet in de oppositie, maar toch blijkt hij het **VSO** niet bijster sympathiek te vinden. Hij heeft gesproken over de kritiek inzake de invoering en over het ontbreken van een aantal zaken. Ik kan hem geruststellen. De gegevens over het middelbaar onderwijs, over het **VSO** en andere, worden thans aan de scholen kenbaar gemaakt.

Voor de leerkrachten en voor de ouders wordt thans een brochure opgesteld inzake informatie over het **VSO**. Deze brochure is bestemd voor de ouders van kinderen — en dat is zeer belangrijk — die in het laatste studiejaar van het lager onderwijs zitten. Ik ben overtuigd dat er daar een voorlichting mogelijk is.

Hij heeft gelijk wanneer hij zegt dat de **aspirant-leerkrachten** in de normaalscholen en in de dito universiteiten nu eindelijk toch ook eens met dat systeem moeten kennismaken, gezien zij dat later als onderwijstechniek zullen moeten gebruiken.

De heer **Bonnel** sprak veel goeds over ons beleid. Ik ben hem daarvoor dankbaar, en ik had me daar trouwens ook enigszins aan verwacht. (*Gelach bij de leden van de Volksunie*)

Inzake de andere opmerkingen van collega **Bonnel** moet ik toegeven dat, wanneer kinderen worden getest en men ze op een bepaalde leeftijd aan een I.Q.-onderzoek onderwerpt, een groot aantal ervan niet geschikt is om alle onderwijsvormen te kunnen volgen.

Waarover ik met hem sterk van mening verschil is dat men niet intelligent of dom wordt geboren. Het milieu doet er enorm veel aan. Het hoofddoel van ons basisonderwijs — ik zal er niet verder over uitweiden — is aan de kansarme gezinnen de kans te geven zich op te halen en aan de kansarme kinderen het maximum te geven waarop zij recht hebben. Het milieu is een determinerende factor voor 90% van onze jongeren. Men mislukt de universiteit niet op 18 jaar. Men lukt of mislukt ze op 4, 5 of 6 jaar. Dat is de waarheid die iedereen die zich over recente gegevens buigt kan bevestigen.

De heer **Bonnel** heeft een aantal zaken zeer keurig naar voren gebracht onder andere de bestendinging van de onderwijsvernieuwing, hij zei enkele woorden betreffende de koninklijke commissaris enzovoort. Ik zal hem echter moeten ontgoochelen daar het **VSO** geen bakzeil zal halen. Dit bewijst nogmaals dat een Minister van Nationale Opvoeding niet alleen maar een betalingsofficier is gezien hij eventueel zeer grondige veranderingen aan het rijks- en aan ander onderwijs, met consensus, kan tot stand brengen. Ik dank hem omdat hij gezegd heeft dat mijn verslag positieve en negatieve kanten naar voor brengt. Des te beter.

Mevrouw Nelly Maes heeft, met een **hardnekkigheid** die haar siert, in het jaar van de vrouw,

gepleit voor de co-educatie en voor het afbreken van de rolpatronenbestendiging.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben zo galant op haar vragen te antwoorden alhoewel ze niet aanwezig is. Ons departement is het enige departement waar een pluralistische groep vrouwen, bestaande uit pedagogen en uit verantwoordelijke personen uit de vrouwenbewegingen van alle soorten en van alle gezindheden zich gedurende maanden en maanden, een weinig onder het impuls van de Minister van Nationale Opvoeding die daar hardnekkig de zweep van het eisen van teksten manieert, naar voor zijn gekomen met een zeer volumineus rapport waarin de cijfers, zoals deze geciteerd door mevrouw Nelly Maes, oogverblindend zijn en waarin wordt vastgesteld hoe conservatief het onderwijs is en hoe behoudgezinnd de opgelegde patronen blijven bestaan, vooral voor wat betreft de opleiding van de meisjes en van de vrouwen. Dit is onaanvaardbaar. Wanneer ze uit werken willen in de sector van de diensten, de handel of de industrie, zouden zij daarvoor een degelijke vorming moeten krijgen. Wat wij meer en meer trachten in te voeren is dat de aan mannen voorbehouden vormingsprocedures ook voor vrouwen zouden openstaan.

Mijnheer De Bondt, ik meen dat ook het vrij onderwijs in dat opzicht grondig van gedachten aan het veranderen is. Het is evident dat de co-educatie in het katholiek en in het vrij onderwijs beperkt is. In het middelbaar onderwijs is dit slechts 17 à 18 %. Dit is het gevolg van de geschiedenis en van de opbouw van gans die onderwijssector. Dat verandert men niet in enkele maanden of jaren.

Wanneer ik de publikaties van het vrij onderwijs lees dan merk ik dat zij dit probleem positief benaderen.

Ik ben ervan overtuigd dat het VSO met zijn gemeenschappelijke stam, met zijn technische richtingen, met zijn oriëntering en zijn determinatie de handicap van deze rolpatronen bestemming kan doorhakken.

Mevrouw Maes heeft een voorbeeld aangehaald waarvan ik mij afvraag of dit feit wel heeft plaatsgehad. Ik zal het onderzoeken. Wanneer een vrouwelijke leerkracht gerecycleerd zou zijn om handenarbeid te kunnen onderwijzen, moet zij dat ook kunnen doen. Ik weet niet waarom een inspecteur de inzichten daaromtrent zou wijzigen.

In de nieuwe circulaire wordt duidelijk bepaald wie technologische opvoeding mag onderwijzen en wordt ook aangeduid dat deze wordt gekoppeld aan de algemene vorming.

Ik kom op het betoog van de heer Kuijpers en probeer dit grondig maar snel te behandelen.

U hebt gesproken over het zeer belangrijk probleem dat het technisch onderwijs stelt in het VSO, probleem dat uw persoonlijke bezorgdheid uitmaakt. Met de ondervinding die u hebt in deze

sector, kon u een aantal gegevens naar voren brengen. Wanneer ik heb beslist het rapport van inspecteur-generaal Smet in de bijlage te laten verschijnen — en in het VSO-rapport werden een aantal positieve en negatieve bijlagen gepubliceerd — was dit om aan te tonen dat het technisch onderwijs een gevaar kan lopen in de VSO-vorming en dat het feit dat men naar een meer algemene vorming is overgegaan niet zozeer deze algemene vorming heeft bevorderd dan wel de technische vorming benadeeld.

Op het huidig ogenblik hebben wij in de andere benadering van de observatiegraad de integratie van de technologie in de praktijk voor het eerste observatiejaar, algemene technologie zowel in de klassieke als in de moderne studierichting van het tweede jaar observatiegraad om over te gaan naar technisch onderwijs A2, volgens de oude terminologie dan. Wetenschap-techniek in het tweede observatiejaar valt weg omdat men in ieder geval techniek moet volgen wanneer dit ergens bruikbaar kan zijn.

De studie van de derde taal werd ingevoerd in de technische richting van 1 september 1975 af in het tweede observatiejaar om geen finaliteitsvervroeging in te stellen op dat gebied.

Ik ben ervan overtuigd dat voor het technisch onderwijs iets moet worden gedaan.

Eén van mijn eerste gesprekken als Minister voerde ik met het Verbond van Belgische Ondernemingen omdat ik meende dat dit een van de grootste afnemers van afgestudeerden is.

De heer W. Kuijpers: Niet alleen dit verbond, maar alle bedrijven.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Alle bedrijven inderdaad zijn afnemers van VSO-studenten met technische opties en determinaties.

Er is ook een kloof van wanbegrip te overbruggen. Mogelijk heeft men het Verbond van Belgische Ondernemingen vooraf niet voldoende geconsulteerd. Men is hier gevoelig voor maar ik meen dat wij ook hebben te maken met een periode van aanpassen, van gewoon worden.

Probeer eens in een broek een nieuwe plooi te strijken en u zult merken hoeveel moeite dat kost. Daarenboven moet u oppassen voor brandvlekken wanneer u het strijkijzer te lang laat staan. Er verloopt een zekere tijd eer men een nieuwe plooi in een nieuw systeem kan inbouwen.

De heer W. Kuijpers: Ik verkies toch niet in de broek van het V.B.O. te zitten wat het onderwijs betreft. Hun opvattingen zijn erg conservatief.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: U zult toch toegeven dat het normaal was dat ik met hen ging praten.

Zo kom ik op de uiteenzetting van de heer De **Bondt** met zijn haast mathematische benadering. Inderdaad, werden de artikels 8 en 10 van de wet nog niet uitgevoerd. In het begin van mijn repliek heb ik reeds gezegd dat het overlegorgaan voorgeschreven bij artikel 10 moet worden opgericht. Waren de adviescommissies opgericht geweest, zou veel kritiek zijn ontzenuwd in de bufferzone van de consultaties.

Het is echter ook juist dat wanneer maar één onderwijsnet het **VSO** instelt en een ander net liever afwacht, de overlegmogelijkheden daardoor moeilijker worden. Ik ga met u akkoord dat aan deze raden en commissies zo vlug mogelijk gestalte dient te worden gegeven.

U hebt ook gehandeld over artikel 10 – tweede paragraaf, die betrekking heeft op de **begeleidingsdienst** en u beweert dat deze asymmetrisch werd behandeld met opvallend grote verschillen. Wij zitten hier tussen een schoolvredepakket en niet het Schoolpact als dusdanig omdat een wet hier een tekst opgeeft. Ik vermoed dat ook de wet over het **VSO** door de Schoolpactcommissie werd behandeld, wat ik zal nakijken. Ik heb hiervan **geen sporen** teruggevonden.

Telkens wanneer men over de twee netten spreekt, rijst het probleem.

U spreekt over experimenten die mogelijk zijn volgens artikel 4, paragraaf 2, van de wet, en dat is juist. Maar ik geef, zoals u, de voorkeur aan parlementaire initiatieven ter zake, en ik wacht dan ook op uw initiatieven, mijnheer De Bondt. Ik apprecieer wat u ter zake gezegd heeft. U verklaarde dat u de wetgevende vergadering een aanbod zult doen en dat u daarna zult nagaan hoe de andere fracties daarop reageren om uit te maken of uw ideeën haalbaar zijn of niet. Ik ben ervan overtuigd dat u **daarmede** een bijdrage levert in de dialoog en de discussie over deze aangelegenheden.

Het doet mij genoegen dat twee van de **onderwijscommissarissen** die deze 'wet hebben helpen maken, de heer Vanhaegendoren en uzelf, mijnheer De Bondt, aan dit debat hebben deelgenomen en hier thans nog aanwezig zijn.

Wij moeten inderdaad een uniform **onderwijssysteem** blijven behouden. Waarom heeft men trouwens in artikel 59bis van de Grondwet aan de culturele bevoegdheid onttrokken de diploma's en andere aangelegenheden? Om geen goedkoop onderwijs als taalkundig opbod van het ene gewest tegen het andere te krijgen. U kan zich inbeelden wat het zou zijn als men aan de ene kant van de taalgrens goedkope technisch-ingenieurs, goedkope dokters zou produceren. Zoiets is ondenkbaar. Er is dus een sleutel op de uniformiteit. De wet moet dan ook worden aangepast in Kamer en Senaat. De homologatiecommissies als het ware de hoedster van deze eenvormige rechtspraak die het onderwijs omringt.

Met veel genoegen, mijnheer Vanhaegendoren, beantwoord ik uw keurige uiteenzetting over het vak geschiedenis. U hebt zeer zinnige dingen gezegd. U hebt omschreven wat de geschiedenis moet doen en niet mag doen: noch leiden tot nationalisme, noch leiden ipso facto tot vroomheid, noch leiden ipso facto tot Marx, maar uit het verleden onthouden wat er kan onthouden worden omdat het op het huidige zijn invloed heeft. Dat is een goede omschrijving van de geschiedenis, mijnheer Vanhaegendoren. Misschien is het daarom dat wij de maatschappijkritische vorming die ingeschreven was in het huidige **VSO** enigszins hebben aangepast en dat wij opnieuw, zoals blijkt uit de circulaire die ik zopas heb getekend en die hier vóór mij ligt, in het eerste jaar van de **observatiegraad**, aardrijkskunde twee uur, geschiedenis twee uur, biologie twee uur, hebben ingevoerd. Daarbij werd wel bepaald dat tussen de vakken biologie, aardrijkskunde en geschiedenis, de betrokken leerkrachten een zekere samenhang tot stand moeten brengen, gericht op maatschappelijke vorming. In het tweede jaar van de **observatiegraad** hebben wij ook opnieuw aardrijkskunde twee uur, geschiedenis twee uur en biologie ingevoerd. Ik behoor tot degenen die geloven dat, wanneer men de geschiedenis van zijn land, de geschiedenis van zijn werelddeel, de geschiedenis van de wereld en van de maatschappij niet kent, men ergens oeverloos is. Men kan de toekomst maar enigszins appreciëren wanneer men grondig weet wat het verleden is geweest. Geschiedenis uitsluiten van het onderwijs van onze kinderen kon ik persoonlijk niet dulden. Dat is de reden waarom geschiedenis terug is ingevoerd in het **vso**.

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, — ik dank u allen, Collega's, voor uw geduld — blijkt nogmaals uit dit debat hoe belangrijk onderwijs is en hoe weinig zichtbaar in onze parlementaire en **Cultuurraad**kringen daarvoor effectieve aandacht aanwezig is.

Wanneer men bij voorbeeld bedenkt dat het onderwijs in Vlaanderen 1 500 000 jongeren raakt, wanneer men bedenkt dat het onderwijs in Vlaanderen 3 000 000 ouders rechtstreeks aanbelangt, wanneer men ziet welke plaats de school in het gebeuren van het dagelijks leven heeft, wanneer men weet dat ongeveer 150 000 leerkrachten en administratieve medewerkers het onderwijs als broodwinning hebben, wanneer men weet dat men ettelijke miljarden aan onderwijsstructuren, gebouwen en dergelijke spendeert, en wanneer men dan ziet, geachte Collega's, hoe groot de belangstelling is voor het fundamentele van het onderwijs, de pedagogiek, de inhoud en niet alleen de vorm, kan men zich van tijd tot tijd niet beletten de vraag te stellen: is het wel juist dat onderwijs zo belangrijk is, is het wel zo, als ik deze banken bekijk, dat onderwijs zo'n sterke invloed

heeft voor het transformeren van ons **maatschap**-pijgeheel, of zou het inderdaad zo zijn dat in het onderwijsbeleid van dit land er andere plaatsen zijn waar de onderwijspolitiek wordt uitgestippeld? En is het brengen van het VSO-verslag in deze Cultuurraad niet een manier te meer om de aandacht erop te vestigen van degenen die geloven dat de meest fundamentele spreekbuis en de meest fundamentele reverberatie van wat boven de **sec**-toriële en punctuele belangen zelf moet staan ook in mijn ogen steeds nog blijft het Parlement, de Cultuurraden?

Hoe groot ook de sectoriële druk van welke aard ook moge zijn, toch blijf ik geloven dat de parlementsleden en de leden van de Cultuurraad de nodige relativering van geest en wil zullen opbrengen om de zaken in naam van het volk te bekijken en te beoordelen. **(Applaus)**

De Voorzitter: De heer De Bondt heeft het woord.

De heer F. De Bondt: Mijnheer de Voorzitter, niet-tegenstaande de Minister een lange uiteenzetting heeft gegeven, veroorloof ik mij toch nog even een toelichting te vragen.

Er werd aangedrongen op de uitvoering van de wet. Ik heb aangedrongen op een formele verklaring uwerzijds. U was blijkbaar zodanig meegesleept door uw uiteenzetting, waarvoor ik begrip kan opbrengen, maar ik meen die verklaring niet te hebben gehoord. Was het uw bedoeling, mijnheer de Minister, die toch af te leggen?

De Voorzitter: De heer Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer H. De Croo, Minister van Nationale Opvoeding: Mijnheer De Bondt, u bent nog handiger dan ik al reeds vermoedde. **(Gelach)** Laat mij u zeggen, dat ik het formeel inzicht heb deze zaken ernstig aan te pakken.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter: Dames en Heren, hiermede zijn wij aan het einde van onze werkzaamheden gekomen. De Raad zal op dinsdag 3 juni 1975 opnieuw in openbare vergadering bijeenkomen.

Ingevolge de goed voorziene agenda zal de Raad 's morgens om 10 uur en 's middags om 14 uur vergaderen.

Aan de orde zullen onder meer staan:

- de begroting van Nationale Opvoeding — Nederlandstalig regime — voor het **begrotings**-jaar 1975, met het ontwerp van decreet houdende de kredieten die door de Cultuurraad moeten worden aangenomen;
- het ontwerp van decreet tot regeling van de geldelijke tussenkomst van het Rijk in het Nederlandstalige sociaal-cultureel vormingswerk voor volwassenen in verenigingsverband;
- het voorstel van decreet — van de heer C. De Clercq — tot verbetering van de **sociaalrechtelijke** terminologie in de overheidsdiensten, en eventueel het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten en landschappen.

Ik stel u voor de verdere schikkingen betreffende agenda enz. aan uw Voorzitter en aan het Bureau over te laten. **(Instemming)**

Hiermede zijn wij aan het einde van onze werkzaamheden voor vandaag gekomen.

De vergadering is gesloten.

— **De vergadering wordt gesloten om 19.50 uur.**

VRAGEN (R.v.O. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden

Schriftelijke vragen werden ingediend door de heer **L. De Grève**, mevrouw **G. De Kegel**, de heren **W. Kuijpers**, **H. Lahaye**, **R. Mattheyssens**, **J. Somers**, **J. Vandemeulebroucke**, **M. Vanhaegendoren**.